

131

ประชุมช่างกษา

ของ

กรมหมื่นนิยิตยาเสนาบดี

รวมครั้งที่ ๒๒

มีกรรมสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

พิมพ์ครั้งที่ ๓ ธันวาคม ๒๔๗๒

• โรงพิมพ์วิริยนาฎภาพ

พระราชนิพนธ์

๒๔๙

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

พิมพ์โดย : กรมการปกครอง

๒๔๙๕ - ๒๕๐๐

พิมพ์ที่ : กรุงเทพฯ

ਸਰਸਵਤੀ ਮੰਤਰ

ੴ

ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਹਰਿ

ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ

ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਅੰਤਿ

ประชุมช่างภาพ

ของ

กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์

รวมครั้งที่ ๒๒

มีกรรมสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

พิมพ์ครั้งที่ ๓ ธันวาคม ๒๔๗๒

โรงพิมพ์วิริยานุกา

ကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍ

၆၆၆

ကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍ

ကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍ

ကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍ

ကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍ

สารบัญ

คำชี้แจง

หน้า คัน

หัตถ์แกะธรรมะแห่งหนังสือขาว

หน้า ๑

ดัมไมตัญญกถาในเรืองปาติเม็นต์

หน้า ๖๓

ความขยายตัวแห่งภาษา

หน้า ๑๓๓

1911

คำชี้แจง

ปาฐกถา ๓ เรื่องนี้แต่ละเรื่องได้เขียนไว้ยาว แต่
ในเวลาที่พูดเมื่อเห็นเวลากระชั้นเข้ามา ก็ได้ตัดบาง
แห่งพูดให้ห้วนเข้าบ้าง ที่พิมพ์ในสมุดนี้ พิมพ์เต็ม
ตามที่ได้เขียนไว้.

ถนนประมวดี

วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๗๒

หลักไตรธรรมแห่งหนึ่งต่อข้าว
ปาฐกถากล่าวที่สามัคยาจารย์สมาคม
เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๐

นายกแห่งสามัคยาจารย์สมาคม เชิญให้ข้าพเจ้า
มากด่าวปาฐกถาในที่นี้ ข้าพเจ้ารับแล้วนึกหาเรื่อง
ที่จะนำมาพูด รัดใจได้ ถึงคำที่หมึกด่าวแก่ข้าพเจ้า
เมื่อมาพูดที่นครก่อนว่า ขอให้พูดถึงหลักไตรธรรม
ของหนึ่งต่อข้าวดังครั้งหนึ่ง คิดว่าเป็นเรื่องที่อาจ
เกิดประโยชน์ได้มาก ข้าพเจ้าฟังคำที่กด่าวในเวदानัน
นั้นก็ว่าจะทำตามเห็นจะได้ด้วยยาก เพราะผู้ที่ไม่เคย
ทำงานหรือเกี่ยวข้องกับกิจธุระของหนึ่งต่อข้าวเคยนั้น
ถ้าแต่คงความเห็นออกมา ความเห็นก็คงจะไม่เป็น
ความรู้ซึ่งเกิดประโยชน์แก่ใครได้ มาในเวदानันมา
คิดดูออกทุกเห็นว่ ผู้ใดเคยอ่านหนึ่งต่อข้าวหลาย

ฉบับมาหลายสิบปี ตาแต่ใจคุ้นกับหนังสือที่นิยม
กันว่าดี ผู้หนักอาจทราบได้ว่า หนังสือข่าวที่ดีมี
ลักษณะอย่างไรบ้าง ถ้าคนเช่นนั้นชวนชววยหาสมุด
บรรยายหัตถ์แด่ธรรมะของหนังสือข่าวมาศึกษา ก็
อาจเก็บข้อความรวบรวมขึ้นเป็นทางแนะให้ผู้ที่ไม่เคย
ชวนชววยเกิดความรู้จักความเห็นได้บ้าง อนึ่งในเมือง
เราคนอ่านหนังสือข่าวมีจำนวนมากที่ไม่ได้อ่านหนังสือ
ในภาษาต่างประเทศ ทราบไม่ได้ว่าหนังสือข่าวใน
เมืองไทยนี้ ถ้าเทียบกับหนังสือข่าวในเมืองยุโรปแ
อเมริกา จะดีแต่ด้อยกว่ากันทางไหนบ้าง หนังสือ
ข่าวในเมืองเราจะดีแล้วหรือยังไม่ได้ก็ทราบไม่ได้เพราะ
ไม่มีที่เทียบ เปรียบเหมือนคนไม่เคยเห็นนกกระเจอก
ดีเท่า ก็คงจะนึกว่านกกระเจอกดีเท่าตาชั่งของเรางาม
ที่สุดที่นกกระเจอกอาจงามได้

หนังสือข่าวเป็นสินค้าชนิดหนึ่ง แด่ธรรมดาสินค้า
ย่อมจะเกิดตามความต้องการของผู้ซื้อ เข้าตาม

หัตถ์ที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า ดับไปด แอนด์ คัมมานด์
ถ้าผู้ซื้อโดยมากต้องการสินค้าชนิดใด มีลักษณะ
อย่างไร สินค้าชนิดนั้นซึ่งมีลักษณะอย่างนั้นมักเกิด
มาก ขอจะยกอุทาหรณ์ให้เห็นได้ว่า ในเมืองเรา
คนชอบกินครีมมีไม่กี่รายคน คนกินก็มักมีรักด้านคน
ครีมในเมืองจึงมีน้อย มีพวกรวมมาก ถ้าคนกินครีม
มากเหมือนกินกทิ ครีมในเมืองเราจะมีมากมาย
เพราะจะมีโรงเตี๋ยจืดคนมทำครีมทั่วไปหมด

ที่กล่าวมาสินค้าเกิดตามความชอบใจของผู้ซื้อ
สินค้าอันใดหนึ่งคือชาวคนนั้น ถ้าผู้อ่านโดย
มากชอบอ่านหนังสือซึ่งดำเนินแต่ในทางที่นิยมกัน
ว่าเป็นทางดีทางชอบ หนังสือชนิดนั้นมักเกิดมาก
ชนิดอื่นก็มักจะหมดไป แต่ถ้าผู้อ่านโดยมากชอบ
หนังสือซึ่งไม่ดำเนินในทางที่นิยมกันว่าดีว่าชอบ
เพราะผู้อ่านขาดความดำรงที่จะรู้จักของดีว่าดี
จักของเดวว่าเดวกตาม หรือด้วยเหตุอื่นก็ตาม

หนังสือชาวที่ไม่ดำเนินในทางที่ดีขายได้มาก ก็ย่อม
จะเกิดมาก นี่เป็นธรรมดาในโลก เรียกในภาษา
อังกฤษว่า ดอ ออฟ ดับไปด แอนด์ คัมมานด์ เป็น
ธรรมดาซึ่งไม่รู้จักเปลี่ยน

เหตุอันหนังสือชาวที่ด ประกอบด้วยขรรมะแ
ความรู้ อย่างสูงนั้น จะเกิดแต่แก่กว้างไปในสมัยที่
ผู้อ่านโดยมากยังไม่มึขรรมะแความรู้พอเพียงกันนั้น
ไม่ได้ คราบใดภุมรู้แถมขรรมะของผู้อ่านยังต่ำ คราบ
หนังสือก็ยังคงต่ำ แผลงวันชอบกินทุเรียน ถ้า
เขาเข้าทัพไปแข่งทุเรียน ก็คงจะไม่มึแผลงวันคอม
เขาทัพเลย

ทุกถ้าวมาถ้าวแต่เพียงผู้อ่าน ยังไม่ได้ถ้าว
ถึงผู้แต่งหนังสือชาว ผู้แต่งซึ่งขรรมะในใจต่ำ ขาด
ความรู้แต่ปัญญา ทั้งไม่มีสติที่จะยับยั้งซึ่งความ
เห็นอันเกิดชนชวแต่กันนั้น จะแต่งหนังสือดัดแต่งความ
คิดอันสุขุมก็ไม่ได้ด้วยเอง แต่ถึงผู้แต่งหนังสือดัดจะมี

ถ้าอ่านซึ่งภมฺรฺแดภมฺรฺตํยังมฺนอย ผู้แต่ง
หนังสือดั่งคงจะไม่แต่ง หรือถ้าจำจะต้องแต่งเพราะ
เป็นทางหากิน ก็คงจะแต่งให้พอดีกับผู้อ่าน มิฉะนั้น
หนังสือดีเกินไปถึงขายไม่ได้

เมื่อใดก็ตามว่าแมลงวันชอบทุเรียน ไม่ชอบ
เข้าทิพย์ เราจะสอนให้แมลงวันชอบเข้าทิพย์แทน
ทุเรียนนั้นเห็นจะสอนยาก แต่ถึงจะสอนได้ก็จะไป
สอนมันทำไม มันแปลคัวเดอเต็มทน เดี่ยวเวตา
สอนเปล่า ๆ

แต่ผู้อ่านหนังสือชาวไร่ไม่ใช้แมลงวัน เป็นมนุษย์
ซึ่งอาจฟังคำแนะนำได้ แต่เมื่อฟังจนเกิดความรู้แต่
ปัญญาแล้ว ก็เป็นประโยชน์แก่คนแต่ประจวบจน
เพราะถ้าผู้ทรงไว้ซึ่งความรู้แต่ปัญญามาก ผู้ต้อง
การอ่านหนังสือชาวไร่ ๆ ก็มาก แต่เมื่อมีผู้เรียก
ชอมมาก หนังสือดี ๆ ก็ต้องเกิดขึ้น ตามหลัก
ธรรมดา คือ ถอ ออฟ ดับไปด แอนด์ ดีมานด์

ซึ่งกล่าวมาในเบื้องต้นนั้นแล้ว

ท่านทั้งหลายผู้ฟังอยู่ในที่นี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้
อ่านหนังสือข่าวทุกคน ถ้าในปาฐกถาซึ่งแสดงหลัก
และธรรมะของหนังสือข่าวนั้น ผู้แสดงกล่าวถูกต้อง
ทำให้ผู้ฟังเห็นจริงไซ้ คำที่กล่าวนั้นก็อาจเป็นเครื่อง
ชักจูงให้อ่านหนังสือข่าวอย่างพินิจพิเคราะห์ ทำให้
ตั้งเกิดความคิดแต่ความหมายของหนังสือข่าวในทาง
ความรู้แต่ในทางธรรม ทำให้เลือกหาแต่คุณค่า
หนังสือที่ดี ในที่สุดเป็นเหตุให้หนังสือข่าวอันทรงไว้
ซึ่งภุมรุตญาณธรรมอันดีเกิดมากขึ้น แต่เมื่อเกิดแล้ว
ก็คงอยู่ได้

เมื่อได้กล่าวปรารภดังนี้แล้ว ขอนำหัตถ์แกะธรรมะ
ของหนังสือข่าวซึ่งเป็นหนังสือที่นิยมกันทั่วในประเทศ
ศวันตกลมาแสดงตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

กำเนิดแห่งหนังสือข่าว

นักปราชญ์ผู้แสวงความรู้โบราณคดีชุดค้นพบ

หนังสือแต่ละตัวต่าง ๆ ซึ่งขอให้ทราบคติแห่งคนสมัย
โบราณถอยหลังไกลไปทุกที ทราบเดี่ยดียิ่ง ๆ ขึ้น
แต่ไม่ปรากฏว่าคนโบราณหลายพันปีมาแล้วมีความ
ใคร่ มีความยินดีในร้าย มีคุณแต่โทษที่ดำคัญ ผิด
กับคนในสมัยนี้มากนักน้อย ถ้าจะกล่าวกว้าง ๆ คน
โบราณก็มีความนึกแต่ความรู้อย่างเดียวกับคนรุ่น
เรา แต่อาจกล่าวได้ว่าการอยากรู้ชาวเป็นของมีมา
แทบจะพร้อมกับกำเนิดแห่งชาติมนุษย์ หาใช่เป็น
ของที่เกิดเมื่อความจำเป็นในหมู่มนุษย์เกิดแต่ใหม่ คน
เราเกิดมามีเครื่องพูดไว้สำหรับบอก มีเครื่องฟังไว้
สำหรับยิน แต่ต้นกับหันชอบปฏิบัติหน้าที่ของตนเป็น
ที่สุด เพราะเหตุนี้กรรมมังมนุษย์เราจึงเป็นสัตว์มี
สภาพอยากรู้ อยากเห็น อยากทราบเรื่องราวต่าง ๆ
ทั้งที่เกี่ยวแก่มิได้เกี่ยวแก่ตน อยากทราบความเป็น
ไปของใคร ๆ แต่อะไร ๆ ทั้งสิ้น รวมทั้งคติแห่ง
กรรมด้วย ถึงใดจะเกิดระดับที่ไรก็อยากทราบ

แต่ความอยากทราบนั้นย่อมอยู่ในวงแคบแตรวงกว้าง
ตามระดับปัญญาของคน ศาสดาของเราแกไม่รู้ว่
แกอยากรู้ความเป็นไปในเมืองรัชเซีย เพราะปัญญา
แกไปไม่ถึง ปัญญาข้าพเจ้าไปไกลกว่าศาสดา
แตรเพราะอยากทราบ จึงได้อ่านหนังสือว่าด้วยเมือง
รัชเซียเมื่อเร็ว ๆ นี้เอง พุคตึ้น ๆ คนเรามีความใคร่
แต่ไหน ๆ มาแล้ว ที่จะทราบข่าวในเครือญาติของตน
ในประชุมชนของตน ในตำบลของตน ในบ้านเมือง
ของตน กระเดิมออกไปถึงบ้านเมืองอื่น ๆ ที่เคยได้
ยินได้เห็น ในที่สุดอยากทราบไปทั่วโลก ผู้มีข่าว
จะบอกนั้น ไม่ว่าใคร ไม่ว่าในสมัยไหน คงเป็นผู้
ซึ่งคนอยากพบทั้งนั้น อนึ่งมนุษย์เรา นอกจากมี
ธรรมดาเป็นผู้อยากรู้ ยังมีธรรมดาเป็นผู้ชอบบอก
อีกด้วย คนโดยมากเมื่อรู้อะไรแล้ว ถ้าไม่พูดเลย
ออกแตก ถึงจะตั้งจนความลับเป็นที่สุด ก็ยังอด
ไม่ได้ที่จะกระซิบบอกคนไว้ใจ นี่คงจะเป็นเพราะ

มีปากไว้สำหรับพูด พร้อมกับมีหูไว้สำหรับยิน

การเล่าเหตุการณ์ให้กันฟังนั้นแหละคือการบอกข่าว
เมื่อคนต้องคนบอกข่าวต่อกันด้วยวาจา ผู้บอกแ
ผู้ฟังก็มักพูดกันต่อไปถึงความดีความร้ายแต่ทางของ
ชาวนั้น ทักถั่วต่อกันเช่นเป็นการแต่งความนึก
ความเห็นซึ่งชาวนั้นทำให้เกิดขึ้น ข้อที่ข่าวเป็นเครื่อง
ให้เกิดความนึกความเห็นนั้น ย่อมต้องให้เห็นว่าข่าว
เป็นของดีเพื่อความเจริญของโลก เพราะถ้าคนนั
ง ๆ ไม่นึกไม่เห็นอะไรกันเสียหมดแล้ว ความก้าว
ไปข้างหน้าก็คงต้องหยุดอยู่เอง โลกจำเป็นจะต้อง
หมุน เขาจึงกล่าวกันว่าถ้ามีชาวมกต้องมีความเห็น
ข่าวกับความเห็นเป็นของไปด้วยกัน

การบอกข่าวและการแต่งความเห็นนั้น ถ้าไม่พูด
กันด้วยปาก ใช้วิธีพิมพ์เป็นหนังสือ หนังสือนั้นก็
เป็นหนังสือข่าว การทำหนังสือชาวนั้นเป็นอาชีพ เป็น
คิศิลป แต่เป็นกิจธุระค้าขายซึ่งเกิดขึ้นเพราะมนุษย์

แปลศัพท์ภาพอยากรู้อยากเห็นนั่นเอง ในสมัย
โบราณเมื่อปัญญาของมนุษย์ยังแคบ ความอยาก
อยากเห็นก็ยังแคบ ปัญญาที่จะคิดวิธีบอกข่าวก็ยัง
ไม่พ้นไปได้จากวิธีบอกกันด้วยปาก ภายหลังจึง
กระเถิบขึ้นไปถึงวิธีให้สัญญาจากที่สูง วิธีเป่าหรือ
เคาะอะไรให้ดัง แต่ส่งภาพไปเป็นเครื่องให้รู้ถึงกัน
เป็นต้น ต่อมาเมื่อใดมนุษย์คิดวิธีเขียนหนังสือขึ้นแล้ว
เครื่องพิมพ์ยังไม่เกิด การประกาศข่าวด้วยหนังสือ
ก็ทำได้แต่เพียงขีดให้ทราบในที่ประชุมชนเท่านั้น

ถ้าจะพูดถึงหนังสือชาวเก่าแก่ ก็มีหนังสือกรุง
โรมโบราณเรียกว่า Aeta Diurna เป็นหนังสือ
บอกข่าวทางราชการในเรื่องการรบ การเลือกตั้ง
ข้าราชการ การเดิน แต่ข่าวไฟไหม้ ข่าวการทำพิธี
ทางศาสนาเป็นต้น หนังสืออนันต์เจ้าพนักงานพวก
หนึ่งเรียกว่า actuarii เป็นผู้เรียบเรียงแต่เขียนขีด
ไว้ที่ forum แต่ที่อื่น ๆ อันเป็นที่ชุมนุมชน อาจมีผู้

คัดค้านไปอ่านตามบ้านก็ได้

แต่เมืองที่มีหนังสือชาวเก่าที่สุดเห็นจะเป็นเมือง
จีน ปรากฏว่าหนังสือชาวราชการ เรียกว่ากิ่งเปา
ดำเพียงแต่จั่วว่า เกียบอ นพ มมาแต่ครั้งราชวงศ์ถัง
นับมาถึงเดี๋ยวนี้ถึง ๓,๐๐๐ ปีขึ้นไป คงจะเป็นหนังสือ
ตัวเขียนคัดค้านบ้างก็ให้คนอ่านเหมือนหนังสือ Acta
Diurna ของกรุงโรมนั่นเอง เพราะในสมัยนั้นการ
พิมพ์หนังสือ ถึงแม้แต่ในเมืองจีน ก็ยังไม่เกิด
การพิมพ์หนังสือจากแผ่นไม้เกิดขึ้นในเมืองจีนภาย
ใน ๓,๐๐๐ ปีลงมา

หนังสือชาวอย่างที่เรารู้จักกันในเวลานี้ เพิ่งเกิด
เป็นครั้งแรกในเมืองเยอรมันเมื่อ ๓๐๐ ปีเศษนี้เอง ใน
สมัยที่แรกเกิดขึ้น หนังสือชาวทรงชีวิตอยู่ได้ด้วย
ความลำบาก ต่อมาอีกช้านานจึงมีผู้เห็นคิดเห็นดี
มากขึ้น แต่ถึงกระนั้นก็ยังอีกถึง ๓๐๐ ปีจึงดาเนิน
ได้คั้ง ไทโรเตช ทางไปมา เครื่องพิมพ์ เหลหาน

แต่ด้อย่างดีขึ้น ๆ จนเก็บข้าวได้สดวกจากที่ใกล้แต่ไกล แต่เมื่อรวมกันเป็นหนังสือแล้ว ก็สามารถตั้งจำแนกไปได้สดวกเช่นกัน

ในสมัยหนังสือชาวเป็นของกระจายทั่ว ๆ ไปในโตก เข้าไปในบ้าน ในร้าน ในที่ทำการต่าง ๆ ทุก ๆ วัน แลบอกข่าวดี ข่าวชั่ว ข่าวดำคัญ ข่าวมโนสำเภา ข่าวที่เป็นประโยชน์แก่กิจการค้าขาย เป็นประโยชน์แก่ประชุมชน แลเป็นประโยชน์แก่รัฐบาล กับทั้งข่าวซึ่งจวนจะไม่เป็นประโยชน์แก่ใครเลยด้วย นอกจากการบอกข่าว ยังมีความเห็นเด่นชัดแจ้งในเรื่องชาวนั้น ๆ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นทางที่ยังไม่เห็น เห็นทางที่ยังไม่รู้ หรือเป็นเครื่องช่วยให้ตรึกตรองเกิดความคิดความเห็นต่อไป

ในเมืองเรายังไม่หนังสือชาวเป็นจำนวนมากแต่ปฏิบัติหน้าที่กว้างขวางเช่นที่ความาน แด่คงจะมีมากขึ้นต่อไปในภายหน้า แด่คงจะดีขึ้น ๆ ตามความรู้ของ

หัตถ์ถาวรแห่งหนังสือข่าว

๑๓

ประชุมชนซึ่งเป็นผู้อ่าน ประชุมชนที่มีปัญญามาก
ย่อมจะไม่ชอบหนังสือข่าวซึ่งหย่อนกว่าปัญญาของคน
เจ้าของหนังสือจำต้องชวนชวาททำให้ดีขึ้นจึงจะมีคน
อ่าน ถ้าดีขอให้ควายฟัง จะดีเป็นเพลงหรือไม่เป็น
เพลงก็ได้ แต่ถ้าดีให้คนฟังจะต้องดีให้เป็นเพลง
ไพเราะ มิฉะนั้นจะดีก็เปล่า.

ความสามารถของนักหนังสือข่าว

การทำงานในหนังสือข่าวเป็นประโยชน์อะไรแก่ผู้
ทำบ้าง ปัญหาที่คำตอบที่อยู่ใต้ริมฝีปากที่สุดก็คือ
คือว่าเป็นเครื่องหาเงิน แต่การหาเงินนั้น อาจหาได้
มากแต่น้อย หรือหาไม่ได้เลยก็ยังได้ ความมาก
แต่น้อยของเงินที่หาได้มักจะแปรไปตามความสามารถ
ของคน แต่ถ้าถามว่าอะไรเป็นความสามารถของนัก
หนังสือข่าว ก็ไม่อาจตอบได้ในทันทีทีเดียว

อันที่จริงการเขียนแ่งทำงานในหนังสือข่าวนั้นควร
กล่าวได้ว่า เป็นเครื่องให้ความศึกษาชนิดหนึ่งซึ่ง

โรงเรียนให้ไม่ได้ ทำให้เกิดความรู้ในความเป็นไปได้
 ของบ้านเมืองตนเองแต่ของโลก ควรจะทำให้เป็น
 ผู้เห็นได้ไกล ทั้งทำให้คิดกว้างแต่คิดเร็ว เพราะ
 หนึ่งคือชาวเป็น (หรือควรเป็น) กระจกเงาต้องให้
 เห็นแนวทางการคิดแต่ความเป็นไปแห่งโลกโดยรอบ
 ขยายหนุ่มซึ่งแสงความดีในโลกหนึ่งคือชาวจำต้องหัด
 ตนเองให้ขยับออกหน้าคนอื่นอยู่เสมอ เมื่อเห็นอะไร
 เมื่อได้ยินอะไร ต้องเข้าใจเร็ว ต้องเกิดความรู้เร็ว
 ความคิดต้องดีเร็ว เพื่อจะได้ไขข้อความที่ใดเห็น
 ได้ยินนั้นให้เป็นประโยชน์ การที่จะหัดตัวให้เป็นเช่น
 จริตขเกยพดางหัดพดางไม่ได้ ต้องยอมเห่อไหล
 ไคย้อยหัดพดางท่าพดาง ต้องวิ่งหัด ไม่ใช่หัดเมื่อ
 กำลังนอนเหยียดยาว

ผู้จะแสวงความดำรงจริง ๆ ในชีวิตของตนพึง
 หาคความสนุกในงานที่ทำ ไม่มุ่งหน้าแต่จะหาเงิน
 อย่างเดียว ผู้ใดได้ความสนุกในงานที่เป็นอาชีพ

ผู้หนึ่งว่ามีบุญเกิด. โอมาร์เคยกล่าวถึงความพิศวง
ของแก่ออกมาเปนนกตชนมีความว่า พ้อคำเหตานั้น
เมื่อชายเหต๋ได้เงินมาแล้ว จะเอาเงินไปซื้ออะไรที่
ดีพิเศษกว่าเหต๋ไปได้ โอมาร์เปนนักตงเหต๋ คำที่
แกกล่าวจึงเป็นไปในเรื่องของชอบของแก แต่ถึง
กระนั้นถ้าถกตรองให้ ดักเห็นว่าเป็นความคิดดีมาก
ถ้าเขาคำว่าเหต๋ออกเดี่ยว เขาคำว่าหนังสือได้แทน
ก็จะเห็นได้ชัดเจนว่า หนังสือเป็นอันมากซึ่งเกิดจาก
มันสมองของคนฉลาดคนหมั่นหมั่น มีค่าแก่นรชาติ
ถ้าได้ราคาเงินที่เจ้าของขายได้ร้อยเท่าพันทวี ดุนทรภู
แต่พระอภัยมณีชนแล้วได้เงินเต็มดุมุขไทยตะ ๔ บาท
แต่พระอภัยมณีมีค่าในหนังสือไทยเท่าไร เปนดุมบค
ของเราทั้งหลายซึ่งจะประมาณราคาดักเท่าไร

ผู้ตงหน้าจะทำประโยชน์แก่คนแต่ผู้อื่นในวิชาซึ่ง
อังกฤษเรียกว่าคิปปแห่งอักษร (คือการแต่งหนังสือ)
พึงจดจำความข้อนี้ไว้ใจตน แดว่าดักว่างานที่ทำ

ออกมาแต่ระดับชาวมี่ค่าแก่ประชุมชนยิ่งกว่าราคาสิน
 ที่คนได้รับเป็นอันมาก ความสามารถนึกถึงที่คนอื่น
 ยังไม่ทันนึก เข้าใจถึงที่คนอื่นยังไม่ทันเข้าใจ เห็น
 ทางซึ่งคนอื่นยังไม่ทันเห็น ประกอบกับความสามารถ
 นำเอามาเดาแจ่มแจ้งจนคนอื่น ๆ เข้าใจได้ ๕๕ เป็น
 ความสามารถมิใช่เล็กน้อยเลย คนโดยมากเกิดมา
 มีชีวิตปราศจากความดังเกิด เมื่อรู้หรือเห็นอะไรก็
 รู้แต่เห็นอยู่เพียงเท่าที่หูตาดาบอก ผู้ทำหนังสือข้าว
 จึงมีหน้าที่จะยืนแทนผู้ไม่ได้ ยืน เห็นแทนผู้ไม่เห็น
 ดังเกิดแทนผู้ไม่ดังเกิด บอกคนไม่รู้ ๕๕ ชำทางให้คน
 ไม่เห็นทาง แต่เป็นมัคคุเทศก์ของคนสามัญทั่ว ๆ ไป
 ผู้ทำหนังสือข้าวที่ทำได้เช่นนั้น นับว่าเบญเจ้าหนี้ของ
 ประชุมชนยิ่งกว่าราคาหนังสือที่ขายได้มหาประมาณ
 มิได้

แต่พึงเข้าใจว่ามัคคุเทศก์ ๕๕ ชำทางให้คนหลง
 ชักให้เขารกนั้น ๕๕ ใช้ไม่ได้เลย

หนังสือชาวที่จะจริงจำต้องเป็นผู้ดำมารถเช่น
ที่เข้ามาแล้ว จึงควรเป็นผู้ได้รับความศึกษามีความรู้
เป็นผู้พอควร ในเมืองอเมริกามีโรงเรียนพิเศษ
สอนวิชาประเภทนี้ เป็นโรงเรียนชั้นมหาวิทยาลัย
ต้องเรียนถึง ๔ ปีจึงจะสำเร็จ นอกจากโรงเรียน
พิเศษ ยังมีมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ถึง ๑๐ แห่งซึ่งมี
แผนการสอนความรู้ชนิดเดียวกัน

ในเมืองเรายังไม่ถึงเวลาที่หนังสือชาวโดยมาก
จะต้องได้ศึกษาถึงขั้นเป็นวิชามหาวิทยาลัย แต่
ถึงกระนั้นในด้านงานแห่งหนึ่ง ๆ ก็จำต้องมีคนมี
ความรู้ไว้มิใช่หรือ มีหนังสือจะเป็นเครื่อง
เยี่ยหยันของคนฉลาด เป็นยาพิษของคนโง่ แต่เป็น
กองไล่โครกเครื่องนำออกสู่ของประชุมชน

คนมีความรู้จริง ๆ ราคาแพงแต่หายาก ข้อที่
คนดำมารถเพียงไหนจะพอแก่การนั้น ผู้จริง ๆ ย่อม
รู้อยู่แล้ว แต่ผู้ที่ไม่จริงนั้นจะพูดให้เข้าใจกันก็ยาก

มันทานเรื่องหนึ่งว่า ชายคนหนึ่งซื้อลูกบวบสดแกะไป
 ตระ ๒๕ ถังต่าง ๆ ผลักคืดตัว & ลูกแตงตางจะบินตนไม่
 กิ่งฝู มันคนย่นอยุ่ใกล้ร่องเคื่อนว่าอย่าบินชนไป กิ่ง
 ไม่หักจะตกตงมา ชายนั้นตอบว่าไม่เป็นไรดอก กิ่ง
 กิ่งหักก็มีลูกบวบ & ลูกคอยช่วยให้เหาะไค้อยู่แล้ว

ข้าวเป็นของสำคัญกว่า^๕อื่นในหนังสือข้าว

หน้าที่สำคัญยิ่งของหนังสือชาวก็คือการบอกชาว
 ชาติอื่น ๆ คือการบอกความเห็นแลข้อดีทางแห่งชาวเป
 ติน ก็สำคัญนักหนา แต่หาสำคัญเท่าชาวไม หนังสือ
 ชาวบางฉบับต้องการจะบันทึกความเจริญให้เกิดแก่
 บ้านมาก อะไรทำให้เพื่อกพัฒนาสังคมมากจน
 ชาวให้เขาออกไป ที่ทำเช่นนี้ก็เป็นอุบายอย่างหนึ่งที่จะ
 ขายหนังสือ แต่หนังสือเช่นนี้ไม่ใช่หนังสือชาวแท้
 เมื่อพูดเช่นนั้น ก็อาจจะตั้งปัญหาว่าชาวนั้นคืออะไร
 คำถามค้านตอบยาก ถ้าพูดกว้าง ๆ ชาวคือการกระทำ

ถึงพฤติกรรมซึ่งเกิดใหม่ แต่ก็ไม่ใช่ออย่างนั้นเสมอ
 ดังที่เกิคนั้นไม่ใช่ขาว คือเมื่อมีผู้นำมาบอกแก่กัน
 จึงเป็นขาว เมื่อเร็ว ๆ นี้ไฟไหม้ที่บางรัก ไฟใหม่นั้น
 ไม่ใช่ขาว คือเมื่อคนบอกกันถึงไฟไหม้ คำที่บอกนั้น
 จึงเป็นขาว เหตุฉะนั้นอาจมีภายหลังวันที่มีพฤติกรรม
 หหลายวันก็ได้ พระนเรศวรชนช้างชนะพระมหา
 อูปราชานานหลายชั่วชีวิตคนมาแล้ว แต่อาจมีคนไทย
 ในเวदानที่ยังไม่ทราบ ถ้าไปบอกแก่เขาเมื่อไร เมื่อ
 นั้นก็เป็นขาวของแก

แต่ขาวนั้นใช้จะจำเป็นจะต้องกล่าวถึงของที่เกิดหรือ
 เป็ดยนใหม่ก็หาไม่ได้ บุตรข้าพเจ้าเวदानอยู่ที่เมือง
 อังกฤษคนหนึ่ง ถ้าใครมาจากเมืองนั้นมาบอกเรื่อง
 บุตรข้าพเจ้าก็เป็นขาว หรือถ้าบุตรข้าพเจ้าเขียน
 หนังสือออกมาบอกว่าอยู่เรื่อย ๆ เท่านั้น ก็เป็นบอกขาว
 ตัวเองเหมือนกัน

ถ้าท่านมีความเห็นอะไรที่คิดเด็ดขอย หรือเดวเต็ม

ทนก็ตาม ถ้าท่านกล่าวความเห็นนั้นให้คนฟัง แต่
เขาเก็บไปบอกผู้อื่นหรือตั้งให้ผู้อื่นทราบ เช่นนั้นก็
เป็นบอกข่าวความเห็นของท่าน เมื่อก่อนตั้งกรรม
มีผู้มีปัญหาในยุโรปกล่าวความเห็นว่าจะเกิดตั้งกรรม
อีกหน้อยหนึ่งเราในเมืองไทย ก็ทราบความเห็นของ
ผู้อื่น เหตุไรเราจึงทราบ เพราะข่าวความเห็นนั้นมา
ถึงเรา ดังความเห็นก็เป็นข่าวได้ ไม่ใช่สักแต่ว่า
เป็นข่าวเฉย ๆ อาจเป็นข่าวอย่างสำคัญที่สุดก็ได้

เมื่อต้องบิเคาะมาแล้ว เราได้ข่าวว่าคนอังกฤษ
พวกหนึ่งจะบินให้ถึงยอดเขาเอเวอเรสต์ ซึ่งเป
เขาสูงที่สุดในหมู่เขาหิมาลัยแต่ในโลก ข่าวว่าบิน
ถึงยอดนั้นไม่มีมา มีมาแต่ข่าวว่าบินไม่ถึง เพราะ
คนนั้นขาดใจมิใช่แต่สิ่งที่เกิดหรือที่เป็นไป แม้ความ
ไม่เกิดแต่ไม่เป็นไปได้เป็นข่าวได้ พันธ์ของเราซึ่ง
อยู่เมืองไกลอาจบอกว่ามีลูกก็ได้ บอกมาว่ายัง
ไม่มีลูกก็ได้ เป็นข่าวทั้ง ๒ ทาง

แต่ข้าวของคนธรรมดา กับข้าวของหนึ่งชื่อข้าว^๕
ไม่จำเป็นจะอันหนึ่งอันเดียวกัน ถ้าขายมันเมื่อยตา^๖
ที่กรุงเก่าแก่มืด^๗ใหม่ ก็คงจะเป็นข้าวซึ่งพี่น้องของ
แกในกรุงเทพ ฯ พอใจจะทราบ แต่ไม่เป็นข้าวซึ่ง
หนึ่งชื่อข้าวจะใช้ได้โดย ข้าวซึ่งหนึ่งชื่อข้าวต้องการ
คือชนิดที่ประชุมชนอยากทราบหรือควรทราบ เด็ก
เกิดใหม่ที่กรุงเก่าคนหนึ่งไม่ใช่ข้าวชนิดนั้น แต่ถ้า
มี^๘ แชนหรือมีอะไรแปลกที่ทำให้คน “ทิ้ง” จึงจะเป็น
ข้าวของหนึ่งชื่อข้าวได้

มนุษย์เรามีธรรมดาเป็นผู้^๙อยาก^{๑๐}รู้ว่าอะไรเป็นอย่าง
ไรทั่ว ๆ ไปหมด การที่^{๑๑}อยาก^{๑๒}รู้^{๑๓}นั้น อยาก^{๑๔}รู้^{๑๕}เพื่อจะ
เพ็ด^{๑๖}น^{๑๗}มากกว่าอยาก^{๑๘}รู้^{๑๙}เพื่อ^{๒๐}ความ^{๒๑}รู้^{๒๒} คน^{๒๓}หยิบ^{๒๔}หนึ่ง^{๒๕}ชื่อ^{๒๖}
ข้าว^{๒๗}ขึ้น^{๒๘}อ่าน^{๒๙}เพื่อ^{๓๐}จะ^{๓๑}เพ็ด^{๓๒}น^{๓๓} ไป^{๓๔}ดู^{๓๕}ดู^{๓๖}ข้าว^{๓๗}ที่^{๓๘}เป็น^{๓๙}วิชา^{๔๐}เข้า^{๔๑}
กับ^{๔๒}้อย^{๔๓} แต่^{๔๔}จะ^{๔๕}ต้อง^{๔๖}กล่าว^{๔๗}ว่า^{๔๘}คน^{๔๙}อ่าน^{๕๐}หนึ่ง^{๕๑}ชื่อ^{๕๒}หา^{๕๓}เพ็ด^{๕๔}น^{๕๕}มาก^{๕๖}
กว่า^{๕๗} ถึง^{๕๘}กระ^{๕๙}นั้น^{๖๐}หนึ่ง^{๖๑}ชื่อ^{๖๒}ข้าว^{๖๓}จะ^{๖๔}จง^{๖๕}ใจ^{๖๖}พิ^{๖๗}ม^{๖๘}พ์^{๖๙}แต่^{๗๐}ข้าว^{๗๑}ที่^{๗๒}
เพ็ด^{๗๓}น^{๗๔}อย่าง^{๗๕}เดีย^{๗๖}วก^{๗๗}ก็^{๗๘}ไม่^{๗๙}ได้ ถ้า^{๘๐}ภา^{๘๑}ระ^{๘๒}ของ^{๘๓}หนึ่ง^{๘๔}ชื่อ^{๘๕}ข้าว

คือการรับใช้ประชนชนดังที่กล่าวมาในเบื้องต้น นานที่
ซึ่งสำคัญที่สุดก็คือบอกข่าวที่มีสาระประโยชน์ แต่
เมื่อข่าวเพี้ยนเป็นเครื่องชวนให้คนอ่านข่าวซึ่งมีสาระ
ประโยชน์ด้วย ข่าวเพี้ยนก็เป็นประโยชน์ได้มาก แต่
หาใช่แก่นประโยชน์ของหนังสือชาวไม่

หนังสือชาวต้องขายได้

การทำหนังสือชาวควรจะนับได้ว่าเป็นงานของ
นักปราชญ์ เพราะเป็นกิจธุระซึ่งต้องทำด้วยปัญญา
หรือที่เรียกกันว่า “ใช้หัว” ทั้งใช้ความรู้รอบข้าง แด
ความรู้พิเศษอันละเอียดให้มืพอกฏดยง ๆ ชน ถ้าขาด
“หัว” แดขาดความล้ำลึกวิชา หนังสือก็โง่ ๆ บ้า ๆ
ไม่เป็นเรื่องอะไรเขาได้

แต่งานของนักปราชญ์นั้นต้องเคื่องานของพ่อค้า
เข้าด้วย เพราะแพนภพานิษเป็นดวณำคัญของการ
ออกหนังสือชาวด้วยเหมือนกัน งาน ๒ แพนกันต้อง

อาศัยซึ่งกันและกัน แพนกไหนจะดำรงโรจน์ ถ้าอีก
แพนกหนึ่งซุดโซมแล้ว หนังสือก็ทรงตัวอยู่ไม่ได้
แม้วางานทั้ง ๒ แพนกจะเป่งงานด้รังด้วยกัน ด้รัง
ด้งเดียวกันก็จริง แต่ก็ยังเป่งงานคนดะอย่างซึ่งต้อง
มีเส้นขีดคั่นให้แยกจากกัน แต่แยกอยู่ภายในวง
เดียวกัน

การออกหนังสือขาวเป็นการด้รังดินค้า แต่เมื่อ
ด้รังชนแล้วก็จำเป็นต้องขายได้ เจ้าของหนังสือขาว
จะเป็นผู้ไม่จำเป็นต้องหาทรัพย์หรือจะเป็นผู้ทำบุญโดย
วิธีออกหนังสือเป็นทานก็ตาม แต่การขายก็ต้องเป็น
ของดำคัญอยู่นั่นเอง เพราะเหตุว่าหนังสือขาวจำต้อง
มีผู้อ่าน ไม่ใช่มีจำเพาะวันต้องวันซึ่งดะอะไรแปลก
ต้องมีการจำอยู่เด่มอ การที่จะมีผู้อ่านประจำอยู่
เด่มอนนั้น ต้องมีข้อความน่าอ่านให้ส่มแก่ราคาที่ดีควร
จะชอ มดหนักไม่มคนชอ แต่ไม่มคนอ่าน ผู้มม
อยากจะทำบุญ อาจออกหนังสือขาวแจกก็ได้ แต่

หนังสือที่แจกนั้นจะไม่ใคร่มีใครนับถือ เพราะเมื่อ
ไม่กำหนดค่าของตนเอง ผู้อื่นก็จะเห็นไปว่าไม่
มีค่า ของได้เป่ตามักเพนของซึ่งคนไม่ใคร่สงวน ถ้า
ยังเพนของที่ได้ทุก ๆ วันอย่างหนังสือชาว ไม่ช้าคนก็
จะนับถือเสื่อมอกับไปปดิด

ดังนั้นจึงเป็นข้อสำคัญที่กล่าวได้ว่าหนังสือชาวต้อง
เพนของขายได้ หากว่าหนังสือนี้จะตำแดงวิชา
อย่างสูง ตำแดงความคิดอย่างเอก แต่ประเสริฐ
ด้วยประการทั้งปวง จนถึงตัวหนังสือเพนทองอร่ามไป
ก็ตาม ถ้าไม่มีคนอ่านแล้ว ก็ไม่ผิดกับกระดาษเปล่า
ธรรมดาคนอ่านย่อมจะต้องการหนังสือชนิดซึ่งตนนิยม
แต่เมื่อมีดังที่ตนนิยมแล้ว จะมีสิ่งอื่นเพิ่มด้วยก็ไม่ว่า
เหตุนี้หนังสือชาวจึงต้องจัดการให้เป็นที่นิยมของคน
แต่ต้องจัดการให้คนชอบได้สะดวกด้วยอีกชั้นหนึ่ง

โรงดีเข้าทำงานสำคัญคือดีเข้าเปลือกซึ่งยังหุงกิน
ไม่ได้ให้เป็นเข้าตำรซึ่งหุงคัมภีร์ได้ คนทุกคนต้องการ

เข้ดาร์ไปหุงกินทุกวัน เพราะเข้ดาร์เป้นอาหารด้าคัญ
 ซึ่งเราใช้เลี้ยงชีวิต เมื่อเข้ดาร์ยังมีได้ขายออกไป
 จากโรงดี มันก็ยังไม่เป้นอาหารของใครเลย แต่ใคร
 จะว่าเข้ดาร์ไม่ใช่อาหารก็ว่าได้ ถ้าเจ้าของโรงดี
 ไม่จัดการให้เข้ดาร์ออกไปเป้นอาหารคน ไม่ซ้าก็
 จะต้องปิดโรงดี แต่ถ้าจะให้เข้ดาร์ออกไปเป้น
 อาหารคน ก็ได้แค่จัดการขายออกไปเท่านั้น การ
 ดีเข้ดาร์ดีออกให้เป้นเข้ดาร์นั้น ต้องมีเข้ดาร์ดีออก ต้อง
 มีเครื่องดี ต้องมีปัญญาแดแรงคน แต่เมื่อเป้นเข้ดาร์
 แดงก็ต้องจัดการขายออกซนหนึ่ง ทั้งหมดนเป้นกิจ
 พานิช ฉนใดเข้ดาร์ ฉนนหนังสือขาว ข้อด้าคัญ
 ที่จะกล่าวซ้าในท้นก็คือว่าหนังสือขาวที่ขายไม่ได้มัน
 มีคนอ่าน แต่หนังสือขาวที่ไม่มีคนอ่านนั้นเป้น
 หนังสือเก้อ ไม่มีผลอะไรเลย

ตามธรรมดา หนังสือขาวซึ่งกระจายไปกว้าง
 ย่อมเป้นเครื่องจูงใจคนมากกว่าเมื่อยังกระจายอยู่ใน

วงแคบ หนึ่งคือชาวบางฉบับอาจทำขึ้นสำหรับขาย
 คนบางจำพวกซึ่งระดับปัญญาแตกความรู้อย่าง แต่ถ้าว
 เช่นนั้นจำนวนฉบับที่ขายได้ก็ย่อมจะน้อยลง แต่ถ้าจะ
 เอาจำนวนคนซื้อเป็นเครื่องวัดความสำคัญของหนังสือ
 ชนิดนั้น เทียบกับความสำคัญของหนังสือซึ่งทำสำหรับ
 ขายตามชุมชน ก็เทียบไม่ได้ แต่จะกล่าวได้ว่าหนังสือ
 ชาวนิตยภัณฑ์ฉบับไหนขายได้มากฉบับนั้นย่อม
 เป็นเครื่องจูงใจคนมากกว่าฉบับที่ขายได้น้อย หนึ่ง
 หนังสือชาวที่ขายได้กว้าง มักจะเป็นหนังสือที่ได้กำไร
 แลหนังสือที่ได้กำไรต้องจัดการดีทั้ง ๒ แขนงที่กล่าวมา
 ในเบื้องต้นนั้นแล้ว กำไรนั้นเป็นของสำคัญก็จริง แต่
 ถ้าหนังสือฉบับไหนเอากำไรขึ้นตั้งหน้ามากเกินไป
 ไม่ซำกำไรก็จะตก

หนังสือชาวเป็นของซึ่งต้องได้รับความไว้วางใจของ
 ประชุมชนจึงจะอยู่ยั่งยืนไปได้ บรรดาของทั้ง
 หหลายซึ่งเกิดขึ้นเพราะคนทำนั้น สิ่งใดจะอยู่ในความ

พินิจพิจารณาของประชุมชนยิ่งกว่าหนังสือชาวนั้นไม่มี
แท้จริงหนังสือชาวยุติได้เพราะถูกพินิจพิจารณา
ถ้าไม่มีใครพินิจพิจารณาหัดก็ไม่มีคนอ่าน แต่การ
ถูกพินิจพิจารณาเห็น ถ้าคนเห็นหนังสือก็จำ
ถ้าเห็นไม่หนังสือก็ตกคำ ทุก ๆ วันหนังสือต้องแสดง
คนให้คนเห็น ต้องดูหน้าให้คิดหรือชม จะมีลักษณะดี
ไม่ประการใดก็ต้องแผ่ออกมาให้เห็นทั่วกันหมด

การแสดงคนนั้นคืออุปมาจะชาย วันหนึ่ง ๆ
หนังสือต้องเพียรขายให้เต็มที่ แต่ถ้าขายได้ก็เปน
เพราะความดีของหนังสือในวันนั้น หนังสือชาวเปน
ของอายุสั้น มีชีวิตเพียงวันเดียว วันเกิด พุ่งนตาย
ราคาก็หมด วันหนึ่ง ๆ ต้องเกิดใหม่ แต่ใหม่แปลก
กับวันก่อน จะซ้ำก็ไม่ได้ ทุก ๆ วันต้องเผยคนออก
มาให้คนตัดสิน แล้วแต่คุณค่าความดีในวันนั้น มีที่
อาศัยบ้างก็แต่ความดีซึ่งประชุมชนได้มีไว้แล้ว
ในวันก่อน ๆ ความดีซึ่งประชุมชนมีในหนังสือ

ข้าวนั้น อาจด่ำดมิให้ท่ว้นเปนดำนกักริจริง แต่จะ
รักษาไว้ได้เฉพาะแต่เมื่อยังทำตัวให้เป็นทีควรเดือมิได้
อยู่เท่านั้น ความเดือมิได้เปนของตู่ญง่าย ถ้าได้ไว้
แล้วต้องรักษาให้ดี มีฉนวนจำนวนนับแห่งหนังสือ
ที่ขายได้จะตดตงโดยเร็ว

หนังสือข้าวที่จะดักตองตงหลักว่าจะเปนผู้รับใช้
ประชุมชน แต่ในการทำงานซึ่งทำเพื่อประโยชน์แก่
ประชุมชนนั้น จะแกมประโยชน์ตนเข้าด้วยก็ไม่ขัด
แท้จริงเมื่อตนเองรวมอยู่ในประชุมชน ประโยชน์
ตนก็ต้องรวมอยู่ในประโยชน์ของประชุมชนด้วยบ้าง
ที่กล่าวว่เพื่อประโยชน์แก่ประชุมชนนั้น ไม่หมาย
ความว่าทำการไม่เห็นแก่ตัวเลยเพราะจะเอาบุญ หมาย
ความว่าทำประโยชน์เป็นชั้นเป็นอันในทางบอกข่าวซึ่ง
ไว้ใจได้ ในการทำบุญญาให้เกิด ในการบำรุงสุจริต
เปนปฏิบัติกับต่อสุจริต แต่อดหนุนความจำเริญแห่ง
ประชุมชนทั่วไป หนังสือข้าวฉบับใดทำได้เช่นนี้ ก็

เป็นที่นับถือแต่เป็นที่ไว้วางใจของผู้อื่นซึ่งย่อมจะมีมาก
แต่จะตั้งเป็นหลักฐานแน่นหนาได้เพราะเหตุนี้

การเลือกข่าว

ธุระของหนึ่งต่อข่าวคือการประกาศข่าวซึ่งควร
บอกให้ประชุมชนทราบ เป็นข่าวความเป็น แต่ข่าว
ความดำเนียรแห่งการต่าง ๆ อันช่วยให้ประชาชนเกิด
ความรู้ ความเห็น แต่ความเพดินเป็นคั้น ข่าวนั้น
เกิดเอง หนึ่งต่อไม่ได้ทำให้เกิด ถ้าไม่มีหนึ่งต่อข่าว
ข่าวก็จะมีอยู่นั่นเอง แต่คงจะบอกกล่าวกันด้วยปาก
โดยมาก ปากคนยาวกว่าปากตา เพราะถนัดแต่้มเติม
ให้น้อยเป็นมาก เมื่อข่าวตือกันหลายต่อแต่ยังโกต
ออกไป ฝอยก็ยิ่งเกิดมากขึ้น ๆ จนข่าวเดิมมีรูปแปดก
เป็ดยนแทบจะจำไม่ได้ ฝัวเมื่อยเถียงกันต้องด้ามคำ
ถ้ามีคนเก็บไปเป็นข่าวตือหลายต่อเข้า ไม่ข่าวก็ตาย
เป็นทะเลาะเบาะแว้งอย่างรุนแรง ถึงคบเคระค้อย

คื่อดัดคกขางออก คตอดจนหย่าร้างกันก็ได้ ที่เป้น
 เช่นนั ^๕ ไม่จำเป็นจะมีใครแต่งตั้งค่อเคิมโดยเจตนา
 เปนของเป้นไปเองด้วยความเข้าใจผิดที่ตะเด็กตะน่อย
 แดความเข้าใจผิดนั ^๕ ตามธรรมชาติคนมักจะผิดข้าง
 ใ้ น่อยเป้นมากไ้ ไรไป

หนังสือชาวคองระวังคนมิให้ปากยาจกว่าปากกา
 หลักที่ตองยึดเน้นก็คือความเม่น ยำไม่คดาตเคต่อน
 ชาวที่บอกตองเป้นชาวกุกไม่ไช่ชาวมิต ^๕ ชาวมิตนั ^๕
 ไม่ไช่ชาว เหตุฉุฉนในการเตือกฉาจะเขาอะไรตงพิมพ์
 จะเขาอะไรตงตกรานน ^๕ ตองเขาความจริงชนเป้น
 เองคน ^๕ เตือกเขาแต่ชาวจริงชนิดเคียว ^๕ ชาวจริงชนิดอน
 ทงหมด

การเตือกชาวอย่างทว่ามานทายากกว่าพูด ^{๕๐} เมื่อ
 ชาฟเจ้าพูดฉาตองเขาแต่ชาวจริง ^๕ ตองเขาแต่ชาวจริง
 ฉน ^๕ ทานทงหลายยอมเห็นฉาพูดถูก ^๕ แต่บางคนนักว่
 ก็ทออย่างไรแต่ฉิงจะรู้ฉาจริงหรือไม่จริง การตะเตง

ขนมเบองด้วยปากง่ายกว่าตะเตงจริง ๆ เสมอ แด
ขนมเบองซึ่งตะเตงด้วยปากนั้น จะมีผู้ใดได้กินก็หา
มิได้ ข้อนั้นจะกล่าวข้างหน้าต่อไป

ผู้เป็นเจ้าของที่ดำคัญในหนังสือขาว ซึ่งเราเรียก
กันในสมัยนี้ว่า “บรรณาธิการ” นั้น มีภาระดำคัญ
คือต้องเลือกทุกวันว่าจะคัดเอาอะไรลงพิมพ์ จะคัด
อะไรทั้ง ๆ หนึ่งวันคงจะมีเรื่องมาให้ลงพิมพ์มาก
กว่าที่หน้ากระดาษจะพิมพ์ได้ การเลือกที่จะพิมพ์
อะไรจะทั้งอะไรนั้น จำเป็นต้องเลือกให้ทันเวลาที่
ลงหนังสือถึงมือข้างพิมพ์ แม้เมื่อเรียงพิมพ์แล้ว
อาจต้องเปลี่ยนอีกก็ได้ การที่เวลายังคับแน่น
กระดาษบังคับนั้นย่อมทำให้ยาก ถ้าทำผิดหนังสือ
ก็ไม่คงที่ควรดี บางวันข่าวธรรมดามารวด ๆ
จนจะหมดเวลาอยู่แล้ว จึงมีข่าวใหญ่มาทันที่ ซึ่งทำ
ให้ต้องเปลี่ยนหนังสือที่เตรียมไว้แล้วไปมาก ๆ ที่ว่า
มาทางนั้นหมายความว่ากระไร หมายความว่าความ

คดีของบรรณานุกรม คือคดีในการเลือกถูก
หนังสือเป็นของสำคัญนัก

ก็อะไรเล่าเป็นเหตุสำคัญแห่งการเลือกข่าว ใน
หนังสือใช้คำอังกฤษซึ่งเข้าใจอยู่ทั่ว ๆ กันแล้วว่าหัตถ์
สำคัญนั้นคือ บัณฑิต อินเคอเรนต์ ซึ่งถ้าจะใช้ศัพท์
ตามานัยว่าทำให้คน “ทิ้ง” ก็พอไปได้ อินเคอเรนต์
นั้นแหละเป็นคุณสมบัติจำเป็นของข่าวโดยมากที่เลือก
ลงพิมพ์ ถ้าข่าวไม่มีอินเคอเรนต์ ไม่ทำให้คนทิ้ง
หนังสือก็ขายไม่ได้ แด่หนังสือที่ขายไม่ได้นั้น ได้
กล่าวมาแล้วว่าเป็นหนังสือไม่มีคนอ่าน ข่าวที่
หนึ่ง ๆ จะมีค่ามากหรือน้อย ก็แต่ดูว่าทำให้คนทิ้ง
มากหรือน้อย เพราะฉะนั้นแม้ว่าการเลือกข่าวจะ
ไม่เลือกโดยอินเคอเรนต์อย่างเดียว ก็จะต้องถือว่า
อินเคอเรนต์ออกหน้าตั้งอัน

แต่ก็จะเดาได้อย่างไรเล่าว่าข่าวที่คนใดจะทำให้คน
เกิดอินเคอเรนต์ หรือทำให้ทิ้ง มากน้อยเพียงใด

จะเอาได้นั้น ภาษาหนังสือชาวฝรั่งเรียกว่า นวัตกรรม
การที่มีนวัตกรรมนั้นเพราะความชำนาญอย่างหนึ่ง
ความเกิดในบันทึกอย่างหนึ่ง แต่มีหัตถ์บางอย่าง
ซึ่งพอใช้ได้บ้าง

หัตถ์ข้อนี้คือว่าอันเคอร์เรนต์คน มีความโดดเด่น
โดดเด่นเครื่องหยักให้ทราบ อะไรเกิดโดดเด่นตัวท่านๆ
มีอันเคอร์เรนต์มาก ตั้งแต่ยวกันถ้าเกิดโดดเด่น ท่านก็มี
อันเคอร์เรนต์คนขยดง หรือไม่มีเลย ถ้าใครทำใช้แตก
ห่างจากฝ่ามวงด้วยของท่าน๖ นว ท่านมีอันเคอร์เรนต์
มาก แต่ถ้าใครทำใช้แตกที่เมืองเซียงราย ท่านก็
ไม่มีอันเคอร์เรนต์เลย

ถ้าเกิดไฟไหม้ คนที่มีอันเคอร์เรนต์มากที่สุดก็คือ
เจ้าของซึ่งอยู่ในบ้านที่ไฟไหม้ ถิ่นนุกเพื่อนบ้าน
ซึ่งพดอยหตุ้กกรั๊ยมไปคั้วย ยังอยู่โดดเด่นออกไป
อันเคอร์เรนต์คั้วยหย่อนดง เว้นแต่ถ้าเป็นญาติมิตร
ของผู้ถูกไฟไหม้ จึงพดอยมีอันเคอร์เรนต์ไปคั้วย

ข่าวบางอย่างคนมีอินเตอเรสต์ทั่วโลก หรือแทบ
จะทั่วโลก เช่นเมื่อเยอรมันยกทัพเข้าเหยียบแดน
เบ็ดเยี่ยมเมื่อเริ่มสงครามเป็นต้น แต่อินเตอเรสต์
ของเราในกรุงเทพ ฯ จะมากเท่าอินเตอเรสต์ของชาว
เบ็ดเยี่ยมหาได้ ยิ่งชาวเบ็ดเยี่ยมซึ่งอยู่ในทางที่
กองทัพเยอรมันยกเข้าไปก็ยังมีอินเตอเรสต์มากที่สุด
กตาดูอื่น ๆ ดังที่ภาษาหนังสือข่าวฝรั่งเรียกว่า
“ค่าแห่งข่าว” นัยหนึ่ง ความทำให้คนทั้งนั้น ยิ่ง
ห่างก็ยิ่งหย่อนลงไป ยิ่งใกล้ก็ยิ่งสำคัญขึ้น เหตุ
ฉะนั้นข่าวในบ้านเมืองของตนเองจึงสำคัญกว่าข่าวเมือง
อื่น คือเมื่อข่าวเมืองอื่นมีความสำคัญพิเศษ จึงจะ
ถ่วงน้ำหนักข่าวธรรมดาในบ้านเมืองของตนได้ เพราะ
ฉะนั้นจึงควรยกได้ว่า ความใกล้นั้นมีน้ำหนักมากใน
เวลาเลือกข่าว

แต่คนอ่านหนังสือข่าวไม่ได้ต้องการทราบแต่ข่าว
ในบ้านเมืองตนเองส่วนเดียว เมื่อทราบข่าวใกล้แล้ว

ยังอยากทราบข่าวไถ่บ้าง การเด็กข่าวซึ่งเกิด
ในประเทศอื่นนั้น ก็ยังมีความไถ่แต่ความคิดต่อ
เป็นน้ำหนักอยู่นั่นเอง ข่าวอะไรเกิดในเมืองไถ่หรือ
ในเมืองซึ่งไม่มีติดต่อกับเรา เราก็ไม่อยากจะทราบ
มากเท่าข่าวซึ่งมีมาจากเมืองไถ่หรือเมืองที่มีติดต่อกับ
กับเรา นับว่าความไถ่แต่ความไถ่ก็ยังมีย่านหนัก
ติดกันอยู่นั่นเอง

แต่ที่กล่าวว่า ความทำให้คนทั้งเป็นของสำคัญใน
การเด็กข่าวนั้น ถ้าหนึ่งคือข่าวจะเอาความทางชนคง
หน้าตายเดียว ก็ยังไม่นับว่าทำนาที่บริบูรณ์ เพราะ
หนึ่งคือข่าวมีหน้าที่จะต้องลงข่าวซึ่งเป็นความรู้ หรือ
ซึ่งมีสาระด้วยอีกชั้นหนึ่ง ข่าวชนิดนั้นผู้อ่านโดยมาก
อาจเห็นไม่เด่นๆ แต่ถ้าไม่มีเครื่องจูงก็จะไม่อ่าน
เพราะฉะนั้นจึงเป็นวิธีของหนึ่งคือข่าวที่จะลงพิมพ์ข่าว
ที่มีคนทั้งมาแซกแซงไปกับข่าวที่ทำให้ความรู้เกิด
เพื่อจะทำหน้าที่ประกาศความรู้ ซึ่งมีสาระด้วย

ผู้อ่านหนังสือหนึ่งคน ก่อว่ากันว่ามึประมาณ ๘ ใน
 ๓๐ คน ที่อ่านเพื่อจะเพ็ดน ที่อ่านเพราะแสงดวงความรู้
 มีประมาณ ๓ ใน ๓๐ เท่านั้น ความชอบผู้ทำหนังสือ
 ขาวจำจะต้องเอามาคำนี้อยู่เสมอ ถึงหากความมุ่ง
 หมายจะดังเดิกลดอย ก็จะต้องการให้ความเพ็ดนออก
 เดียวจากหนังสือไม่ได้ การที่คน ๘ คนต้องการเพ็ดน
 ไม่ต้องการรู้หนังสือ ไขว่ว่าคนทั้ง ๘ จะไม่ควรรู้ จะไม่
 จำเป็นต้องรู้เพื่อประโยชน์แก่ตนแต่ประชุมชนนั้นหา
 มิได้ คนที่ไม่อยากรู้ก็ควรรู้เหมือนกัน หนังสือ
 ขาวมีหน้าที่จะให้ความรู้อันดีแก่ความคิดอันชอบแก่ผู้
 อ่านทั้ง ๓๐ คน ถ้า ๘ คนต้องการความรู้ความเพ็ดนอย่าง
 เดียว หนังสือขาวก็จะต้องปนความรู้กับความเพ็ดน
 ดึงไปด้วยกันในหนังสือ เหมือนหมอลอยชาวมล็ดม
 ฬานาหวาน หรือเขาเมดัดยาเกิดออกนาตาตเพื่อไม่ให้
 รู้ดีกับความชื่นชมในเวดากดินฉนวน การที่จะทำหนังสือ
 ให้เป็นเช่นที่อ่านสำคัญที่ฝีมือปรัง ไม่ใช่ของง่ายที่

อาจทำได้ดีทุกคน แต่ควรระวังดีกว่าผกบัง ซึ่งไม่มีมรด
อะไรเลยนั้น เมื่อผดัมกับอาหารอื่น ก็ยังอดำให้ร่อย
มิใช่เด้น อนึ่งเราท่านย่อมทราบอยู่ทั่วกันว่า ผู้แต่ง
หนังสืออาจแต่งเรื่องน่ายาเย็นให้มรดเอ็ดออร์อยก็ได้
การแต่งฉนิใดการปรุงกฉนิฉ

หนังสือข้าวนำที่ที่จะยุแหย์ หรืออบรมนาใจผู้
อ่านให้ชอบอ่านหนังสือที่เป็นสาระ ให้ได้ใจในกิจการ
อันเป็นประโยชน์แก่คนแต่แก่ประชุมชน เพราะฉนั้น
ถึงหนังสือข้าวจะต้องไม่ขาดเรื่องที่ทำให้คนทั้ง ก็
ต้องมีเรื่องที่เกิดประโยชน์เป็นเนื้อเป็นหนังสือฉบับกัน
ไป ถ้าปรุงเรื่องเช่นฉนี้ให้เกิดความเพดินได้ ก็ควร
ได้รับสรรเสริญว่าทำหน้าที่ดำเร็จเป็นอันดี

ความจริงในข้าว

ข้าวเป็นรายงานความเป็นไปหรือพฤติกรรมซึ่งเกิด
ถ้าความเป็นไปนั้นมิได้เป็นจริง พฤติกรรมมิได้เกิดจริง

รายงานที่นำมากล่าวมิใช่ความจริงก็ไม่ใช่ชาว ความ
เท็จหรือความแต่งกล่าวอาจมีมาในรูปที่เป็นชาว แต่
เพราะไม่จริงจึงเป็นชาวปลอม หาใช่ชาวแท้ไม่ ชาว
ปลอมนั้นอาจเป็นเพราะตั้งใจ เพราะถูกหลอก หรือ
เพราะเข้าใจผิดก็ได้ ถ้าเป็นเช่นนั้นภาษาไทยมีคำจะ
เรียกให้เหมาะได้หลายคำ แต่จะเรียกว่า “ชาว” นั้น
ไม่ถูกเป็นอันขาด

อันที่จริงการที่คนเขียนหนังสือหรือบอกกล่าวถึง
กันนั้น จะเอาแต่ความจริงด้วยก็ยาก เว้นแต่จะเป็น
คำกล่าวห้วน ๆ เป็นคั่นว่าถ้านายแดงตาย แดงมีข่าว
มาจำเพาะว่านายแดงตายเท่านั้นก็ผิดไม่ได้ ไม่มีอะไร
จะผิด เพราะนายแดงได้ตายจริง ๆ แต่ถ้าผู้ตั้งข่าว
เล่าถึงเหตุหรือเรื่องราวที่ทำให้นายแดงตาย ยิ่งเล่า
ละเอียดมาก โอกาสที่จะผิดก็ยิ่งมาก ถึงแม้นั้นจะ
ได้เห็นนายแดงตาย ก็อาจตั้งเหตุไว้ไม่พอ มีความรู้
ไม่พอ หรือความจำไม่พอ ไม่สามารถนำเอาความจริง

แต่ ๆ มาบรรยายให้ละเอียดได้ ถ้าผู้ส่งข่าวไม่ได้เห็น
นายแดงตาย เปนแต่ได้ยินมาจากคนอื่นอีกคนหนึ่ง
นั้น โอกาสที่จะเล่ารายละเอียดก็ยังมีมากขึ้น

ความที่กล่าวมาอาจเห็นตัวอย่างได้ในศาล พยาน
หลาย ๆ คนสาบานแล้วให้การในเรื่องเดียวกัน ซึ่งรู้
เห็นมาด้วยกัน แต่เพราะเหตุที่ความสังเกต ความรู้
ความจำผิดกัน คำพยานที่นำมากล่าวอาจแตกต่างกัน
กันไปในเรื่องละเอียดได้มาก ๆ

ถ้าคนตั้งใจจะพูดจริงยังอาจเป็นไปได้ถึงเช่นนั้นแล้ว
คนที่มักปกปิดชอบพูดไม่จริงก็ยังหนักขึ้น ความอยาก
พูดให้มากไว้นั้นมีไม่น้อยในชั้นคารมมนุษย์ ถึงไม่ได้
ตั้งใจจะกล่าวความเท็จเลย แต่ความพูดมาก แล
ความปรารถนาจะพูดให้คนฟังเพลิน อาจพาไปให้
เป็นพูดเท็จก็ได้ อนึ่งมีคนบางจำพวกซึ่งเล่าความ
จริง ๆ แต่ตกแต่งแต่ให้เห็นเป็นอย่างอื่น เพราะหวัง
ประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากความเข้าใจผิดของผู้ฟัง

เหล่านี้ล้วนแต่ทำให้ความจริงลดน้อยลงไปทั้งนั้น

หนังสือชาวมั้หน้าที่จะนำข่าวมาแต่ง ถ้าข่าว
ต้องเป็นความจริงเช่นที่กล่าวมานี้แล้ว หนังสือชาว
จะได้ ข้อดีหรือข้อชว่ก็เพราะความจริงที่มีในหนังสือ
นั้นเอง การที่จะเก็บความจริงแท้ ๆ นั้น พุทธตาม
ยุติธรรมก็มีใช้เป็นของง่าย เพราะรายงานของหนังสือ
ชาวนั้น โดยมากมาจากผู้ตั้งข่าว ความดังเกิด
ความรู้ แดความจำ ซึ่งผู้ตั้งข่าวมีมากแต่ก็น้อยนั้นทำ
ให้ผิดกันมาก ๆ

การรับรายงานจากผู้ตั้งชาวนั้น ถึงในชั้นต้น
ความจริงแต่ความไม่จริงจะอยู่กับผู้ตั้งข่าวก็จริง แต่
เมื่อนำลงพิมพ์ไปแล้ว ความรับผิดชอบก็ไปอยู่กับ
หนังสือ ถ้าข่าวจริงหนังสือก็เป็นผู้พูดจริง ถ้าข่าว
ปลอมหนังสือก็เป็นผู้พูดเท็จ อนึ่งเมื่อได้รับข่าวมา
ก่อนลงพิมพ์นั้น บรรณาธิการอาจดอบสวนได้บ้าง
ก็จริง แต่ไม่ได้มาก เพราะฉะนั้นความดำมืดแต่

ความดีของผู้ตั้งชำนันสำคัญนัก

ส่วนผู้ที่ตั้งชำนันเด่า ใช่ว่าความรู้จะเกิดแก่
ตนเองเสมอไปก็หาไม่ได้ ถ้ารู้วาพฤติการณ์ใดจะเกิด
ที่ไหน เวลาใด ก็อาจไปคอยดูคอยฟัง เก็บข่าว
เอาเองได้ แต่ถ้าไม่รู้ล่วงหน้าแต่ไม่พเป็นอยู่ที่นั้นก็จะ
ต้องเก็บข่าวจากคนอื่นค่อเคี้ยวหรือหลยาค่อ โอกาส
ที่ความไม่จริงจะแทรกเข้ามาในข่าว ก็ยังมากจนทุกชั้น

ที่เรียกว่าความจริงในชำนัน ควรจะอธิบาย
สักหน่อย เพราะความถูกต้องเดี่ยดทั้งหมดเด่มอนัน
เป็นของเหลือหา ถ้าหนังสือขาวได้กล่าวความจริง
ที่สำคัญ ๆ ในเรื่องนั้น ๆ แล้ว ถึงจะกล่าวไม่เดี่ยด
ก็เรียกว่ากล่าวความจริงได้ ความจริงของชำนัน
คือความจริงในการบอกเด่าเท่านั้น เพราะไม่ใช่หน้าที่
ของข่าวที่จะแปลว่าหมายความว่าอะไรหรือคนควรมี
ความเห็นอย่างไร หน้าที่ในทางแปลแต่ดั่งความ
เห็นนั้น เป็นหน้าที่อีกส่วนหนึ่งของหนังสือขาว ซึ่งเป็น

งานคนตะแพนกับการแต่งข่าว

การแต่งข่าวนั้น ถ้าไม่แต่งเปนกตาง คือกตาว
ไม่เข้าใครออกใคร ความจริงก็มักจะบกพร่อง เปนต้น
ว่าเกิดไฟไหม้ โรงดีเข้า ถ้าหนึ่งต่อข่าวกตางหัวน ๆ
ว่าไฟไหม้ โรงดียี่ห้อกตางนั้น ก็เปนกตาวความจริง
ซึ่งไม่มีอันปน แต่ความจริงซึ่งไม่มีอันปนนั้นอาจ
กตาวได้อีก เช่นว่าไฟไหม้เมื่อไร ใครเป็นเจ้าของ
โรงดียี่ห้อกตาง ประมาณทรัพย์ที่เสียหายเท่าไร
เหล่านี้เป็นต้น เมื่อได้กตาวข้อสำคัญ ๆ ในเรื่องไฟ
ไหม้นั้นหมดแล้ว ก็หมดข่าว ไม่มีอะไรจะกตาวอีก
แต่ถ้ามีทางที่ทำให้สงสัยว่าไฟไหม้เพราะมีคนจุดนั้น
ข่าวเรื่องนั้นก็ยังไมหมด เจ้าของหนึ่งต่อข่าวไม่ใช่คัด
ไม่ว่าที่ชำระความ แต่จะต้องคิดสืบสวนต่อไปอีกใน
หน้าที่ผู้ขายข่าว การหาความจริงนั้น หนึ่งต่อข่าวมีหน้าที่
คล้ายคัดซึ่งเป็นผู้ชำระคดี แปลกแต่ว่าคัดหาความจริง
เพื่อจะตัดสิน หนึ่งต่อข่าวหาความจริงเพื่อจะขายข่าว

ถ้าคำอธิบายความจริงผิดก็คงจะแพ้พุทธธรรม ถ้าหนึ่งคือ
ข่าวอธิบายความจริงไม่ดีก็อาจแพ้คดีหมิ่นประมาท ซึ่ง
ผิดกันมาก

ที่กล่าวนี้ไม่ใช่กล่าวเพนทนายแก้แทนหนึ่งคือข่าวที่
กล่าวผิดหรือบกพร่องในทางที่กล่าวไม่บริบูรณ์ ความ
ประสงค์เพียงจะให้เห็นว่า ความจริงที่เดียดแต่
แม่นยำเต็มทีนั้นหายาก หนึ่งคือข่าวไม่มีแฉ่งแฉ้วพิเศษ
ที่จะต้องให้ทราบได้ว่าอะไรจริงแต่ไม่จริงเพียงไหน ข้อ
สำคัญอยู่ที่ว่าต้องเก็บความจริงให้ได้มีความสามารถ
ถ้าเก็บไม่ได้หมดก็อย่าเอาความเคา ความประติด
ประต่อพลาดๆ หรือความไม่จริงเข้าแทน ถ้าทำเช่นนั้น
สินค้าของคนคือข่าวก็จะตกราคา

การสืบข่าว

การหาข่าวเป็นงานสำคัญของหนึ่งคือข่าว พฤติ
การต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไม่คิดถึงความดีความชั่วของหนึ่งคือ

ข่าว นี้ก็จะเกิดเมื่อไรก็เกิด แต่เมื่อเกิดแล้วก็ไม่มี
รายงานตัวให้หนังสือข่าวทราบ อันที่จริงข่าวย่อมเกิด
ทางได้เอง อะไรเกิดที่ถนนตก ถึงไม่มีหนังสือข่าว
ถ้าเป็นข่าวสำคัญพอ ก็คงจะเดินทางไปตามเส้นจน
รู้กันที่นั่นในไม่ช้านัก ข่าวยังสำคัญมากยิ่งเร็วมาก
แต่การเดินทางของข่าวนั้น มักจะเป็นเหตุให้ขยาย
ตัวออกไป เพราะฝอยเข้าเกาะตามทางเปนนกคุ้มจน
ทำให้รูปร่างเปลี่ยนไปได้มาก ๆ ที่เป็นเช่นนั้นเพราะ
ปากคนยาวกว่าปากกา ยิ่งเดากันหลายต่อฝอยก็ยิ่ง
เกิดมากขึ้น

เหตุนี้ถ้าข่าวเดินทางไปถึงสำนักงานของหนังสือ
ข่าวโดยกำลังมันเอง หนังสือข่าวจะรับเอาเป็นจริง
เป็นจังก็ยังไม่ได้ จำต้องสืบสวนให้ได้ความแน่นอน
เสียก่อนจึงจะใช้ข่าวนั้นได้ การเก็บข่าวนั้นคือสืบเอา
ความจริง ผู้สืบต้องไปถึงที่ที่เกิดเหตุการณ์ หรือถ้า
เขาไม่ถนัดก็ต้องเข้าไปใกล้ที่สุดที่จะเข้าได้ เมื่อไปถึง

แล้วจึงได้ถามแสดงเหตุเพื่อจะเก็บความจริงที่เป็นข้อ
สำคัญในพฤติกรรมนั้น ๆ เต็มความสามารถที่จะทำได้

ผู้ตั้งข่าวคือผู้เก็บความจริง จะตั้งข่าวเรื่องอะไร
หรือได้รับมอบให้ไปสืบเรื่องอะไร ก็ต้องเก็บความ
จริงในเรื่องนั้น จะง่ายเหมือนนกอบผืนจากถนนหรือ
ตกจากคตของนนหามีได้ ผู้สืบข่าวจะต้องมีความ
รู้แต่ปัญหา เห็นหรือได้ ยินอะไรก็เข้าใจ แต่เข้าใจถูก
ไม่ใช่เข้าใจพลาด ๆ ทั้งต้องรู้ว่าอะไรสำคัญอะไร
ไม่สำคัญ ไม่ตะเตยข้อใหญ่เพราะไปมัวงมสืบข้อเล็ก
เป้นคั้น ความสามารถที่ฝรั่งเรียกว่า มีจุมกตมข่าว
ได้ นัยหนึ่งความสามารถรู้ทันที่ว่าอะไรเป็นข่าวสำคัญ
หรือไม่สำคัญนั้น เป็นคุณสมบัติซึ่งเกิดในตัวผู้ตั้งข่าว
แต่เมื่อเกิดแล้วก็ต้องฝึกซ้อม ไม่ใช่ว่าจะตรัสรู้
วิธีการเขาได้

คำอังกฤษว่า Poets are born not made นั้น
ไม่จริงแท้ ถ้าว่า Poets are born and made จึงจะ

ถูก เพราะผู้เป็นกวนตองเกิดมามีอุปนิสัยเป็นกวดด้วย
 ของฝักฝืนร้ายด้วย มีฉันทะเป็นกวดจริง ๆ ไม่ได้
 กวดนักได้ผู้ตั้งชาวกันนั้น คือเกิดมามีอุปนิสัย
 ในทางหนักอ้น แต่จะฝักฝืนตัวให้มีความรู้จะต้อง
 แคล้วในการงานได้ อื่นมีความมีใจอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง
 ดำคึกคักยิ่งนัก เพราะถ้าชาวต้องเป็นความจริง ผู้ตั้ง
 ชาวต้องมีความจริง บรรณาธิการจะเป็นคนดีเลิศก็ตาม
 ถ้าผู้ตั้งชาวเห็ดดอกพากันเห็ดหมด

การทำหนังสือชาวคงจะเป็นอาชีพกว้างขันทุกที่
 แดกรรมดาอาชีพที่จะเจริญจำจะต้องทำคนให้มั่นคง
 ทำความดีมารยาทให้คนเห็น ดังมาตรวจความรู้ให้คน
 นิยม แดรักษารมมะให้คนเชื่อถือ วิชาแพทยแเดวิชา
 กฎหมายต้องกำหนดความรู้แต่บังคับมารยาทของคน
 ที่จะเข้าเป็นพรรคพวกร่วมทางหากินด้วยกันฉันใด วิชา
 ทำหนังสือชาวต่อไปภายหน้าคงจะต้องเลือกกันเอาแต่คน
 มีความรู้แเดมารยาทอันดี เพื่อจะให้เป็นที่เชื่อถือแก่

นับถือของประชชนนั้น

การเก็บข่าว คือเก็บความจริงนั้น จะทำได้ดีหรือไม่ดีแล้วแต่คุณสมบัติของผู้เก็บข่าวก็จริง แต่เมื่อเก็บข่าวได้แล้วจะต้องใช้ความฉลาดอีกส่วนหนึ่ง คือข่าวนั้นต้องเขียนให้น่าอ่าน คน ๒ คนเขียนข่าวที่ไปสืบได้มาด้วยกัน คนหนึ่งเขียนน่าอ่าน คนหนึ่งเขียนอย่างมั่วซั่วก็ได้ เหตุที่ผลคนนั้นอาจเป็นด้วยฉลาดดังเกิดจับหัวข้อแต่เหตุผลดีกว่ากันก็ได้ อาจเป็นด้วยแต่งหนังสือดีกว่ากันก็ได้ โดยมากมักจะเป็นด้วยเหตุทั้งสองอย่าง

การเก็บข่าวดังที่ความมานะ ถึงจะเก็บได้ดี เมื่อเก็บได้แล้วถึงจะแต่งได้ดีก็ตาม แต่เมื่อถึงมอบบรรณาธิการหรือผู้ที่เลือกที่จะพิมพ์อะไรจะดอะไรแล้ว ถ้าผู้เลือกทำไม่ได้ เป็นคนว่าเลือกพิมพ์ข่าวที่ไม่เหมาะสมกับวันหรือเมื่อเห็นข่าวน้อยที่อาจเป็นเรื่องใหญ่ก็ถึงเกิดไม่ถูก ฉะนั้น การที่เสียแรงเสียเวลาทำเช่นนั้น

จะเป็นหมันไปโดยมาก เพราะฉะนั้นความดีมารภของ
ผู้ทำหนังสือชาวจึงต้องมีให้มากขึ้นไปทุกคน ถ้า
บกพร่องกันไหน ประโยชน์ที่ควรได้ก็ดำไป

อักษณาสัยของหนังสือชาว

หนังสือชาวเป็นของไม่มีอัตราดัดมีดัด ไม่มีตม
หายใจ ไม่อยู่ในสัตวโลกก็จริง แต่กดต่ำโดยอุปมา
ว่ามีชีวิต เพราะฉะนั้นมีอักษณาสัยได้ หนังสือชาวบาง
ฉบับมีอักษณาสัยเป็นตำราชน บางฉบับมีอักษณาสัยเทก
มเหรกดงนเป็นต้น

ได้กดต่ำมาในเบื้องต้นแล้วเห็นว่าหนังสือชาวต้องมีชาว
ด้วย ต้องมีความเห็นด้วย หนังสือชาวที่ไม่มีความเห็น
ก็อาจเรียกว่าหนังสือชาวได้ แต่หนังสือชนไม่ทำหน้าที่
บริบูรณ์ ชาวเปรียบเหมือนร่างกายของหนังสือชาว
หนังสือต้องแสดงความรู้สึกความเห็นในเรื่องชาวนั้น ๆ
จึงจะนับว่าเป็นหนังสือมีชีวิต

ธรรมดาคนย่อมจะมีความเห็น ถ้าใครนำข่าวไป
บอกแก่คนหมู่หนึ่ง แดคนหมู่นั้นสนใจในข่าวที่บอก
ก็คงจะพูดกันแสดว่าความเห็นให้กันฟัง ถ้าผู้บอก
ข่าวเป็นผู้ซึ่งคนเหล่านั้นนับถือ ก็คงจะพากันถาม
ความเห็นของผู้บอก ว่าข่าวที่นำมาเช่นนั้นจะหมายความว่า
ว่ากระไร แต่มิทำทางจะเป็นอย่างไรต่อไปบ้าง

หนังสือชาวคงจะต้องให้เป็นต้นฉบับถือของผู้อ่าน เมื่อ
บอกข่าวที่สำคัญจึงต้องดำแสดความคิดความเห็นใน
เรื่องข่าวนั้นด้วย ความคิดแสดความเห็นกับวิธีที่แสด
นั้นบอกอัธยาศัยของหนังสือ แดบอกให้คนทราบ
ความรู้ คนถกหนาบางของหนังสือนั้นด้วย

ถ้าหนังสือชาวจะทำคนให้เป็นต้นฉบับถือของผู้อ่าน
จะทำคนให้เป็นเพื่อนแสดความดีกับผู้อื่น ก็จะต้อง
แสดความเที่ยงตรง ความมั่นคง แดปัญญา
อันดีชุม คนเราคบเพื่อนต้องการให้เพื่อนซื่อตรง
ต่อเรา ให้มีความมั่นคงเป็นที่ไว้ใจได้ แดมิให้ โง่

จนเมื่อฉันใด เราจะเห็นหนังสือชาวเป็นเพื่อนใดก็
 คือเมื่อเห็นคุณสมบัติเช่นทว่าน

ข้าพเจ้าพูดให้ท่านฟังอยู่ในเวลานี้ รู้ตัวว่าท่าน
 ผู้ฟังไซ่ถอยคำทว่าข้าพเจ้าพูดเป็นเครื่องวัดปัญญาของ
 ข้าพเจ้า ถ้าท่านเคยฟังข้าพเจ้าพูดบ่อย ๆ ท่านอาจ
 ทราบอัธมาศัยของข้าพเจ้าจากคำทว่าข้าพเจ้าพูดก็ได้
 หนังสือชาวพูดให้คนฟังเหมือนข้าพเจ้าพูดให้ท่านฟัง
 เอง ผิดกันแต่พูดเป็นคำหนังสืออยู่ในน้ำกระดาด
 ไม่เห็นหน้าคนฟังเหมือนข้าพเจ้าเห็น เพราะคนฟัง
 (คือคนอ่าน) อยู่ทุกหนทุกแห่ง แต่มีจำนวนมากกว่า
 ที่ประชุมกันอยู่ในสมาคมเป็นอันมาก ข้าพเจ้าได้
 เปรียบหนังสือชาวเพราะเห็นหน้าผู้ฟัง ดังเกิดได้ว่า
 เมื่อคำทว่าพูดหรือยัง แต่มนโดยมากเห็นด้วยตามคำที่
 พูดหรือไม่ ผู้เขียนหนังสือชาวไม่มีโอกาสดังเกิด
 หน้าคนอ่านในเวลาเขียน แต่ถึงดั่งนั้นก็พูดด่า
 เทียบได้ว่าเหมือนพูดให้คนฟัง แต่ผู้ฟัง (คือผู้อ่าน)

อาจจับได้ว่าหนังสือมีความรู้แต่ปัญญาเพียงไหน มี
อักษณาด้อยอย่างไร แต่เป็นหนังสือที่ควรได้ ใจได้หรือไม่

เหตุคณหนังสือข่าวที่มุ่งหน้าจะถึงซึ่งความจำเริญ
ยิ่ง ๆ ขึ้นไปนั้นจะทำการอย่างช้อย ๆ หาได้ไม่ ผู้ทำ
ขณมขายจะเร่ขายขณมที่ผดัมไม่ทันเขาเนอ ปรงรดไม้ดี
แต่ทำยังไม่ทันตักนั้น เมื่อคนกินรู้เช่นเดี่ยแต่ก็ไม่ใช่
กินฉนใด หนังสือข่าวก็ฉนนั้น ถ้าแต่คงข่าวที่ไม่ทันดับ
แน่นอน แด่คงความเห็นที่ไม่ทันได้ตักตรองถ่องแท้
หรือแต่คงอักษณาด้อยของคณเองให้คณเห็นว่าไม่มั่นคง
ไว้ใจไม่ได้ เช่นนี้ จะมีความจำเริญไปอย่างไรได้ ถึง
หากจะดำเนิรไปได้ชั่วคราว ก็ไม่อาจมีความยั่งยืนไป
ชั่วกาลนาน

ธรรมะของหนังสือข่าว

หนังสือข่าวมีชีวิตอยู่ในที่เบ็ดเตลี่ย จะทำดีก็ตาม
จะทำเลวก็ตาม ต้องเปิดให้ประจุมชนอันกว้างเห็น

ความดีความงามอยู่ทุกวัน แต่ที่จริงหนึ่งต่อชาวมี
ความเป็นไปได้ก็เพราะความเปิดเผยคน เมื่ออยู่ค
เปิดเผยคนก็อยู่คเป็นหนึ่งต่อชาว

ธรรมดาคนที่จ้ดำแดงคนให้คนอื่นเห็น ย่อมจะทำ
ตัวให้ตัวให้สอาดไม่ใช่ให้คนอื่นดูตัวเมื่อกำลังมอกดอก
มอกเด็ก ถ้าจะทำการที่คนไม่นิยมว่าดี ก็คงจะซ่อน
ทำไม่ให้ใครรู้ใครเห็น ^{๕๕} ทงนเพราะอยากจะให้คนอื่น
เห็นว่าดี ไม่อยากให้ใครเห็นว่าชั่ว

หนึ่งต่อชาวก็เหมือนกับบุคคล แต่ยิ่งกว่า เพราะ
บุคคลไม่จำเป็นจะต้องประกาศตนอยู่เด่มอ หนึ่งต่อ
ชาวจำต้องประกาศตน ^{๕๖} มีฉนั้นก็อยู่คเป็นหนึ่งต่อชาว
การประกาศตนของบุคคลธรรมดาที่มีความดีนั้นถึงจะ
ได้ประโยชน์ก็ไม่เป็นเงินเป็นทองชั้นทันที เพราะการ
ประกาศตนไม่ใช่ทางหาเงินของบุคคลนั้น ๆ ส่วน
หนึ่งต่อชาวเมื่อประกาศตนให้คนอื่นเห็นความดี ก็เกิด
เป็นเงินเป็นทองโดยเร็ว เพราะเมื่อคนชอบหนึ่งต่อชาว

แผ่นหนังสือ ๔๕ ๕
ก็คือข้อความประกาศตนของหนังสือ
๒
นั่นเอง

หนังสือจะประกาศตนให้คนนับถือ ก็ต้อง
ปฏิบัติดีตั้งแต่ตั้งต้นนิยมกันว่าดีว่าชอบ ต้องถ้อยวาป
ต้องมีอาย ต้องมียุติธรรมในใจ ต้องปราศจากตามก
ในใจ ต้องหักเหียงอคติ ๒๕๖๖ ต้องมีแนวทางปฏิบัติ
อันรวมข้อดีว่ามา ๕

แนวทางปฏิบัติ ๒๕๖๖ ผู้เป็นนักปราชญ์ในวิชาหนังสือ
ชาวในประเทศไทยนี้ อาจะมีคติแยกเพี้ยนกันบ้าง
ตามตัวบุคคล แต่คงจะแยกเพี้ยนกันในทางที่เป็น
แพรวเด็กแพรวน้อย ถ้าจะพูดถึงทางที่กล่าวโดยอุปมา
ว่าเพี้ยนจนประหลาด ก็คงจะตรงทางเดียวกันหมด ใน
๒๕๖๖ ที่นี้จะนำเอาคติแห่งนักหนังสือชาวผู้มีชื่อเรียงปรากฏ
มากด่าวดำดืบตามหัวข้อซึ่งสมาคมแห่งบรรณาธิการ
อเมริกันได้ประชุมกันวางไว้เป็นหลักเมื่อประมาณ ๔ ปี
ที่ล่วงมา ๕

๑. ความรับผิดชอบ

หน้งด้อข้าวต้องรู้ด้กความรับผิดชอบของคน ไม่ใช้แต่ในทางกฎหมาย คือการกต่างหมิ่นประมาทเปนต้น ต้องรับผิดชอบต่อจริมรเมในใจของคนเองด้วย ค้าดอาญาแต่ค้าดแพ่งนั้นกัด้ำคัญดออก แต่ค้าดยุติจริมรเมในใจคนเองด้ำคัญกว่า ดึงใดถ้าค้าดยุติจริมรเมในใจคนเองคัด้สินว่าผิด ถ้าสินทำดงนั้นกัเกิดมัวหมอง ไม่มีความจำเริญ

หน้งด้อข้าวเปณผู้เขารับนำที่โดยความดัมคัของคนเอง คือนำที่ที่จจะนำข้าวมากต่างให้ประชุมชนทราบ แดแต่ดงความเห็นในเร่องข้าวหน้งๆ เมื่อประชุมชนชอหน้งด้ออาณ กัคือมีศรัทธาว่าหน้งด้อนั้นปฏิบัติ นำที่ด้วยดี คือนำข้าวจริงมากต่าง แดแต่ดงความเห็นที่ถูกลงเปนคัณ ถ้าข้าวเปณข้าวไม่จริง ความเห็นเปณความเห็นเหลวไหล กัทำให้เสียศรัทธาเปณการถ้อดงวณผู้เชื่อ ใช้ไม่ได้

๒. อิศระแห่งหนังสือขาว

หนังสือขาวมีอิสระที่จะพูดถูก ที่จะทำถูก อิสระ
 หมายความว่าอิสระอยู่ในกฎหมาย คือออก
 หมายเป็นผู้ให้ อิสระซึ่งมีเขตขีดค้น เขตขีดค้นนั้น
 ไว้เพื่อประโยชน์แก่ประชุมชนทั่วไป แต่เมื่อกฎหมาย
 ให้อิสระแล้ว ก็ช่วยรักษาศิระให้ด้วย ยกตัวอย่าง
 ว่ากฎหมายให้ อิสระให้นายแดงพูดได้ภายในความขีด
 ค้น ถ้านายแดงพูดอยู่ในความขีดค้น กฎหมายก็
 ช่วยคุ้มครองนายแดง แต่ถ้านายแดงหิมนประมาท
 นายขาว กฎหมายก็กลับไปคุ้มครองนายขาว แต่ทำ
 โทษนายแดงผู้ถืออิสระเกินเขตที่ขีดค้น กล่าวอีกอย่าง
 หนึ่งกฎหมายให้ อิสระแก่นายแดงแต่นายขาวเดิมอกัน
 นายแดงจะถืออิสระของตนต่างอิสระของนายขาว
 หาได้ไม่

อิสระของหนังสือขาว ซึ่งอาจพูดแต่ทำสิ่งใด ๆ
 ที่กฎหมายไม่ห้ามนั้น เป็นของพึงประสงค์อันดี แต่

ควรเป็นที่เข้าใจว่า จะสงวนไว้ได้แต่ด้วยวิธีทำดีทำ
ถูกเท่านั้น การพูดตามอำเภอใจแต่ทำตามอำเภอใจ
นั้นไม่ใช่อิสระ เว้นแต่อำเภอใจนั้นจะเป็นอำเภออิน
อยู่ในศีลในสัตย์ แต่ถ้าอยู่ในศีลในสัตย์ก็คงจะอยู่
ในกฎหมาย

หนังสือข่าวฉบับใดหลงว่าอิสระคืออำเภอใจล้วน
ก็คงจะรักษาอิสระไว้ไม่ได้

๓. ความไม่มีเครื่องเกี้ยวพวัน

หนังสือข่าวต้องอยู่ในวงแห่งความจริง แต่
ความจริง เมื่ออยู่ภายในวงนั้นแล้ว ก็ไม่ควรจะมี
เครื่องเกี้ยวพวันอะไรหมด ถ้ามีเครื่องผูกทำให้ต้อง
ยกยอหรือติเตียนใครหรือสิ่งใด แต่ความยกยอหรือ
ติเตียนนั้น ไม่เป็นไปในทางที่กอบด้วยประโยชน์
แก่คนส่วนมาก ฉะนั้น หนังสือก็มีคำหิ ศรัทธาของคน
ก็เสื่อม

๔. ความตั้งใจจริงแลความจริง

ความซื่อตรงต่อคนอ่านเป็นหลักสำคัญของหนึ่งต่อชาว
 หัดก่อนนั้นทำให้หนึ่งต่อต้องมีความจริงเสมอ
 การที่จะทำอะไรให้ถูกเที่ยงเสมอขึ้นเป็นของยาก แต่
 ถ้าพลาดเพราะไม่เอาใจใส่พอ เพราะไม่มีพระวงพอ
 หรือพลาดเมื่อยังไม่พ้นวัยที่จะไม่พลาดได้ ฉะนั้น ก็ไม่
 มีทางแก้ด้วยเลย

ในข้อนี้มีความรู้ในวิชาหนึ่งต่อชาวกล่าวแนะนำ
 ไว้ว่า

หนึ่งต่อชาวซึ่งจะให้คนเชื่อแนบถือ ต้องให้ชาว
 ที่ถูก แด่ดวงความเห็นที่เที่ยง การทำให้คนเข้าใจ
 ผิดคนบาปมาก

กล่าวให้น้อยไว้ดีกว่ากล่าวมากเกินไป
 จะกล่าวอะไรต้องมีหลักอย่างได้ ถ้ายังกล่าว
 คำไหนใครต้องให้มีที่อ้างแม่นยำ
 อย่างกล่าวว่ามีแต่เพียงได้ ยิน

เมื่อใด ยินความตักท้อยาเพื่อเอาเป็นจริง คำดี
นั้นเป็นเครื่องขให้ดับต่อไปเท่านั้น

จงรักษาตัวให้เป็นผู้กล้าดวลลูกธนู ก้าวข้ามแต่
กล้าดวลก็ดีกว่ากล้าวิ่งแต่กล้าดวลผิด

จะรีบอะไรต้องไปให้ถึงที่ หรือให้ถึงตัวคนผู้
 เปนที่เกิดแห่งข่าว ถ้าเข้าไม่ถึงก็เข้าไปให้ใกล้ที่สุด

อย่าเพื่อแน่ใจเร่่งนัก อย่าคิดว่าเราอาจผิดได้เสมอ
ธรรมดาคนจะไม่ให้ผิดเดยนั้นไม่ได้ แต่ต้องเพียร
ที่ลุดที่จะไม่ผิด

อย่าทงคนว่ารอ^{๒๗}ไปหมด^{๒๘} ร้อย^{๒๙}อย่า^{๓๐}นึก^{๓๑}ว่า^{๓๒}
 รั^{๓๓}มาก^{๓๔} อย่า^{๓๕}เดา^{๓๖}ความ^{๓๗}รั^{๓๘} อย่า^{๓๙}ตรี^{๔๐}ด้^{๔๑}รั^{๔๒}

๕. ความแปลก

ความไม่เข้าใจใครออกใครเป็นข้อสำคัญของการ
แสดงข่าว ผู้ที่ได้ฝึกหัดการทำหนังสือข่าวเจนใจแล้ว
ย่อมรู้จักเขตคันระหว่างการแสดงข่าวแต่แสดงความ

เห็น ข่าวต้องไม่มีเข้าข้างโน้นข้างนี้เลย

หนังสือข่าวจำต้องแสดงความเห็นชอบแต่เห็นผิด
ในเรื่องต่าง ๆ แต่นั่นเป็นคนละแพนกับข่าว

การแสดงความเห็นชอบแต่เห็นผิดนั้นอาจแสดง
โดยเปนกลางก็ได้ ความเอียงเพราะเกลียด หรือ
เพราะรักนั้นใช้ไม่ได้เลย

๖. แฟร์เพล

ธรรมอย่างหนึ่งซึ่งอังกฤษเรียกว่า แฟร์เพล นั้น
ไม่ทราบว่าจะใช้คำไทยว่าอะไร หมายความว่าไม่เอา
เปรียบในทางที่ไม่เที่ยงตรง หรือไม่ดอบเอาเปรียบ
เปนต้น

หนังสือข่าวซึ่งอยู่ในกฎหมายอันนี้ ย่อมจะไม่
กล่าวคำหิใครโดยไม่ให้ โอกาสให้ชี้แจง หรือกล่าว
หักหาญผู้อยู่ในฐานะอันจะชี้แจงได้คอบไม่ได้

อนึ่งหนังสือข่าวซึ่งวางตนเปนหนังสือดี ย่อมจะ

ไม่กล้าบุกรุกเข้าไปถึงสิทธิหรือความร่ำรวยส่วนตัวของบุคคล เว้นแต่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวจริงจังกับประโยชน์ของประชุมชน ไม่เพียงแต่จะนำมากล่าวให้อ่านเพลิน ๆ เท่านั้น

ถ้าหนังสือข่าวกล่าวอะไรผิดในเรื่องความจริงที่ดี ความเห็นที่ดี เมื่อรู้ว่ามีผิดก็ควรบอกแก่คนที่อาจจะถือตัวว่าอยู่ในศีลในธรรมได้

๗. ความสะอาด

ในคำพูดที่ดี ในความที่นำมาว่าก็ดี หนังสือข่าวควรต้องมีความสะอาด การนำเอาเรื่องตามมากล่าวโดยหวังจะให้ผู้อ่านเพลินในความตามก ไม่ใช้เพื่อประโยชน์จริงจังแก่ประชุมชน หรือการกล่าวอวยบคายในที่ซึ่งไม่มีเหตุขอยาบคาย เหล่านี้มิใช่คดีของหนังสือข่าวอันทรงไว้ซึ่งคุณธรรม

เวลายหมดแล้ว ต้องนาคัก่อนจบ ขอกล่าวเด็ก

น้อยถึงภาษาแต่จำนวนที่เขียนหนังสือชาว ถ้อยคำ
 จำนวนที่เขียนหนังสือชาวนักควรจะเหมือนกับหนังสือ
 ชนซึ่งเป็นหนังสือดี ควรจะเป็นถ้อยคำจำนวนของ
 นักปราชญ์ หรือถ้าไม่ใช่ นักปราชญ์แท้ อย่างน้อย
 ก็ต้องเป็นนักปราชญ์เทียม เรียบเรียงด้วยความระมัด
 ระวังเพื่อให้ชัดเจนด้วย ทั้งจำนวนแต่จำกัดถ้อยคำมิให้
 เหลิงเจิง จรุงคอก ผู้แต่งหนังสือชาวมิมีเวลาจะชัก
 เกดาคกแต่งจำนวนให้หมดจดเต็มที่ แต่ถึงกระนั้น
 ก็ต้องระวังมิให้เซาะเซาะ ไม่แต่งความไม่รู้ในเรื่อง
 ศัพท์เดวธิ์เรียงความเป็นต้น

ธรรมดาผู้ใดจะต้องแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าที่หมดจด
 ถ้าแต่งตัวด้วยผ้าชวร จะให้คนอื่นเห็นทันทีว่าเป็น
 ผู้ดีอย่างไรได้

ปัญญาแต่ความคิดอันสุขุมก็เหมือนกับบุคคลที่เป็น
 ผู้ดี ถ้อยคำที่ไม่เหมาะ แต่จำนวนที่โก่งแก่ง จะ
 บรรยายความคิดแต่ปัญญาอันสุขุมนั้นไม่ได้

หนังสือชาวจำเอนจะต้องแต่งตนให้คนเห็นเป็นผู้ดี
 ทั้งด้วยเสื้อผ้าอาภรณ์ก็อ้อยคำตำหนิ แดงความ
 คิดความอ่าน เพราะฉะนั้น นอกจากจะต้องมีความคิด
 ความเห็นที่ดีแล้ว ยังจะต้องรู้จักใช้ถ้อยคำตำหนิ
 แดงความคิดความเห็นนั้นให้เหมาะเจาะน่าฟังด้วย
 อีกชั้นหนึ่ง ความซื่อสัตย์ได้กล่าวมาในตอนต้นบ้างแล้ว
 แต่เป็นข้อสำคัญซึ่งควรจะกล่าวซ้ำในที่นี้อีกครั้ง
 หนึ่งได้

ส้มโมทนียกถาในเรื่องปาติเม้นต์
ปาฐกถากล่าวที่สามัคยาจารย์สมาคม
เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๓

วันนี้จำนำไว้ว่าจะพูดถึงเรื่องชวนเพตินในปาติเม้นต์
ชวนเพตินเพราะความขบขันบ้าง เพราะเหตุอื่นบ้าง
แต่ในขั้นต้นจำจะต้องพูดย่อ ๆ ว่าปาติเม้นต์และวิธีการ
บางอย่างของปาติเม้นต์นั้นอย่างไร มิฉะนั้นจะเข้าใจ
กันยาก อันที่จริงไม่ใช่ความตั้งใจในวันนี้ที่จะกล่าว
ลักษณะและวิธีการของปาติเม้นต์ โดยละเอียด เพราะ
เวลานี้ไม่พอที่จะเตรียม แต่ที่จะพูด จึงจะกล่าว
สั้น ๆ แต่พอเป็นทางให้เห็นเนื้อถ้อยกระตังความที่จะ
นำมาเล่าเท่านั้น

ที่เรียกว่าปาติเม้นต์ในที่นี้คือรัฐสภาอังกฤษ นอก
จากอังกฤษแล้วหามีประเทศใดที่เรียกรัฐสภาของคน

ว่าปาติเม้นต์ไม่ สหปาดัรัฐอเมริกาเรียกรัฐสภาว่า Congress. ประเทศฝรั่งเศสเรียกแปดเปเนออังกฤษ ว่า National Assembly ประเทศญี่ปุ่นเรียกเปเนออังกฤษว่า Imperial Diet เป็นต้น

ปาติเม้นต์คนรวมพระเจ้าแผ่นดินกับชน ๓ จำพวก คือ ขุนนางบรรพชิตจำพวกหนึ่ง ขุนนางคฤหัสถ์จำพวกหนึ่ง ชนสามัญจำพวกหนึ่ง ทั้งสี่คือพระเจ้าแผ่นดินกับชน ๓ จำพวกนั้น รวมกันเป็นสำนักสูงสุดแห่งการบัญญัติกฎหมาย ซึ่งเมื่อออกไปแล้ว ก็บังคับได้ทั่วทั้งประเทศ มีเหตุที่ว่าไม่มีกฎหมายอะไรซึ่งปาติเม้นต์ออกไม่ได้ แต่ไม่มีกฎหมายอะไรอันใดออกแล้ว ซึ่งปาติเม้นต์จะตั้งเลิกถอนเสียไม่ได้

ส่วนแห่งปาติเม้นต์อันสำคัญยิ่ง คือพระเจ้าแผ่นดินนั้น ทรงตำแหน่งหัวหน้ารัฐสภา แดทรงไว้พระองค์เดียวซึ่งอำนาจปฏิบัติการปกครองบ้านเมืองตามกฎหมาย

ชนจำพวกที่ ๓ ใน ๓ จำพวก คือขุนนางบรรพชิต
 นั้น ภาษาอังกฤษเรียกว่า Lords Spiritual คือ
 นักบวชผู้มีสมณศักดิ์ดั่งแดชน บิชอป ขึ้นไป แต่
 ไม่ใช่ทั้งหมด ในเวลานี้ขุนนางบรรพชิตหนึ่งใน
 ปาติเม้นต์ ๒๖ คน การตั้งขุนนางบรรพชิตนั้นพระเจ้า
 แผ่นดินทรงตั้ง มีธรรมเนียมโบราณชอบกล ซึ่ง
 นำปาดัตถียังใช้อยู่จนตมยนี้ คือเมื่อตำแหน่ง
 Bishop บางตำแหน่งว่างลง ท่านอธิการเสนาบดีก็
 กราบบังคมทูลว่าควรทรงตั้งผู้ใดขึ้นแทนคนเก่า เมื่อ
 ทรงเห็นชอบก็โปรดให้หนังสือตอบประทับพระราชลัญจ-
 กรใหญ่ให้เสนาบดีเจ้ากระทรวง (Home Secret-
 ary) เชิญไปพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เกร
 ด์มาคมปรึกษาแก่นักบวชผู้ทรงคุณธรรมสมควร
 แก่ตำแหน่งขึ้นเป็น บิชอป ใหม่นคนหนึ่ง จะเลือก
 ใครก็ได้แต่จะเห็นควร แต่เมื่อเลือกแล้วให้นำความ
 ขึ้นกราบบังคมทูลขอพระบรมราชานุมัติอีกคนหนึ่ง ใน

ทนโคที่มีหนังสือประทับพระราชัญจกรใหญ่ไปพระ
 ราชทานพระบรมราชานุญาติให้เดือกกันเองนั้น มี
 หนังสือประทับพระราชัญจกรน้อยไปอีกฉบับหนึ่ง ว่า
 ไปรดเกล้าฯ ให้เดือกใคร หนังสือ^๒ ๒ ฉบับ^๓ไปถึง
 เกรด^๔มาคมพร้อมกัน เกรด^๕มาคม^๖ทำพชร^๗เดือก^๘กันเอง
 ตามพระราชัญจกรใหญ่ แต่เดือก^๙ผู้^{๑๐}พระ^{๑๑}บุ^{๑๒}ชื่อ^{๑๓}ในพระ
 ราชัญจกร^{๑๔}น้อย^{๑๕} ครั้น^{๑๖}เดือก^{๑๗}กัน^{๑๘}แล้ว^{๑๙} กราบ^{๒๐}บังคม^{๒๑}ทูล
 ขึ้นไป พระเจ้าแผ่นดิน^{๒๒}พระ^{๒๓}ราช^{๒๔}ทาน^{๒๕}พระ^{๒๖}บรม^{๒๗}ราช^{๒๘}านุ^{๒๙}ม^{๓๐}ค^{๓๑}
 ประทับ^{๓๒}พระราชัญจกร^{๓๓}อีก^{๓๔}ชน^{๓๕}หนึ่ง^{๓๖} ประ^{๓๗}เพ^{๓๘}ณ^{๓๙}ที่^{๔๐}ทรง^{๔๑}ตั้ง
 ให้^{๔๒}เดือก^{๔๓}กัน^{๔๔}เอง^{๔๕} แด^{๔๖}ทรง^{๔๗}ตั้ง^{๔๘}ให้^{๔๙}เดือก^{๕๐}ใคร^{๕๑}พร^{๕๒}้อม^{๕๓}กัน^{๕๔}นี้^{๕๕} เป^{๕๖}
 เพราะ^{๕๗}ใน^{๕๘}สมัย^{๕๙}โบราณ^{๖๐}เคย^{๖๑}ให้^{๖๒}เดือก^{๖๓}กัน^{๖๔}ตาม^{๖๕}ใจ^{๖๖}จริง^{๖๗}ๆ^{๖๘} แต่^{๖๙}
 ใน^{๗๐}สมัย^{๗๑}หนึ่ง^{๗๒}ช้านาน^{๗๓}มา^{๗๔}แล้ว^{๗๕} พระ^{๗๖}เจ้า^{๗๗}แผ่นดิน^{๗๘}มี^{๗๙}พระ^{๘๐}ราช^{๘๑}
 ประ^{๘๒}สงค์^{๘๓}ให้^{๘๔}เดือก^{๘๕}ผู้^{๘๖}ซึ่ง^{๘๗}เป^{๘๘}น^{๘๙}ที่^{๙๐}ถูก^{๙๑}พระ^{๙๒}ราช^{๙๓}อ^{๙๔}ช^{๙๕}มา^{๙๖}ด^{๙๗}ย^{๙๘} จึง^{๙๙}
 ไป^{๑๐๐}รด^{๑๐๑}ให้^{๑๐๒}มี^{๑๐๓}หนังสือ^{๑๐๔}เด^{๑๐๕}ก^{๑๐๖}แ^{๑๐๗}ะ^{๑๐๘}ค^{๑๐๙}ว^{๑๑๐}ไป^{๑๑๑} เ^{๑๑๒}ย^{๑๑๓}เป^{๑๑๔}น^{๑๑๕}ร^{๑๑๖}ร^{๑๑๗}ร^{๑๑๘}ม^{๑๑๙}เ^{๑๒๐}
 มา^{๑๒๑}จน^{๑๒๒}ทุก^{๑๒๓}ง^{๑๒๔}น^{๑๒๕} ท^{๑๒๖}น^{๑๒๗}า^{๑๒๘}มา^{๑๒๙}เด^{๑๓๐}า^{๑๓๑}น^{๑๓๒}เพ^{๑๓๓}อ^{๑๓๔}จะ^{๑๓๕}แ^{๑๓๖}ด^{๑๓๗}ด^{๑๓๘}ง^{๑๓๙}ว^{๑๔๐}า^{๑๔๑} ช^{๑๔๒}น^{๑๔๓}บ^{๑๔๔}
 ร^{๑๔๕}ร^{๑๔๖}ม^{๑๔๗}เ^{๑๔๘}น^{๑๔๙}ย^{๑๕๐}ม^{๑๕๑}อ^{๑๕๒}ง^{๑๕๓}ก^{๑๕๔}ฤ^{๑๕๕}ษ^{๑๕๖}น^{๑๕๗}น^{๑๕๘}เป^{๑๕๙}ด^{๑๖๐}ีย^{๑๖๑}น^{๑๖๒}ย^{๑๖๓}าก^{๑๖๔}เป^{๑๖๕}น^{๑๖๖}ที่^{๑๖๗}ด^{๑๖๘}ุ^{๑๖๙}ค^{๑๗๐}

ชนจำพวกที่ ๒ ใน ๓ จำพวกที่กล่าวมา คือ
ขุนนางคฤหิธัณณ มียศตั้งแต่ บารอน เปนอย่างต่ำ
ขึ้นไปจนถึง ดยุก เปนอย่างสูง ขุนนางคฤหิธัณ
นี้เรียกในภาษาอังกฤษว่า Lords Temporal พระ
เจ้าแผ่นดินทรงตั้งเหมือนกัน แต่มีผิดกับขุนนาง
บรรพชิตเป็นข้อสำคัญอย่างหนึ่ง คือขุนนางบรรพชิต
นั้นทรงตั้งจำเพาะตัวบุคคลให้เข้าประจำตำแหน่งเรียก
ว่า See แปลว่าที่นั่ง ถ้าจะเปรียบกับวิธีปกครอง
คณะสงฆ์ของเรา จะเรียกว่าเจ้าคณะภักเห็นจะพอไปได้
ตำแหน่งที่ทรงตั้งเช่นนี้ถ้าตายหรือลาออก ก็ทรง
ตั้งคนอื่นให้รับตำแหน่งแทน คงจะเป็นนักบวชซึ่ง
แก้วดีด้าแดงทรงคุณธรรมสมควรเป็นเจ้าคณะได้เสมอ
ตัวขุนนางคฤหิธัณ เมื่อพระเจ้าแผ่นดินทรงตั้งใคร
ก็คือนักบวชคฤหิธัณใหม่อีกตำแหน่งหนึ่ง ถ้าตัว
ตายบรรดาศักดิ์ก็ตก ปันมรดกแก่ลูกหลานอยู่ในสกุล
สืบไป เหตุฉะนั้นขุนนางคฤหิธัณไม่จำเป็นจะเป็นคนสืบ

คนคืออะไรในตัวเอง หากเป็นลูกหลานของคนที่มีความ
ดีเลิศด้อยหรือมีความชอบในแผ่นดินแต่โบราณมา
เท่านั้น

ขุนนางบรรพชิตแต่ขุนนางคฤหัสถ์ตั้งที่กต่างมา
รวมกันเป็นสภาหนึ่งเรียกว่า House of Lords คือ
สภาขุนนาง มีสมาชิกราว ๗๐๐ คน

ชนจำพวกที่ ๓ ในปาดิเมนต์นั้น คือชนสามัญ แต่
ชนสามัญมีวิญญูญาณ มาเข้าประชุมกันหมดไม่ได้ จึง
ต้องมีผู้เลือกผู้แทนเป็นการใหญ่ การกำหนดจำนวน
ผู้แทนนั้นกำหนดตามท้องที่ ท้องที่ใหญ่ให้แต่งตั้งผู้แทน
เข้ามาเท่านั้นคน ท้องที่เล็กให้แต่งตั้งเข้ามาเท่านั้นคน การ
กำหนดเช่นนี้เมื่อแรกตั้งราชรัฐ ๗๐,๐๐๐ คนให้ผู้แทน
มาเข้าปาดิเมนต์คนหนึ่ง ต้องมีอายุชราวยี่สิบท้องที่ใด
จำนวนคนไว้เดี่ยยด ผู้แทนชนสามัญรวมกันเป็น
สภาหนึ่ง เรียกว่า House of Commons แปลว่าสภา
ชนสามัญ (ซึ่งจะเรียกย่อว่าสภาสามัญ) เวदानัน

ต้มฉริก ๖๐๐ เศษ แต่ในหอประชุมมีที่นั่งไว้ประมาณ
ครึ่งหนึ่งเท่านั้น ถ้าเพื่อนมาประชุมพร้อมกันหมดก็
ไม่มีที่นั่ง

ตภาขุนนางแต่งภาสัมณ^๕ทั้ง ๒ ตภา^๕รวมกันเป็น
ปาติเม้นต์ พระเจ้าแผ่นดินเป็นหัวหน้าทั้ง ๒ ตภา ขุนนาง
แสนสามัญที่อยู่ในปาติเม้นต์ก็เป็นต้มฉริกด้วยกัน
ทั้งนั้น แต่ศัพท์ว่า “ต้มฉริกแห่งปาติเม้นต์” ใช้เรียก
ชนสามัญพวกเดียว พวกขุนนางที่อยู่ในปาติเม้นต์
ไม่เรียกอย่างนั้น

การเลือกต้มฉริกปาติเม้นต์นั้นเป็นการใหญ่ มีพิธี
รีตองมาก ผู้ที่มีดีทริจะโหวตเลือกได้ต้องเป็นคน
เช่นนั้น ต้องไม่บกพร่องเช่นนั้น ต้องอยู่ในฐานะ
เช่นนั้น หดายอย่างหดายประการตามที่จาระนัยไว้ใน
กฎหมาย พตเมืองอังกฤษที่มีดีทริจะโหวตได้ทั้ง
ชายหญิงมีประมาณ ๕๐ เปอเซ็นต์

การโหวตเลือกคนเข้าปาติเม้นต์จำเป็นต้องเลือกผู้

ต้ม ใครไม่ต้มก็เดือดเขาไม่ได้ ผู้โหวตต้องทราบว่
 ใครบ้างต้มก็จะเปนสมาชิกปาติเม้นต์แทนที่ของที่นั่ง ๆ
 ก่อนจะถึงกำหนดวันโหวตจึงต้องมีการเสนอนามผู้ต้ม
 มีผู้นำและรับรองเหมือนคนจะเข้าเปนสมาชิกสโมสร
 แต่มักจะมีผู้ลงนามรับรองหลาย ๆ คน โปติกติส
 อิงกฤษแบ่งเปนคณะเรียกว่าปาด์ คือพวกที่มีควม
 เห็นทำนองเดียวกันในหลักการรวมกันเข้าเปนพวก เพื่อ
 จะใคร่เห็นถึงกันแน็ดหมายกันให้ มีเสียงกดมเกดียว
 แข็งแรงชน ปาด์เหล่านี้ใหญ่มีอยู่สาม นอกนั้นเปน
 ปาด์เล็ก ๆ แดพวกที่อยู่ตอย ๆ ก็มีบาง ปาด์เล็ก ๆ นั้น
 ทำอะไรโดยลำพังคนไม่ได้ มักจะต้องเข้าสมทบกับปาด์
 ใหญ่ในเวลาที่จะตกลงเรื่องปัญหาต่าง ๆ ในปาติเม้นต์
 ปาด์ใหญ่ ๆ มีสำนักกลางอยู่ในลอนดอน มีสาขา
 อยู่ทั่ว ๆ ไปสำหรับชักชวนผู้โหวตให้เข้าเปนสมาชิก
 ของปาด์ ทั้งที่ไหนมีสมาชิกของปาด์ใดมากกว่า
 พวกอื่น สมาชิกปาติเม้นต์ซึ่งเปนผู้แทนที่ของที่นั่งย่อม

จะเป็นคนในป่าคั่น ซึ่งสำนักตกค้างในตอนดอนเห็นชอบ
หรือเด่นขอชื่อให้ โหวตเด็ก เหตุฉนั้นในคราวเด็ก
ต้มมาชิกปาติเม้นต์คราวหนึ่ง ๆ นามที่เด่นขอให้ผู้โหวต
เด็กก็มักจะมีแต่นามที่กตัญจนมาป่าตตะคนเท่านั้น
ท้องที่ไหนป่าใดไม่มีต้มมาชิกมาก รู้ว่าผู้ป่าคั่นไม่ได้
ก็ไม่เด่นอนามพวกของคนเข้าไปให้เด็ก เพราะฉนั้น
บางท้องที่บางคราวมีนามเข้าไปให้โหวตเด็กแต่เพียง
นามเดียว ผู้โหวตไม่มีที่เด็กก็ตองโหวตให้ผู้ฉนั้น

วิธีจัดกันเป็นป่าคั่น ในสมัยนั้นทำให้การเด็ก
ต้มมาชิกปาติเม้นต์เรียบรอยเดียวแล้ว ถ้าจะค้นหาเรื่อง
ชบชนกดีแต่ก่อนไม่ได้ แต่ก่อนคิด เคยฉนกด ผู้แต่ง
จะเป็นต้มมาชิกปาติเม้นต์ตองเกดยกล่อมหาผู้ที่โหวต
ให้ ใครเกดยกล่อมเข้าไว้ได้มากก็ชนะ ที่ตองทำ
เช่นนี้เพราะว่าผู้โหวตนั้นถึงแม้เป็นต้มมาชิกป่าคั่น
ป่าคั่นหนึ่งโดยมากก็จริง แต่พวกที่อยู่ดอย ๆ ก็มีมาก
พวกดอย ๆ นั้นเหตจะเป็นพวกที่ถวงนาหนักให้แพชนะกัน

ในที่สุด วิธีกว้นหาผู้โหวตนั้นคือเที่ยวพูดในที่ประชุม
ให้คนฟังเพื่อให้เกิดเดือมได้ แต่เที่ยวเย้ยเยียน
เกิดยกต่อมตามบ้านผู้โหวตเป้นต้น การทำเช่นนั้น
เป็ดึงเงินมาก ๆ

ประมาณ ๑๒๐ ปีมาแล้ว มีตมาชิกปาติเม้นต์
คนหนึ่งชื่อแบรดชอ ได้รับเลือกให้เป็นเสนาบดี แต่
เป้นธรรมเนียมว่าใครรับตำแหน่งเสนาบดีต้องกลับ
ท้องที่เดิมให้เด็กอีกครั้งหนึ่งเพื่อจะได้แสดงอนุ
ครันแบรดชอได้เป็นเสนาบดีก็ต้องทำตามธรรมเนียม
ในท้องที่นั้นจึงต้องมีการเลือกตมาชิกปาติเม้นต์อีก
ครั้งหนึ่ง ในการเลือกคราวก่อน แบรดชอได้ให้คำ
จ้างโหวตโหวตละ ๕ ปอนด์ ครันกลับไปที่เลือก
คราวนี้ เห็นว่าไม่มีปัญหาที่ใครจะมาแย่งได้ จึง
กำหนดว่าจะดค้ำจ้างโหวตลงไปให้เหลือเพียงโหวต
ละ ๒ ปอนด์เท่านั้น แต่ที่แบรดชอนักว่าจะไม่มีใคร
เข้ามาแย่งนั้นนักคิด มีคนหนึ่งชื่อค็อกเครนเข้ามาแย่ง

ถ้าคอกเครนชนะ แบริดชอก็จะหลุดจากปาติเม้นต์
แต่เคยไม่ได้เป็นเส้นขาดดี แบริดชอก็ต้องกดับกำหนด
อัตราค่าจ้างโหวตเป็นโหวตละ ๕ ปอนด์อย่างเก่า ส่วน
ผู้จะเข้ามาแย่งคือคอกเครนนั้น ครนออกเที่ยวเกลย
กต้อมผู้โหวตก็ได้รับคำบอกว่า “ไม่ต้องถามผมคอก
ชอรับ โหวตของผมได้แก่ท่านผู้ตั้งราคาสูงที่สุดเสมอ”
คือคอกเครนประกาศว่าจะไม่ให้ค่าจ้างโหวตเป็นอันขาด
เพราะไม่ใช่วิธีที่เป็นไปในทางธรรมเคย ครนถึงวัน
โหวตคือคอกเครนก็แพ้ แบริดชอก็ได้คงอยู่ในปาติเม้นต์
แต่ได้เป็นเส้นขาดด้วย ฝ่ายคอกเครนเมื่อแพ้เสร็จแล้ว
ก็ให้คนเที่ยวประกาศว่าใครโหวตให้คอกเครน ก็ให้
ไปรับเงินคนละ ๑๐ ปอนด์เป็นรางวัลที่อยู่ในคดีในธรรม
ไม่รับจ้างโหวตให้ฝ่ายไหน ฝ่ายพวกที่โหวตให้
แบริดชอเมื่อทราบดังนั้นพากันเห็นว่า เมื่อแบริดชอ
ให้ ๕ ปอนด์เพื่อชนะ คอกเครนให้ ๑๐ ปอนด์เมื่อแพ้
นั้น ถ้าคอกเครนชนะก็คงจะให้คนละ ๒๕ ปอนด์

เพราะฉนั้นผู้^๕ที่โหวตให้แบรดชอถูกโกงคนละ ๒๐ ปอนด์
 เดี่ยวแล้ว ค่อม่าอีกไม่ช้าเพอีนมีการเลือกสมาชิกร
 ปาติเม้นต์อีกครั้งหนึ่ง ค็อกเคเรนไม่เอ่ยถึงการให้
 รางวัลผู้^๕โหวตเลย แต่ได้ค้แนโหวตต้นเหต้อ พวก
 โหวตพากันคิดว่าคงจะได้รางวัลมากมาย แต่ไม่ได้
 อะไรเลย เพราะค็อกเคเรนกล่าวว่าการคิดสินบดให้
 โหวตนั้นหาชอบด้วยศีลธรรมอันดีไม่ ที่ค็อกเคเรน
 กล่าวเช่นนั้นนำมาได้ แต่ที่ผู้^๕โหวตกล่าวว่ากระไรนั้น
 นำมาได้ไม่ได้ ได้ได้แต่ว่าในการโหวตคราวนำ
 ค็อกเคเรนหน้าหน้า ไม่เข้าไปให้พวกนั้นโหวตเลย
 ที่เดียว

เรื่องที่เล่ามานเป็นเรื่องผู้^๕โหวตแพ้ คราวนี้จะ
 เล่าเรื่องที่ผู้^๕โหวตไม่แพ้ เป็นเรื่องของท้องถิ่นหนึ่งซึ่ง
 ขนช้อมาก ในท้องถิ่นนั้นราคาโหวตโหวตละ ๒๐ ปอนด์
 คราวหนึ่งผู้^๕จะเข้าให้เลือกเป็นสมาชิกรปาติเม้นต์คนหนึ่ง
 เห็นความเดือดรรมในการคิดสินบดให้โหวต จึงพูด

แก่พระว่าฉันอาศัยย่น่าขอให้เทศน์แสดงความจริงร้าย
แห่งการขายโหวตให้ชาวบ้านเห็นสักหน่อย ครั้นวัน
อาทิตย์พระก็เทศน์อย่างว่า แดกล่าวให้เห็นชัดแจ้งว่า
การรับจ้างโหวตนั้นเป็นการบาปร้ายแรง เพราะไม่
ปฏิบัติหน้าที่อันมีต่อบ้านเมือง ไม่มีความดีสักแก่น
เองหรือแก่ใครเลย ใครประพฤติเช่นนั้นคงจะตกนรก
แน่นอน วันรุ่งขึ้นท่านผู้ใดแนะนำให้พระเทศน์พบผู้โหวต
คนหนึ่ง จึงถามว่าเทศน์เมื่อวานนี้มีผลอย่างไรบ้าง
ผู้โหวตตอบว่า แต่ก่อนนี้เคยขายโหวตละ ๒๐ ปอนด์
เดี๋ยวนี้ทราบแล้วว่า จะตกนรก จะขายตามราคาเดิม
อย่างไรได้ ต้องขาย ๔๐ ปอนด์จึงจะพอคุ้มค่าตกนรก

เมื่อใดเล่าดังนี้แล้ว ก็ควรจะกล่าวต่อไปว่า ทั้ง
ที่นั้นไม่ช้าก็ถูกคดีบาปฐิ ไม่ให้เด็กผู้แทนไปเข้า
ปาติเม้นต์ เพราะเป็นท้องที่ซึ่งปรากฏเปิดเผยว่าไม่
อยู่ในศีลในสัตย์เด็ดขาด

วิจิตรคิดนิพนธ์ให้โหวตนั้น ไซ้จะมีแต่วิจิตรว่าซื้อโหวต

กันเหมือนซื้อสินค้าธรรมดาๆ ได้ วิธีอันนี้เป็น
วิธีเดียววินัยก็มีมาก เป็นต้นว่าเมื่อประมาณ ๑๐๐ ปี
มาแล้ว ในท้องที่ซิดดิกเบอรี คาซายผักสดคนหนึ่ง
แกมีสิทธิอะไรพวก จึงมีผู้ไปซื้อผักสดของแก ๒ หัว
๑๐ ปอนด์ คาซายผักสดคนหนึ่ง ชายผักสดไม่จ้าน
หนึ่งได้ ๒๕ ปอนด์ คาซาวนาในท้องที่อีกแห่งหนึ่ง
แกอยากได้หมู มีผู้เอาแม่หมากับลูก ๘ ตัวไปขายให้
แกเป็นราคา ๕ ดอลลาร์ เป็นต้น อนึ่งผู้มีศรัทธาจะ
เข้าปาติเม้นต์ บางคนไปเที่ยวเยี่ยมตามบ้านผู้ใด
เห็นอะไรเข้าก็อยากได้จะขาดจิต ขอซื้อของราคา
ไฟเบย์ ให้ ๑๐๐ เท่า ๑๐๐๐ เท่าราคาจริง ดังนั้นเป็น
ตัวอย่าง

ในสมัยที่ทำงานเช่นว่ามานี้ ผู้จะเข้าปาติเม้นต์ของ
เสียเงินมาก ๆ เมื่อราว ๑๐๐ ปีมาแล้ว ท่านเศรษฐี
คนหนึ่งอยากเข้าปาติเม้นต์ ครั้นเขาให้เด็กยกแพคน
อื่น แครายจ่ายของแกถึง ๑๕,๐๐๐ ปอนด์ ในจำนวน

เงิน ๓๕,๐๐๐ ปอนด์^๕ เป็นค่าเหต^๕ ๓๒,๕๐๐ ปอนด์
เพราะในตอนที่^๕จะเด็อก^๕นั้น ใครจะกินเหต^๕ที่โรงสุรา
โรงไหน เจ้าของโรงก็^๕ไม่เรียกเขาเงิน^{๕๕}ทง^๕นั้น ท่าน
เศรษฐี^๕ออกให้หมด

ได้หุ้ย^๕แพงที่สุด^๕ในค่านารการ^๕เด็อก^๕สมาธิ^๕ปาติเม้นต์^๕
นั้น คือการ^๕เด็อก^๕ผู้แทน^๕มณฑล^๕ออก^๕ไซร์ เมื่อ ๑๒๑ ปี
มาแล้ว ในครั้ง^๕นั้นจะ^๕ต้อง^๕เด็อก^๕สมาธิ^๕๒ คน มีคน
เข้าให้^๕เด็อก ๓ คน ค่า^๕ใช้^๕จ่าย^๕ของ^๕คน^๕ทั้ง ๓ นั้น รวม
กันถึง ๓๐๐,๐๐๐ ปอนด์ คน^๕หนึ่ง^๕ต้อง^๕เสีย^๕มาก^๕จน^๕ไม่^๕มี
เงิน^๕เสีย ทยาก^๕ทาย^๕ก็^๕ต้อง^๕ช่วย^๕กัน^๕เรีย^๕ราย^๕ออก^๕เงิน^๕ให้

การ^๕เป็น^๕เช่น^๕ที่^๕เดา^๕มา^๕น^๕ห^๕น^๕ก^๕ชน^๕ๆ^๕จน^๕เมื่อ ค.ศ. ๑๘๘๐

ได้^๕หุ้ย^๕ของ^๕ผู้^๕แ่ด^๕ง^๕จะ^๕เข้า^๕ปาติเม้นต์^๕รวม^๕เข้า^๕ด้วย^๕กัน^๕เป็น
เงิน^๕ถึง^๕๒,๐๐๐,๐๐๐ ปอนด์ จึง^๕ต้อง^๕ออก^๕ก^๕ฎ^๕ห^๕มา^๕ย^๕เพื่อ^๕ให้
การ^๕เด็อก^๕สมาธิ^๕ปาติเม้นต์^๕เป็น^๕ไป^๕บริ^๕สุ^๕ทธิ ก^๕ฎ^๕ห^๕มา^๕ย^๕
นั้น^๕ก^๕ำ^๕หนด^๕ได้^๕หุ้ย^๕ที่^๕จะ^๕จ่าย^๕ได้ แต่^๕ให้^๕ผู้^๕แ่ด^๕ง^๕จะ^๕เข้า^๕ปาติ
เม้นต์^๕ทำ^๕บา^๕ญ^๕ได้^๕หุ้ย^๕น^๕เจ้า^๕พ^๕น^๕ก^๕งาน^๕ภายใน ๓๕ วัน ^๕ค^๕ง

แคว้นตงคแนนเดือก กฎหมายนั้นทำให้ ได้หยัดด
 ตงมาประมาณครึ่งหนึ่งไปแรก แต่ถึงกระนั้นก็ยัง
 ๓,๐๐๐,๐๐๐ ปอนคเคซ ในสมัยนั้นการเดือกต้มมาชิก
 ปาดิเม้นคด้อาตชน แต่ผู้ที่จะเข้าปาดิเม้นคเมื่อพูดทว
 ไปก็ยังมีรายจ่ายมาก ถึงกระนั้นถ้าเทียบกับชอโหวด
 ในสมัยก่อนก็ต้องนับว่าน้อยทีเดียว อนึ่งวิธีที่จกกัน
 เปนปาดิตามที่ถูกตัวมาแดงนั้น ก็คือว่าปาดิจัดการให้
 เดือก ตัวผู้จะเป็นต้มมาชิกเสียเงินน้อยดง เปนแต่ต้อง
 แจกคำสัญญาในนามของปาดิว่า จะบันดาดให้ ดั่งนั้น
 เปนอย่างนั้นดั่งนั้นเปนอย่างนั้น แทนแจกธนบัตรอย่าง
 แด่ก่อน

การโหวดเดือกต้มมาชิกเข้าปาดิเม้นคนี้ ผู้โหวด
 ต้องมีชื่อในทะเบียน เพราะฉะนั้นเมื่อจะมีการเดือก
 ต้มมาชิกก็ต้องทำทะเบียนผู้โหวดทุกท้องถิ่น ราษฎรผู้
 มีสิทธิจะโหวดได้มีกว่า ๒๐ ล้านคน ต้องคิดดูว่าการ
 ทำทะเบียนชื่อคน ๒๐ ล้านนั้นจะเป็นอย่างไรบ้าง ใน

เวด้าทำทะเบียนนนเฮยเนคของปาติเม้นต์ในท้องที่คงวงเตน
มาก เพื่อจะให้สมาชิกของปาติเม้นต์ขอในทะเบียน
มากคนที่สุด แต่ต้องคั่นกันไปโหวตในวันนัดด้วย
เมื่อก่อนสงครามพวกที่อุดำห์ไปโหวต มีราว ๕๐ ถึง ๖๐
เปอเซ็นต์แห่งจำนวนคนในทะเบียน ระหว่างสงคราม
มีคนไปโหวตมากขึ้น แต่เดี๋ยวนี้ได้ยินว่าตกลงไป
อีกแล้ว

ปาติเม้นต์กำหนดคราวละ ๕ ปี เมื่อถึง ๕ ปี
ต้องเลือกตั้งใหม่ ก่อนถึง ๕ ปีถ้ารัฐบาลแพ้ โหวตใน
เรื่องปัญหาสำคัญ รัฐบาล (คือคณะเสนาบดี) ก็มัก
จะลาออก พระเจ้าแผ่นดินทรงเชิญให้พวก Opposition
คือฝ่ายแย้งเขาเป็นเสนาบดีแทน หรือมีฉันทกัมการ
เลือกตั้งสมาชิกปาติเม้นต์ใหม่ทั้งพวก เพื่อจะได้รู้ชว่า
การที่คณะเสนาบดีเก่าแพ้ โหวตในปาติเม้นต์นั้น สำมัญ
ชนทั่วไปเห็นชอบกับพวกที่โหวตให้คณะเสนาบดีแพ้
หรือไม่ ถ้าในปาติเม้นต์ที่เลือกตั้งใหม่นั้น ปาติเม้นต์อำนาจ

เดิมยังได้เลือกมากกว่าปาดิเมนต์ ก็แปลว่าสามัญชน
ทั่วไปยังนิยมคนพวักเก่า คณะเดิมนาคที่ตาชอกกัมก
จะกลับเขารับตำแหน่งอีก

ต่างว่าปาดิเมนต์คาเหวไปเกือบ ๕ ปี ใกล้เคียง
กำหนดจะยุบปาดิเมนต์เก่า เรียกปาดิเมนต์ใหม่ เจ้า
หน้าที่เตรียมการต่าง ๆ คือทำทะเบียนผู้โหวตเป็นต้น
ผู้แดงจะเข้าปาดิเมนต์ก็ชักชวนให้คนโหวตให้แก่น
ใช้วิธีต่าง ๆ คือนัดประชุมแตรพูดให้ฟัง แดจัดกัน
เที่ยวเกลี้ยกล่อมเป็นต้น ครั้นเตรียมพร้อมแล้ว
ประกาศพระราชโองการให้ยุบปาดิเมนต์เก่า เรียก
ปาดิเมนต์ใหม่ เจ้านาที่กออกหมายไปทุกท้องที่ให้
จัดการเลือกสมาชิกเข้าสภาสามัญ

การถือหมายไปสั่งนั้นแต่ก่อนเป็นการใหญ่ ต้อง
มีนักการพิเศษเข้ามาควบคุมไปทุกท้องที่ เมื่อสั่งถึงที่แล้ว
เก็บค่าเคหหมาย ๕ ปอนด์บาง ๑๐ ปอนด์บาง มีคำ
กล่าวว่าจะเข้าปาดิเมนต์บางคนคิดสินบนนักการให้

รับเค็ดหมายเร็วที่สุด เพื่อจะได้มีการเลิกก่อนที่
ผู้แย้งจะเตรียมพร้อม ในสมัยนี้ใช้ธงหมายทาง
ไปรษณีย์ เว้นแต่ในดอนดอนเท่านั้น

เมื่อถึง ๘ วันจากวันประกาศพระราชโองการ
ผู้แฉ่งจะเข้าปาติเม้นต์ของไปยื่นนามต่อเจ้าพนักงาน
เอง ต้องมีเซ็นชื่อผู้แฉ่งและผู้รับรองตามระเบียบ ใน
สมัยก่อนผู้จะเข้าปาติเม้นต์ต้องมีรายได้จากที่ดินบด
๖๐๐ ปอนด์หรือ ๓๐๐ ปอนด์เป็นอย่างน้อย แต่ตั้งแต่
ท้องที่ ค่อมามีกฎหมายว่าใครมีรายได้อย่างน้อยบด
๖๐๐ ปอนด์ในท้องที่ใหญ่แต่ ๓๐๐ ปอนด์ในท้องที่เล็ก
คนนั้นเข้าปาติเม้นต์ได้ ไม่ว่าจะได้จากที่ดินหรือได้
อย่างอื่น ครั้นเมื่อประมาณ ๗๐ ปีมาแล้ว มีกฎหมาย
ออกมาว่าไม่ต้องมีสมบัติอะไรเขาก็เข้าเป็น สมาชิก
ปาติเม้นต์ได้ จึงเป็นปัญหาขอบเขตในเวลานี้ว่า
คนเข็ญใจไม่มีทรัพย์สินเลย จนชั้นที่อยู่ก็ไม่มี ก็เข้า
ปาติเม้นต์ได้ตามกฎหมาย แต่ผู้ที่จะโหวตให้เข้านั้น

ต้องเป็นผู้มีหลักแหล่ง ถ้าพูดตามกฎหมาย ผู้ใด
 กตัญญูต้องมีฐานะดีกว่าผู้เข้าปาติเม้นต์เสียอีก ตัวอย่าง
 ขอบกตัญญู คือ เสอร์ ขอดังคิน เซมเบอเดน เถื่อนาคี
 กระทรวงการต่างประเทศเดียน เมื่อบิดายังไม่
 ตายก็อาศัยอยู่ในบ้านบิดา เป็นคนไม่มีอำนาจ ตาม
 กฎหมายเป็นคนหลุดลอย เพราะฉะนั้นไม่มีสิทธิจะ
 โหวตเลือกสมาชิกปาติเม้นต์ได้ แต่ตัวเองเป็นสมาชิก
 ปาติเม้นต์แล้วมีหน้าเข้าเป็นเสนาบดีกระทรวงคลัง
 บัญชาธิการแพนทซึ่งไม่น่าจะไว้ใจให้คนหลุดลอย
 ทำเลย

การโหวตเลือกสมาชิกเข้าปาติเม้นต์นั้น กำหนด
 ๘ วันจากวันตั้งชื่อ แต่ต้องให้เสร็จในวันเดียว การ
 โหวตในที่ซึ่งที่หนึ่ง ๆ มีเจ้าพนักงานหัวหน้า มีที่โหวต
 หดายแห่งจนพอกับจำนวนคนโหวต มีเจ้าพนักงานรอง
 ประจำทุกแห่ง เจ้าพนักงานเหล่านี้จะต้องทำทาบบว่า
 จะไม่แพร่พรายคแนนโหวต ถ้าขึ้นแพร่พรายคติดคุก

สถานที่ไหนคนไข้ โรงเรียนเปนต้น ถ้าไม่มีที่เหมาะ
จะเข้าก็ได้ พนักงานประจำท้องที่ตอ้งเบิกหีบโหวด
ไปหีบหนึ่ง กับใบโหวดซึ่งเขียนเปนต้มมุ้หิวชวณิกได้
แต่ม่านาเบอร์เหมือนเช็ก ใบโหวดคนถามผู้แฉ่งจะเข้า
ปาติเม้นต์ก็คนกัพิมพ์ข้อไว้ให้หมด เมื่อมีผู้ไปขอ
โหวด เจ้าพนักงานก็สอบข้อในทะเบียนผู้โหวดเสียก่อน
ถ้ามีข้อ แต่ถ้าไม่มีเหตุควรสงสัยว่าปลอมตัวเข้าไป
เจ้าพนักงานก็ประทับตราลงในใบโหวดแล้วฉีกส่งให้
แต่ในหิวชวณิกเขียนชื่อผู้โหวดลงไว้ แต่ในทะเบียน
ก็ทำเครื่องหมายไว้ว่าโหวดแล้ว ฝ่ายผู้โหวดเมื่อ
ได้รับใบโหวดแล้วก็ไปในที่ลับ ซัดแกงใดตรง
ข้อผู้ที่ควรถอก จะเขียนอะไรนอกจากซัดแกงใด
เปนผิดทงหน แต่ถ้าทำอะไรผิดจนผิดเดียวใบโหวด
นั้นก็ใช้ไม่ได้ เมื่อซัดแกงใดแล้วก็พับใบโหวด
ให้เห็นตราที่เจ้าพนักงานตีไว้แล้วใส่ลงในหีบ ค่อยหน้า
เจ้าพนักงาน

ที่กล่าวมานี้เป็นวิธีให้วัดตั้งซึ่งใช้อยู่ในเวदान
 เมื่อก่อนออกกฎหมายให้วัดตั้งนั้น ใช้วิธีให้วัด
 เปิดเผย อันเป็นทางที่มีความรักครนมาก ในสมัย
 ๑๐๐ ปีมาแล้ว ผู้จะเข้าปาติเม้นต์ของเจ้าพวกเกาะ
 ถือไม้พดองตระบองต้นทองโคได้เป็นองค์รักษ์ แต่
 ดำหรับชมช้อยโน้นด้วย เมื่อ๒ พวกมาประชันหน้ากัน
 ก็เกิดความครนเครงมาก ๆ การเดินอนามผู้จะเข้า
 ปาติเม้นต์นั้น เมื่อยืนต่อเจ้าพนักงานแล้ว ต้องมี
 เดินขอต่อประชุมชนด้วยวาจาอีกชั้นหนึ่ง แต่ผู้จะเข้า
 ปาติเม้นต์ของชนย่นบนที่ตั่งพูดให้คนฟัง เวदान
 แหะระครนหนัก เพราะพวกปฏิบัติพากันให้ร้อง
 เกรี้ยวกราวกตบแต่ยงหมด บางทีมีการโยนคัพแพว
 ไข่เน่า โคลน จนถึงก้นหินก็มี ใครจะพูดว่าอะไร
 ไม่มีใครได้ยินเลย แต่ถึงการเป็นเช่นนั้น ก็ว่าจะ
 ออกกฎหมายเลิกวิธีให้วัดเปิดเผยได้ก็ช้านานหนักหนา
 ที่เดียว

เมื่อได้พูดถึงการเลือกต้มมาชิกปาติเมณฑมาถึง
เพียงนี้แล้ว ก็น่าจะถามว่าคนอยากเข้าปาติเมณฑกัน
ทำไม เงินก็เสียมาก เวลาก็เสีย โมโหโทโสก็ถูกยั่ว
อย่างแรงที่สุด มัทางจะได้ประโยชน์ส่วนตัวก็
เพียงเงินเดือนปีละ ๔๐๐ ปอนด์ ซึ่งมักจะไม่ว่างได้หุ้ย
แต่ไม่พอจะเป็นบำเหน็จความเหน้อยได้เคย

ธรรมดาคนที่เป็นผู้แทนท้องถิ่น ย่อมเป็นคนมีหน้า
มีตา แต่คนมีหน้ามีตาย่อมจะถูกกวน ถ้ายังถูก
รู้ดีว่ามีอำนาจในการทำให้ผู้อื่นมีหน้ามีตา ความ
เกรงใจก็มักจะน้อยลง เป็นต้นว่าผู้อยากทำราชการนึก
ว่าต้มมาชิกปาติเมณฑซึ่งตนโหวตเลือกเข้าไปนั้นย่อมจะ
มีอิทธิฤทธิ์หาตำแหน่งให้พวกพ้องเข้ารับราชการได้
แต่ก่อนต้มมาชิกปาติเมณฑเคยเห็นอนามผู้เข้ารับราชการ
บางตำแหน่งได้จริง ๆ จึงถูกกวนไม่มีที่สิ้นสุด มี
เรื่องผู้โหวตคนหนึ่งขอให้ต้มมาชิกปาติเมณฑหาตำแหน่ง
ราชการให้ทำ ครั้นไม่หาให้ก็เขียนหนังสือไปว่า ผู้

เขียนได้ มีบุญคุณเสมอกับว่าได้แบกต้มาริกขึ้นบ่าไป
เข้าปาติเม้นต์ ครั้นถึงเวลาจะให้ช่วยบ้างก็ไม่ช่วย
เช่นนี้ ก็เพราะความเลวทรามอย่างโสมมของท่าน
ต้มาริกท่านเอง หนังสือหนึ่งตั้งท่ายเป็นใจความว่า
“เมื่อท่านได้เข้าปาติเม้นต์แล้ว มีคนทาพนันกับข้าพเจ้า
ว่าท่านจะแสดงความจริงดักดานให้เห็นได้ภายใน ๗ วัน
ข้าพเจ้ารับพนันเองวณศตหนึ่ง เมื่อได้รับจดหมาย
ของท่านครั้งนี้ ข้าพเจ้าก็จึงวิ่งไปให้เขาเสร็จแล้ว”

ต้มาริกอีกคนหนึ่งได้รับจดหมายว่า “เมื่อคืน
ผมกับเมียทะเลาะกันใหญ่ ได้เท้าช่วยเขียนหนังสือไป
ถึงแกهن้อยว่าผมเป็นคนดีดอก ถึงได้เท้าจะขบดสัก
หน่อย แก่คงจะเชื่อ เพราะคงได้เท้าจูบตักอ่อน
ของแกเมื่อวันที่มาขอไหวดินนี้แล้ว แก่นับถือได้เท้า
เหลือเกิน”

ถ้าจะพูดถึงงานที่ต้มาริกปาติเม้นต์ต้องทำ หรือ
ควรทำ ก็ต้องเห็นความดีตนตาพามิด แม้ต้มาริก

ธรรมดาซึ่งไม่มีตำแหน่งราชการหรือเป็นคนใหญ่โต
อะไร ก็มั่งงานมากเสียแล้ว เพราะใน Session คือ
สมัยประชุม^{๕๕}นั้น เมื่อลงมากินเช้าเช้าก็คงจะพบหนังสือ
มาจากปาติเม้นต์^{๕๕}ของโตทุกวัน เปนสมุดปกน้ำเงินแก่
เรียกว่า Blue Books บ้าง ร่างกฎหมาย^{๕๕}บ้าง
รายงานต่าง ๆ บ้าง บัญชีต่าง ๆ บ้าง สมุดปก
น้ำเงิน^{๕๕}นั้นควรเข้าใจได้ว่าถ้าไม่ใช่โตโตก็คงไม่เรียก
ว่าสมุด ในสมัยประชุมสมัยหนึ่ง ๆ มีสมุดปกน้ำเงิน
ออกใหม่ประมาณ ๘๐ เล่ม มีร่างกฎหมายประมาณ
๓๐๐ ราย ยังรายงานแต่บัญชีต่าง ๆ ซึ่งต้องอ่าน
หรือควรอ่าน ^{๕๕}ทั้งนั้น เวตาประชุมกันทุกวันตามปกติ
^{๕๕}นั้นตั้งแต่ ๑๕ ไปจน ๒๓ นาฬิกา ถ้ามีงานพิเศษอาจ
เคยไปถึง ๓ นาฬิกา แม้คนหมั่นที่สุดก็ไม่เห็นว่าจะมี
เวตา^{๕๕}นอกประชุมที่จะอ่านหนังสือ^{๕๕}เหล่านั้นหมดได้ อัน
ที่จริงก็คงจะไม่มีใครพยายามอ่านจนหมด เพราะว่า
การออกความเห็นคือโหวตในเรื่องปัญหาต่าง ๆ ^{๕๕}นั้น

มักจะโหวดตามที่ปากบอกให้โหวด ไม่ต้องมีความ
เห็นของตัวเองเฉพาะเรื่องนั้น ๆ ก็ได้ ส่วนการพูดออก
ความเห็นนั้นได้ ต่มาชิกธรรมดาเมื่อโอกาสพูดน้อย ถึง
หากจะเตรียมคำพูดมาหลายวันจนต้องสนใจแล้ว เมื่อ
ได้โอกาสพูด ก็มักจะต้องพูดให้เก้อพัง หรือถ้า
เก้อมีคนหนึ่ง หนึ่งคนคงจะหุบ ผู้ที่ฟังจริงอาจมี
เพียง ๒ คน คือต๋านายกซึ่งต้องฟัง เพราะเป็น
ประธานคนหนึ่ง กับต๋ามาชิกอีกคนหนึ่งซึ่งฟังว่าเมื่อไร
จะหยุด ตัวจะได้ขออนุญาตพูดบ้าง ที่กล่าวนี้หมายถึง
ความถึงคนพูดที่ไม่เป็นคนใหญ่คนโต ไม่ใช่คนมีชื่อ
เสียง พอถูกขยันทพูด คนก็มักจะออกจากห้อง
ไปหมด ต่อเมื่อจะมีคนสำคัญพูด หรือถึงเวลาจะ
ต้องโหวดจึงกลับเข้าไปใหม่ ต่มาชิกที่พูดไม่มีใคร
อยากฟังนั้น ยั่วโทะไล่คนอื่น แลถูกยั่ว เป็นที่สุด
ต่มาชิกคนหนึ่งพูดว่าท่วงทั้งจนมีผู้บอกว่าไม่มีอะไรจะ
พูดก็หยุดเสียที่เถิด ผู้พูดตอบว่า “ข้าพเจ้าไม่ได้พูด

ให้ท่านฟัง พุทธได้ให้คนรุ่นนำฟังต่างหาก” ผู้ยั่ว
ตอบว่า “ถ้าท่านพูดไม่รู้แตกเช่นนี้ คนรุ่นนำคงจะ
เกิดแต่โคทั้นมานั่งฟังเพนแน่”

ถ้าจะกล่าวถึงความดำราญในรัฐสภา ก็มีข้อที่จะ
กล่าวได้มาก ถ้าจะกล่าวด้วยสถานที่ สภาสามัญ
ได้ชื่อว่าเป็นสโมสรดีที่สุดในตอนตอน เครื่องให้ความ
สุขในสโมสรมีอย่างไรก็มีหมด เว้นแต่การเดินเบย
เท่านั้น แม้แต่เบตเตยดั่งก็เดินไม่ได้ คราวของสภา
ขึ้นชื่อว่าขายอาหารดีราคาถูกที่สุด เพราะสภาดัง
กรรมการ เรียกว่ากรรมการ คราวเป็นผู้จัดการได้
ตลอดถึงจัดกองอย่างเฮลซิงมทเก็บได้ถึง ๓,๐๐๐ แกตตอน
นนด้วย

มีสิทธิของสมาชิกรูปาติเม้นต์อย่างหนึ่งซึ่งสมาชิกร
ใช้มากเกินไป จนเคยวนถูกคิดเสียแล้ว คือสิทธิที่
จะเขียนหนังสือตั้งทางไปรษณีย์ได้เปล่า ๆ ไม่ต้องเสีย
เงิน เปนแต่จะให้เขียนชื่อได้เป็นตำแหน่งที่หลังของเรียกว่า

แฟรงกิง franking เท่านั้น ดัมมาจิกไปอยู่ที่สภาใน
 เวลาประชุม ไม่จำเป็นต้องอยู่ในห้องประชุม มีเวลา
 เขียนจดหมายได้มาก แม้จดหมายของคนอื่นถ้าดัมมาจิก
 เห็นชื่อหลังซองให้แล้ว ก็ไม่ต้องเสียค่าไปรษณีย์
 เหมือนกัน ดิทธิอสนัใช้ไปนานเข้าก็เกิดถูกตามใหญ่
 จนมีตัวอย่างดัมมาจิกปาติเม้นต์ตั้งเครื่องเรือนทางไป-
 ษณียกมี ดัมมาจิกคนหนึ่งตั้งหมาฝูงหนึ่ง (a pack of
 hounds) ทางไปรษณีย์ อีกคนหนึ่งตั้งเมียกับลูกไป
 คากอากาศ รัฐสภาเสียค่าไปรษณีย์ทั้งขาไปขากลับ
 ดิทธิอสนัใช้กันมากมาย จนปรากฏในหนังสือ
 เป็นหลักฐานว่า ในปี ๑๘๓๗ ได้มีจดหมายหรือซอง
 อื่นตั้งทางไปรษณีย์ ๗,๐๐๐,๐๐๐ ราย กรมไปรษณีย์
 ขาดรายได้ประมาณถึงล้านปอนด์ เพราะในสมัยนั้น
 ค่าไปรษณีย์แพงที่สุด ครั้นในปี ๑๘๔๔ เมื่อลดราคา
 ไปรษณีย์ลงไปเป็น ๑ เพนนี penny post แล้ว
 ดิทธิของดัมมาจิกที่ไม่ต้องเสียเงินค่าไปรษณีย์จึงเด็ก

จะตั้งหมาและเมียไม่ได้ดังแต่ก่อน

อันที่จริงสิ่งที่ทำให้คนชอบเข้ารัฐสถาน^๕ คือความ
มีหน้ามีตาที่ได้เป็นผู้แทนคนจำนวนมากอยู่ในสภาอัน
ต้องดิ้นรนไปทั่วโลก กับทั้งความรู้^๕ ที่คิดว่าได้เข้าช่วย
ในการปกครองบ้านเมืองให้เป็นไปด้วยดี ความรู้^๕ ดัง
เช่น^๕ เป็นเครื่องถ่วงน้ำหนักความเห็น^๕ เห็นอย^๕ ที่ต้อง
ทำงานซึ่งอันที่จริง^๕ จะหนัก^๕ เหนือ^๕ ก็พอได้ เพราะหนังสือ
หอบโต ๆ ที่สั่งให้อ่านเตรียมตัวเพื่อ^๕ มีความเห็นไป
แสดงในสภาประชุม^๕ ไม่อ่านก็ได้ คอยแต่โหวต
ตามที่ปาด^๕ ให^๕ โหวต^๕ ก็แล้วกัน ดัมาชิกปาติเม้นต์^๕
โดยมากก็คือพวกคอยโหวต^๕ นี้เอง จึงควรเห็นได้ว่า
ปาด^๕ นั้นสำคัญหนัก ถ้าไม่มีปาด^๕ ปาติเม้นต์^๕ คงจะ
เลอะเทอะกันใหญ่

๕๕ จะพูดถึงวันเริ่มประชุมปาติเม้นต์^๕ ใหม่ วัน^๕ นั้น
คนมาประชุมแน่นไปหมด แต่สภาชนดัมมียังไม่
เป็นสภาตามกฎหมาย เพราะยังไม่ได้เลือกสเปเกอร์

คือสำนักงานก แต่ตมาชิกยังไม่ได้ด่าบาดแดงชื่อ
ในทะเบียนซึ่งเรียก Roll คือทางว่าว ในชั้นต้นที่มา
ประชุมกันนั้นเดิมยื่นเปนประธาน ที่เรียกว่าเดมียนน
คือตำแหน่งที่เราเรียกว่าเดชานุกร พระเจ้าแผ่นดิน
ทรงตั้ง เปนตำแหน่งสำคัญนัก เพราะปาติเม้นต์ทำงาน
ด้วยปาก คือพูด ที่จริงศัพท์ว่าปาติเม้นต์ก็แปลว่าพูด
เท่านั้นเอง ส่วนงานเขียนนั้นอยู่กับเดมียนนทั้งนั้น คง
แต่สำนักงานกตงไปจนตมาชิกใหม่ที่สด ใครส่งตย
อะไรเปนถามเดมียนนได้ทุกอย่าง

เมื่อคนเข้านั่งที่คอยกันอยู่ครู่หนึ่ง ก็ได้ยินเสียง
นายประศุกร้องขานว่า "Black Rod" คือคนทาดำ ผู้
รักษาการในห้องประชุมสภาสามัญกับประคุตั้นดาน
ไม่ให้เข้า ทาดำนั้นคือทูตมาแต่สภาขุนนาง เรียกว่า
ทาดำเพราะถือไม้ดำเปนเครื่องหมายตำแหน่ง ทาดำ
มาตสภาสามัญคราวไร ก็ถูกปัดประคุไล่หน้าเดมอ
เปนธรรมเนียมเช่นนั้นมาแต่โบราณ คือองเคาะประคุ

ตามที่จะเปิดรับ ครั้นประตูเปิดศกาทากั้เคิรวเข้าไ
ถึงโ้ระแ้วกตัวเชิญดมาชิกดภาดามัญให้ไปยังดภา
ขุนนาง คำเชิญนั้นพดเหมื่อนกันดงแด่โบราณมา
จนเคยวน ท่องจำได้จนใจเหมื่อนเราท่องดวดมนต์
ใช้คำซึ่งแปลเป็นภาษาไทยว่า “คณะขุนนางซึ่งเป
นข้าหวดงต่างพระองคัมประสงคให้ดภาอนมเกียรตนไป
ยังดภาขุนนางโดยเร็ว” ศกาคำพุดเท่านั้นแดวกเคิรว
ถอยหลังไปยืนคดยอยู่ใกล้ประตู จนเด่มียนออกน้า
ดมาชิกดภาดามัญไปถึงที่ยืนคดย ศกาคำจึงกดับหลัง
เคิรวเคียงกับเด่มียนนำดต่อไป

ศกาคำนั้นเปนคร้าแห่งด้าคัญ พระเจ้าแผ่นดินทรง
ดง เงินเดอนถึงบดะ ๓,๐๐๐ ปอนด์ ทรงดงนาย
ทหารเรอกันนายทหารบกดดับกันเดมอ คราวหนึ่ง
นายพดทหารบกคนหนึ่งเปนครกาค้า ท่านผู้นั้นคุมทัพ
รบในสงครามไครเมียได้ชื้อด้อยมาก ภายหลังรบใน
สงครามอัฟกานกั้กระทำการได้ชื้อด้อยอก จนเมื่อ

เสร็จสงครามแล้ว ปาติเม้นต์ชอบใจทั้ง ๒ ดง ใน
 เวตารบทำ^{๒๕}ผู้^{๒๖}นั้นไม่^{๒๗}ฆ่า^{๒๘}เกรง^{๒๙}ชาติ^{๓๐}ก^{๓๑}เคย แต่ในเวตา
 เปนคทาคำ^{๓๒}ดัก^{๓๓}ดับ^{๓๔}ประ^{๓๕}หม่า^{๓๖}จน^{๓๗}พูด^{๓๘}ไม่^{๓๙}ออก ครัน^{๔๐}เข้า^{๔๑}ไป
 ยืน^{๔๒}ที่^{๔๓}โค^{๔๔}ระ^{๔๕}ใน^{๔๖}ดง^{๔๗}ป่า^{๔๘}ติ^{๔๙}เม้น^{๕๐}ต์^{๕๑}แล้ว จะ^{๕๒}พูด^{๕๓}ว่า^{๕๔}กระ^{๕๕}ไร^{๕๖}ก็^{๕๗}ดม^{๕๘}หมด^{๕๙}
 เต็ม^{๖๐}ย^{๖๑}น^{๖๒}กระ^{๖๓}ชิบ^{๖๔}บอก^{๖๕}คำ^{๖๖}พูด^{๖๗}ให้^{๖๘}ยัง^{๖๙}พูด^{๗๐}ไม่^{๗๑}ออก ใน^{๗๒}ที่^{๗๓}สุด^{๗๔}
 ดง^{๗๕}นาย^{๗๖}ก^{๗๗}แห่ง^{๗๘}ดง^{๗๙}ป่า^{๘๐}ติ^{๘๑}เม้น^{๘๒}ต์^{๘๓}พูด^{๘๔}นำ^{๘๕}ขึ้น^{๘๖}ว่า “คณ^{๘๗}ะ^{๘๘}ชุน^{๘๙}นาง^{๙๐}ผู้^{๙๑}
 เปน^{๙๒}ข้า^{๙๓}ห^{๙๔}ด^{๙๕}วง^{๙๖}ต่าง^{๙๗}พระ^{๙๘}องค์^{๙๙}ประ^{๑๐๐}สงค์^{๑๐๑}ให้^{๑๐๒}ดง^{๑๐๓}อัน^{๑๐๔}หม^{๑๐๕}เก^{๑๐๖}ย^{๑๐๗}ร^{๑๐๘}ค^{๑๐๙}
 นี้^{๑๑๐} ไป^{๑๑๑}ยัง^{๑๑๒}ดง^{๑๑๓}ชุน^{๑๑๔}นาง^{๑๑๕}โดย^{๑๑๖}เร็ว^{๑๑๗} กระ^{๑๑๘}น^{๑๑๙}หรือ^{๑๒๐}” ท่าน^{๑๒๑}นาย^{๑๒๒}พ^{๑๒๓}ด^{๑๒๔}
 ผู้^{๑๒๕}เป^{๑๒๖}น^{๑๒๗}ค^{๑๒๘}ท^{๑๒๙}า^{๑๓๐}ด^{๑๓๑}า^{๑๓๒}ก^{๑๓๓}ม^{๑๓๔}ก็^{๑๓๕}ศ^{๑๓๖}ะ^{๑๓๗}ร^{๑๓๘}ับ^{๑๓๙}ร^{๑๔๐}อง^{๑๔๑}
 เด^{๑๔๒}ย^{๑๔๓}เป^{๑๔๔}น^{๑๔๕}อัน^{๑๔๖}ไม่^{๑๔๗}ค^{๑๔๘}อง^{๑๔๙}พ^{๑๕๐}ด^{๑๕๑}
 ะ^{๑๕๒}ไร^{๑๕๓}ด^{๑๕๔}ัก^{๑๕๕}คำ^{๑๕๖}เด^{๑๕๗}ย^{๑๕๘}

คือท่านนายพดทหาร^{๑๕๙}บ^{๑๖๐}ก^{๑๖๑}ผู้^{๑๖๒}นั้น นาย^{๑๖๓}พ^{๑๖๔}ด^{๑๖๕}ท^{๑๖๖}ห^{๑๖๗}าร^{๑๖๘}เร^{๑๖๙}ือ
 คน^{๑๗๐}หนึ่ง^{๑๗๑}ได้^{๑๗๒}เป^{๑๗๓}น^{๑๗๔}ค^{๑๗๕}ท^{๑๗๖}า^{๑๗๗}ด^{๑๗๘}า ท่าน^{๑๗๙}ผู้^{๑๘๐}น^{๑๘๑}เค^{๑๘๒}ย^{๑๘๓}ค^{๑๘๔}ุม^{๑๘๕}ก^{๑๘๖}อง^{๑๘๗}ท^{๑๘๘}พ^{๑๘๙}เร^{๑๙๐}อ^{๑๙๑}ง^{๑๙๒}
 กา^{๑๙๓}จ^{๑๙๔}น^{๑๙๕}ัก แต่^{๑๙๖}เม^{๑๙๗}ื่อ^{๑๙๘}ไป^{๑๙๙}ด^{๒๐๐}ง^{๒๐๑}ป่า^{๒๐๒}ติ^{๒๐๓}เม้น^{๒๐๔}ต์^{๒๐๕}ค^{๒๐๖}ร^{๒๐๗}ง^{๒๐๘}เร^{๒๐๙}ว^{๒๑๐}ก^{๒๑๑} ก็^{๒๑๒}ประ^{๒๑๓}หม่า^{๒๑๔}
 พ^{๒๑๕}ด^{๒๑๖}ไม่^{๒๑๗}ออก^{๒๑๘}เหมือน^{๒๑๙}กัน ครัน^{๒๒๐}เต็ม^{๒๒๑}ย^{๒๒๒}น^{๒๒๓}กระ^{๒๒๔}ชิบ^{๒๒๕}บอก^{๒๒๖}ให้^{๒๒๗}พ^{๒๒๘}ด^{๒๒๙}
 ก็^{๒๓๐}พ^{๒๓๑}ุด^{๒๓๒}อ^{๒๓๓}อก^{๒๓๔}มา^{๒๓๕}ได้^{๒๓๖}แต่^{๒๓๗}ว่า “ข้า^{๒๓๘}ห^{๒๓๙}ด^{๒๔๐}วง^{๒๔๑}ต่าง^{๒๔๒}พระ^{๒๔๓}องค์^{๒๔๔} - ด^{๒๔๕}ง^{๒๔๖}า^{๒๔๗}มี^{๒๔๘}
 เก^{๒๔๙}ย^{๒๕๐}ร^{๒๕๑}ค^{๒๕๒} - ด^{๒๕๓}ง^{๒๕๔}ชุน^{๒๕๕}นาง ” นอก^{๒๕๖}น^{๒๕๗}พ^{๒๕๘}ด^{๒๕๙}ไม่^{๒๖๐}ออก

เมื่อคทาตำออกนำไปแล้ว พวกธรรมาจารย์ก็ออก
ตามไปยังธรรมาสน์ ทานธรรมาสน์ ๕ คนผู้เป็นข้าหลวง
ต่างพระองค์หนึ่งล้อมหมวกเรียงกันเป็นแถว ไม่ถอด
หมวกรับคำนับ นั่งถ่าวให้ธรรมาชิกธรรมาจารย์ทราบว่
มีพระบรมราชโองการประทับพระราชดิญจกรตั้งให้
ท่านทั้ง ๕ เป็นผู้แทนพระองค์ แลโปรดให้แจ้งว่า เมื่อ
ธรรมาชิกธรรมาจารย์ได้สำบาตแล้ว จะโปรดให้ทราบว่า
พระราชประสงค์ ที่ให้ต้มปาดิเม้นต์ ใหม่เป็นอย่างไร
หนึ่งจำจะต้องมีนายยกแห่งธรรมาจารย์ จึงโปรดเกล้าฯ
ให้กลับไปเลือกกันเอง วันรุ่งขึ้นเวลา ๑๒ นาฬิกาให้
นำตัวผู้รับเลือกเข้าเฝ้ารับพระบรมราชานุญาต

ครั้นธรรมาชิกธรรมาจารย์กลับไปถึงธรรมาสน์ของตน ก็
เลือกธรรมาชิกซึ่งเรียกว่าดับเกอรกนเดยวณห์ เดมียน
เป็นประธานการเลือก แต่นั่งอยู่ในเกอเดมียนหน้า
บัตตั้งกัธธรรมาชิก ซึ่งปล่อย่างไว้ เดมียนผู้เป็น
ประธานนั้นพูดอะไรไม่ได้เลย เป็นแต่ยืนชนชดว

ดัมมาชิกคนหนึ่งเป็นที่หมายว่าให้เป็นผู้พูด ผู้ถูกขยันท
 ขนเด่นอนามผู้ควรรับเลือกเป็นดัมเบเกอร์ เด่มยขนยขน
 ขดัมมาชิกอีกคนหนึ่ง ผูนยขนยรบริง ดัมมาชิกอื่น ๆ
 แด่ดงความเห็นชอบ ผู้รับเลือกยขนยนมคัศะ แด่ว
 เติรไปถึงน้าบัตตังกั แต่ยังไม่หนึ่ง ยินพุดชอบใจที่
 ประชุมเดี้ยก่อน แด่วจรงขนนง เจ้าพณักงานกัเจิญ
 Mace คือคทาประจำตำแหน่งดัมเบเกอร์ ซึ่งวางไว
 ใต โตะนน ขนวางบนโตะ เป็นเครื่องหมายว่า
 ดัมเบกรนงเป็นประธานการประชุม.

ธรรมเนียมแต่ก่อนผู้ที่ถูกเด่นอนามเป็นดัมเบเกอร์
 ต้องถูกขยันทถ้าวว่า ไม่สามารถจะรับตำแหน่งได้
 เพราะไม่มีคุณสมบัติอันจำเป็นแก่ตำแหน่ง ผู้เด่นอ
 นามแด่ผู้บริบรองต้องเข้าจง ๒ แชนพาไปยังน้าบัตตังกั มี
 วั ๆ รอก ๆ ตามทาง เมื่อไปถึงทักยงยินพุดอีก ในที่
 ตุดจรงขนนง การทำเช่นนั้นเป็นการเด่นดกร เพราะได้
 กะตัวตกตงกันไว้เด็รจแล้ว ในดัมยนี้ผู้จะเป็นดัมเบเกอร์

ไม่ต้องพูดออกตัว แต่ไม่ถูกจุดคร่า เป็นแต่ว่า เมื่อ
 เติรไปยังบัดถึงกัณ ^{๕๕} ผู้เห็นอนามแต่ผู้รับรองต้องเริ
 ไปด้วย เมื่อสมัยเกอร์ชณึ่งที่แล้ว พวกหัวหน้าปาด
 ก็แสดงความยินดี เป็นที่หมายว่าสมัยเกอร์เป็นผู้ ^{๕๖} ซึ่งรับ
 รองกันทั้งสภา เด็กเป็นสมาชิกของปาด เพราะฉนั้น
 เปนกลางไม่เข้าข้างไหน ความเปนกลางนั้น ^{๕๗} เปนของ
 สำคัญในตัวของเกอร์หรือผู้เป็นประธานแห่งสภาใหญ่
 ทั้งปวง ถ้าไม่เปนกลางก็บังคับการประชุมให้เรียบ
 ร้อยไม่ได้

สมัยเกอร์ ^{๕๘} ที่เลือกกันแล้ว ^{๕๙} เพียงทศดาวมาน เรียกว่า
 สมัยเกอร์ ^{๖๐} อเล็กต์ หมายความว่ายังไม่ใช้สมัยเกอร์แท้
 เพราะยังต้องรับพระบรมราชานุมัติเสียก่อน.

วันรุ่งขึ้น ก่อนถึงเวตาเที่ยงสมาชิกมาประชุมคอบ
 อยู่ในสภาสามัญ ครั้นถึงเวตา ^{๖๑} คทาดำก็มาเชิญตาม
 ธรรมเนียม สมัยเกอร์ ^{๖๒} อเล็กต์ออกหน้าสมาชิก ^{๖๓} ทั้งหลาย
 แล้วแต่ใครจะไป พวกกันไปยังสภาขุนนาง ท่าน

ข้าหลวงต่างพระองค์ ก็นั่งล้อมหมวกอยู่อย่างฉันทก่อน
 แล้วณณกมศักดิ์ศรีบริวารของดับเกอรอเดกต ๓ ครั้ง
 ยังไม่ถอดหมวกขยันทเอง

เมื่อดับเกอรอเดกตเขาไปถึงกักต้าวรายงานตัวต่อ
 ข้าหลวงต่างพระองค์ ท่านหัวน้าข้าหลวงกักต้าวดำเนิร
 พระบรมราชโองการพระราชทานพระบรมราชานุมัติ
 ดับเกอรอเดกตขอพระราชทานให้สภามณินมิตติธรรม
 ที่เคยมีมาแต่โบราณ ๒-๓ ข้อ

ข้อ ๑ ว่า ใครจะจับกุมตมาชิกปาติเมณฑ์ไม่ได้
 ข้อ ๒ ว่า ถ้าตมาชิกจะพูดอะไรในที่ประชุมก็พูดได้
 ข้อ ๓ ว่า ถ้าตมาชิกจําเปนก็ให้เขาเผ่าถึงพระ
 องค์ได้

ยังอีกข้อหนึ่งไม่รูจะพูดเป็นไทยอย่างไรจึงจะเข้าใจ
 ง่าย ภาษาอังกฤษว่า That all their proceedings
 may receive from His Majesty the most
 favourable construction.

ที่เรียกว่าสิทธิเหต่านมข้อไข่มากมาย ถ้าจะ^๕แจ่งตามที่มีในสมุดของ เซอร์ เออด์กิน เมย์ ก็เห็นจะประมาณ ๒๐๐ หน้ากระดาษ จึงเป็นอันว่าจะกล่าวได้เพียงเท่านั้นเอง

พอฉบับเกอร์กต่างจบ ท่านหัวหน้าข้าหลวงต่างพระองค์ก็ตอบว่าพระราชทานให้คงมีสิทธิตามเดิม

เมื่อฉบับเกอร์กดับถึงสภาสามัญแล้ว ก็เปลี่ยนเครื่องแต่งตัวเป็นฉบับเกอร์กจริง ๆ ด่วนสมยาว่าประมาแต่^๕ด่วนเผื่อครุยกกรมลงไปจนคำ แต่ฉบับบัดตั้งกับออกข่าวว่าได้ไปที่สภาขุนนางมีผลอย่างไรบ้าง ประหนึ่งว่าพวกที่ฟังอยู่นั้นไม่มีใครได้ไปด้วย แต่ไม่มีใครรู้อะไรเลย เมื่อบอกข่าวแล้วก็ชอบใจที่ประชุมอีกครึ่งหนึ่ง เป็นเสร็จพิธีเดือกนายยกแห่งสภาสามัญ

ต่อไปนี้ถึงพิธีสาบานตัวแดงชื่อในทางว่า การสาบานแดงชื่อในทางว่า^๕นั้นทำพร้อมกันทั้ง ๒ สภาทางว่าในสภาขุนนางเป็นทางว่าจริง ๆ คือกระดาษ

แผ่นยาวมีไม้ฉนวน ธาต้ามัญญใช้ต้มคั่วเย็บปกหนังสือ
แน่นหนา แต่เปิดข้างต่าง ไม่เปิดข้างๆ เหมือนต้มคั่ว
ธรรมดา

ในธำมัญญ ดับเกอรัธำมาตก่อน เด่มียนเปน
ผู้นำธำมาตเหมือนพระให้ศีล ครั้นดับเกอรัธำมาตแล้ว
ก็ตั้งชื่อในทางว่าว ต่อหน้าธำมาชิกก็ธำมาตที่ละ ๕ คน
ธำมาตแล้วตั้งชื่อในทางว่าว แต่เมื่อธำมาตแล้วตั้งชื่อ
แล้ว ก็เปนธำมาชิกปาติเม้นต์เต็มที คือโหวดได้ ใคร
ยังไม่ได้ธำมาตแล้วตั้งชื่อในทางว่าว ถ้าขึ้นโหวดอาจ
ถูกปรับ ๕๐๐ ปอนด์ทุกครั้งที่โหวด แต่ถูกได้ก็ออกด้วย

การธำมาตนั้นกินเวลาไม่มากนัก แต่การเซ็น
ชื่อกินเวลายาวมาก ต้องเขียนชื่อเต็มแต่ชื่อทองที่ซึ่งเป็นผู้
แทนนั้นด้วย ธำมาชิกที่ไปยื่นเช็คแวนคาอยู่ก็โต๊ะ หรือ
มีวเด็กปากกาที่ถูกมือ หรือมุ่งง่ามอย่างอื่นนั้นยอม
ทำให้คนข้างหลังรำคาญ แต่ทำให้เวลายืดออกไปอีก
การธำมาตแล้วตั้งชื่อในทางว่าวนั้นกินเวลา ๒-๓ วันเต็ม

วันแรกที่ปาติเม้นต์เปิดทำงานเป็นวันฟังพระราช
คำรัส ถ้าพระเจ้าแผ่นดินได้ตั้งเปิดปาติเม้นต์ ก็ตั้ง
พระราชดำเนิรเป็นกระบวนการเห็นชอบประทับพระราชอาสน์
ในสถานนาง ทรงราชาภรณ์เต็มที พวกขุนนางก็แต่ง
เต็มยศยืนเฝ้าตามตำแหน่งจนโปรดให้นั่งจึงนั่งได้ ครั้น
ประทับแล้วก็โปรดให้ไปตามพวกลี้ภัยตามัญญาเฝ้าใน
ชุมนุมพร้อมกับพวกขุนนาง แล้วทรงอ่านพระราช
คำรัสเสร็จแล้วเสด็จกลับ บางคราวพระเจ้าแผ่นดินไม่
ตั้งเปิดปาติเม้นต์ ทรงตั้งหาทดแทนพระองค์
ให้อ่านพระราชคำรัสในพระนามพระเจ้าแผ่นดิน

พระเจ้าแผ่นดินบางพระองค์ถึงตั้งเปิดปาติเม้นต์
ก็ไม่ทรงอ่านพระราชคำรัส โปรดให้ผู้อื่นอ่าน แม้วัน
วิฤตหรือในคอนหัดต่างๆที่ทรงคั้งขึ้น ในคอนตันรัชกาล
ก็วันวิฤตหรือทรงอ่านเอง แต่มีพระเจ้าแผ่นดินบาง
พระองค์ในพงศาวดาร ซึ่งไม่ทรงอ่านเองเลย คือ
พระเจ้ายอชที่ ๑ เป็นต้น ที่ไม่ทรงอ่านนั้นไม่ใช่เหตุ

อันใด เพราะทรงอ่านไม่ออกเท่านั้น

พระราชดำรัสเปิดปาติเม้นต์นั้นบอกโปรแกรมที่จะ
ออกกฎหมาย โปรแกรมออกกฎหมายนั้นเดี๋ยบบัด
ธกษาเป็นผู้กำหนด เพราะฉะนั้นสมาชิกคนใดจะติเตียน
ก็ติเตียนได้ ถือว่าติเตียนเดี๋ยบบัด ไม่ใช่ติเตียนพระ
เจ้าแผ่นดิน

อันที่จริงที่เรียกว่าพระราชดำรัสนั้นในสมัยนั้นไม่ได้จะ
เป็นความจริง เพราะอัครเสนาบดีเป็นคนเขียนเดี๋ยบบัด
พระเจ้าแผ่นดินมีดวงน้อยนัก ในสมัยโบราณพระราช
ดำรัสเป็นคำกล่าวของพระเจ้าแผ่นดินจริง ๆ ตาม
รูปการคือพระเจ้าแผ่นดินทรงเรียกปาติเม้นต์ เพื่อจะ
ทรงกำหนดงานให้ทำ จึงมีปรากฏในรัชตั้งในเวด
ที่ให้เดี๋ยบบัดเฝ้าเฝ้าว่าจะโปรดให้ทราบพระราชประสงค์
ที่โปรดให้เรียกประชุมปาติเม้นต์นั้นภายหลัง ครั้น
เดี๋ยบบัดเฝ้าเฝ้าแล้วก็ต้องคอยรับตั้งอยู่จนโปรดให้นัด
ประชุมฟังพระราชดำรัส ในสมัยโบราณ ถ้าพระเจ้า

ต้มโมทนียกถาในเรื่องปาติเม้นต์

๓๐๓

แผ่นดินทรงพระชก^{๕๔}เกยจ^{๕๕} ปาติเม้นต์คองค้อย^{๕๖}ยาวนาน ๆ
ก็มี วิช^{๕๗}ในต้มยันท^{๕๘}ทานองเดิม แต่พระเจ้าแผ่นดินทรง
มอบพระราชภาระไว้แก่เสนาบดี^{๕๙}ดัด^{๖๐}ภาให้เป็นผู้กำหนด
ร่างกฎหมายที่จะให้ป^{๖๑}ริक्षा แต่เป็นผู้ร่างพระราชดำ^{๖๒}รัส^{๖๓}
พระราชช^{๖๔}เกยจ^{๖๕}ในพระองค์พระเจ้าแผ่นดินก็ไม่มี ทง^{๖๖}
ทรงคง^{๖๗}ข้า^{๖๘}ห^{๖๙}ดวงแทนพระองค์ได้ ความเห็นข้า^{๗๐}
จึงหมดไป อนึ่ง^{๗๑}ราชการต้มย^{๗๒}นอาจเกิดความจำ^{๗๓}เปน
อันคาด^{๗๔}ดวง^{๗๕}นำ^{๗๖}ไม่ได้ที่^{๗๗}ทำให้^{๗๘}คอง^{๗๙}ออก^{๘๐}กฎหมายซึ่ง^{๘๑}ไม่ได้^{๘๒}
กล่าว^{๘๓}ไว้ในพระราชดำ^{๘๔}รัส^{๘๕} ก็^{๘๖}เป^{๘๗}นอันว่า^{๘๘}ต้อง^{๘๙}ทำ^{๙๐}ไป^{๙๑}ตาม^{๙๒}
ความจำ^{๙๓}เป^{๙๔}น

ข้อ^{๙๕}ที่^{๙๖}ว่า^{๙๗}พระราชดำ^{๙๘}รัส^{๙๙}เป็น^{๑๐๐}คำ^{๑๐๑}พูด^{๑๐๒}ซึ่ง^{๑๐๓}ด^{๑๐๔}ภา^{๑๐๕}เส^{๑๐๖}นา^{๑๐๗}บ^{๑๐๘}ด^{๑๐๙}
เขียน^{๑๑๐}ชน^{๑๑๑}น^{๑๑๒}น^{๑๑๓}น^{๑๑๔} เป^{๑๑๕}น^{๑๑๖}ข้อ^{๑๑๗}ที่^{๑๑๘}นิ^{๑๑๙}ยม^{๑๒๐}กัน^{๑๒๑}มา^{๑๒๒}ช้า^{๑๒๓}นาน^{๑๒๔}แล้ว^{๑๒๕} ใน^{๑๒๖}
ปี^{๑๒๗} ๑๗๕๖ เก^{๑๒๘}ือบ^{๑๒๙} ๓๐๐ ปี^{๑๓๐}มา^{๑๓๑}แล้ว^{๑๓๒} มี^{๑๓๓}โรง^{๑๓๔}พิมพ์^{๑๓๕}โรง^{๑๓๖}หนึ่ง^{๑๓๗}
พิมพ์^{๑๓๘}พระราชดำ^{๑๓๙}รัส^{๑๔๐}ก่อน^{๑๔๑}แต่^{๑๔๒}ด^{๑๔๓}ัง^{๑๔๔}เปิด^{๑๔๕}ปา^{๑๔๖}ติ^{๑๔๗}เม^{๑๔๘}้น^{๑๔๙}ต์^{๑๕๐} พระ^{๑๕๑}ราช^{๑๕๒}
ดำ^{๑๕๓}รัส^{๑๕๔}ที่^{๑๕๕}พิมพ์^{๑๕๖}น^{๑๕๗}น^{๑๕๘}โรง^{๑๕๙}พิมพ์^{๑๖๐}เขียน^{๑๖๑}ชน^{๑๖๒}น^{๑๖๓}เอง^{๑๖๔} ไม่^{๑๖๕}เห^{๑๖๖}ม^{๑๖๗}ือ^{๑๖๘}น^{๑๖๙}กับ^{๑๗๐}ที่^{๑๗๑}
พระ^{๑๗๒}เจ้า^{๑๗๓}แผ่นดิน^{๑๗๔}คร^{๑๗๕}วั^{๑๗๖}ต์^{๑๗๗} เจ^{๑๗๘}้า^{๑๗๙}ของ^{๑๘๐}โรง^{๑๘๑}พิมพ์^{๑๘๒} จึง^{๑๘๓}ถูก^{๑๘๔}จับ^{๑๘๕}ไป^{๑๘๖}

ข้าราชการหมื่นพระบรมเดชาภาพ พระเจ้าแผ่นดินคือ
พระเจ้ายอชที่ ๒ ทรงทราบก็ตรัสว่า “ข้าหวังว่าอ้าย
เจ้าคนนั้นจะไม่ถูกตงโทษหนักนัก เพราะข้าได้อ่าน
พระราชดำรัสแล้วทรงจริงแต่ปลอม แต่ถ้าจะพูดเพียง
ที่ข้าเข้าใจได้ ข้าขอบพระราชดำรัสของนันทมากกว่า
พระราชดำรัสของข้าเอง”

เจ้าของโรงพิมพ์คนนั้นถูกตัดสินปรับแต่จำคุก แต่
พระราชดำรัสปลอมนั้นตัดสินให้เพชรฆาตเฝ้าเดี่ยวให้สิ้น
แต่เมื่อคำตัดสินขึ้นไปถึงพระเจ้าแผ่นดิน ก็โปรดให้
งดการปรับแต่ให้จำคุกน้อยวันลง

ในสมัยหลัง ๆ มีเรื่องปรากฏว่าพระเจ้าแผ่นดิน
บางพระองค์ไม่โปรดร่างพระราชดำรัสบางแห่ง มีตัว
อย่างกวนฉิกตอเรียทรงแนะให้แก้ร่าง อัครเสนาบดีไม่
เห็นด้วย มีจดหมายทูลคัดค้านแต่ทรงตอบ ๒-๓ ฉบับ
ในที่สุดแก้จนเป็นที่พอพระราชหฤทัย

พระเจ้าแผ่นดินองค์สุดท้ายคือพระเจ้ายอชที่ ๕

มีพระราชดำรัสเปิดปาติเม้นต์ครั้งหนึ่งเมื่อ ๖ เดือนก่อน
มหาสงคราม ถือกัณฑ์สำคัญนัก เพราะเวลานั้นเป็น
เวลาซึ่งมีความปั่นป่วนจนใกล้จะเกิดสงครามในบ้าน
เมือง ดังซึ่งคงจะจำกันได้ ปาติต่าง ๆ ในเวลานั้นมี
ความขัดใจกันจนเฉียว จะมีพระราชดำรัสตามคำของ
ปาติที่เป็นรัฐบาลก็เกรงจะเกิดขึ้นขมขื่น จึงทรง
ร่างพระราชดำรัสเองในตอนที่สำคัญ เห็นกันว่าเป็น
ยาเย็นซึ่งระงับความร้อนได้เป็นอย่างดี

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้พอจะแสดงว่า ที่เรียกพระราช
ดำรัสนั้น จะว่าเป็นคำของพระเจ้าแผ่นดินก็ไม่ถูก แต่จะ
ว่าพระเจ้าแผ่นดินเป็นเพียงหีบเสียงก็ไม่ถูกเหมือนกัน

ในเวลาที่พระเจ้าแผ่นดินเปิดปาติเม้นต์นั้น เมื่อมี
พระราชดำรัสเสร็จแล้วก็เด็ดจกดับ พวกสภาดำมัญ
ก็ดับไปห้องประชุมของคน แล้วผู้เป็นประธานอ่าน
พระราชดำรัสให้สมาชิกฟังอีกครั้งหนึ่งทั้ง ๒ สภา

มีเรื่องว่าครั้งหนึ่งสภเถรอ่านพระราชดำรัสให้

ดัมมาชิกพัง ไม่เหมือนกับที่ท่านข้าหดวงต่างพระองค์
อ่าน จนเกิดทักกันขึ้น ดัมเปเกอร์ไม่ทันรู้ ดักกด่าว่า
“ข้าพเจ้าจะเขาคำที่พระเจ้าแผ่นดินไม่ได้ตรัสได้พระ
โอรสผู้ถวายนั้นไม่ได้” แล้วชี้แจงว่าได้รับตำเนาพระ
ราชดำรัสมาจากเสนาบดีเจ้านาที่ ก็ต้องถือว่าเป็น
ตำเนาถูกต้อง อันที่จริงพระราชดำรัสครั้งนั้น ท่าน
ข้าหดวงแทนพระองค์เป็นผู้อ่าน มีความตอนหนึ่งซึ่ง
เต็มลงในเวดที่กำดั่งอ่านนั้นเองโดยอธิบายว่าพิมพ์ตก
ไป แต่ตำเนาที่เจ้ากระทรวงส่งให้ดัมเปเกอร์นั้น ตั้ง
ก่อนเวดอ่านพระราชดำรัสในสภาขุนนางทั้ง ๒ สภา

เมื่ออ่านพระราชดำรัสแล้ว มีการปรึกษาเรื่องคำ
กราบบังคมทูลตอบพระราชดำรัส ดัมมาชิกคนไหนได้
รับเดือกให้เป็นผู้เสนอญัตติ (โมชัน) เรื่องคำกราบ
บังคมทูล แต่คนไหนได้รับเดือกให้เป็นผู้รับรองญัตติ
ก็นับเป็นผู้มีหน้ามีตา แต่เป็นธรรมเนียมที่ดัมมาชิก
ทั้ง ๒ ต้องแต่งเต็มยศในวันที่เสนอและรับรองญัตตินั้น

คำกราบบังคมทูลตอบพระราชดำรัส^๕นั้น ขรรหม-
เนียมเต็มตอบทุกข้อที่ครัด^๕ เดียวกันคดีลงพูด^๕นั้น ๆ มี
ใจความข้อเดียวว่าชอบพระทัยที่มีพระราชดำรัส^๕แก้
ปาติเม้นต์

แต่ควรจะอธิบายซ้ำอีกหน่อยว่า พระราชดำรัส^๕
นั้นวางทางที่^๕จะออกกฎหมาย กฎหมายที่จะออก
นั้น^๕เดิมนาคเป็นผู้กำหนดถวาย ไม่ถือว่าพระเจ้าแผ่นดิน
คินทรงกำหนดเอง เพราะฉะนั้นถึงปาติเม้นต์^๕จะคัดค้าน
ก็ไม่ถือว่าเป็นการดบ^๕หู่พระราชอำนาจ ในเวลาที่
ปรึกษาญัตติเรื่องคำกราบบังคมทูล จึงมีการโต้เถียง
กันตลอดทาง ฝ่ายหนึ่งกล่าวตำหนิความในพระราช
ดำรัสตามลำดับข้อ อีกฝ่ายหนึ่งกล่าวแก้คำหนี ปาติ-
เม้นต์^๕ที่^๕ได้ออกมาใหม่นั้น จะมีตำรา^๕มากน้อยในการ
ตีเบต^๕ ก็มักจะเห็นได้^๕ในคราวที่พูดกันเรื่องคำตอบ
พระราชดำรัส^๕

เมื่อตกลงกันในเรื่องคำกราบบังคมทูลแล้ว ต่ภา

ก็ตั้งมติให้นักราบบังคมทูล จะเข้าเฝ้าทั้งด้ภาคได้
ถ้าไม่เข้าเฝ้าทั้งด้ภาค ด้ภาคขุนนางก็มอบให้ “ขุนนาง
ผู้ถือไม้เท้า” (คือขุนนางในราชสำนัก) เป็นผู้นำเข้าไป
ไป ด้ภาคตามัญมอบให้ “ตมาชิกผู้เปนองคมนครี
หรืออยู่ในราชสำนัก” เป็นผู้นำถวาย ถ้าจะเข้าเฝ้าทั้งด้ภาค
ต้องกราบบังคมทูล ขอพระราชทานนัดให้เข้าไปเฝ้า
ในพระราชวัง

ทั้งนี้จะว่าด้วยลำดับงานตามวันธรรมดาในด้ภาค
ตามัญ ก่อนคำให้การประชุมมีการจดจำวอนพระผู้
เป็นเจ้า เริ่มด้วยชาตม์ที่ ๒๗ “O let the nations
be glad and sing for joy; for thou shalt judge
the people righteously and govern the nations
upon earth.” แล้วว่าอื่น ๆ ไปจนจบ รวมทั้งวอน
พระผู้เป็นเจ้าให้ปกปักรักษาพระราชอาณาเขตพระราชนี้ด้วย
เวดาวอนพระผู้เป็นเจ้านั้น ตมาชิกไปทันทีก็ได้
ประโยชน์ ๒ ประการ คือได้บุญประการหนึ่ง อีก

ประการหนึ่งได้ของที่นั่ง ในสภาสัมณชนได้กล่าว
มาแต่เดิมที่นั่งประมาณครึ่ง จำนวนสมาชิกเท่านั้น
ระเบียบมีว่าใครจะของที่นั่งก่อนวอนพระผู้เป็นเจ้าไม่ได้
ส่วนท่านเหล่านั้นไม่ไปในเวดาวอนพระผู้เป็นเจ้าโดย
ผู้เป็นเสนาบดีอาจต้องการอุปถัมภ์ของพระผู้เป็นเจ้ายิ่ง
กว่าสมาชิกอื่น ๆ แต่ไม่ต้องเป็นห่วงเรื่องที่นั่ง เพราะ
ฉันถึงจะไปซักไม่เป็นไร

เมื่อเสร็จการวอนพระผู้เป็นเจ้าแล้วมีเกอรชน
บัดถึงกแดดักดำเนินการประชุมทันที สิ่งทีเรียกตาม
ภาษาปาติเม็นต์ว่าร่างกฎหมายไปรเวตมาก่อน ร่างกฎ
หมายนั้นมี ๓ ประเภท

(๑) เรียกว่า บับติก บิด คือร่างกฎหมาย
สาธารณ อธิบายตามภาษาปาติเม็นต์ว่าร่างกฎหมาย
อันมีความเปิดเผยแห่ง กฎหมายสาธารณเป็นวัตถุที่
ประสงค์

(๒) ไปรเวต บิด ซึ่งมีวัตถุที่ประสงค์คือความ

เปดี่ยนแห่งกฎหมายซึ่งเกี่ยวแก่ท้องที่โดยเฉพาะ หรือให้สิทธิแก่ หรือปลดพันธะจาก บุคคลหรือบริษัทใด โดยเฉพาะ

(๓) ไฮบริด บิด คือร่างกฎหมายซึ่งเกี่ยวทั้ง ๒ ประเภท

วิธีเริ่มดำเนินการพิจารณาร่างกฎหมายไปรเวตนั้น คือส่งเปเกอรังให้เลี่ยมยอ่านรายชื่อร่างกฎหมายซึ่งกำหนดจะพิจารณาในวณันแนวดัมาชิกผู้เด้นอกก็เด้นอตามลำดับ ร่างกฎหมายไปรเวตรายใดมีผู้ขีดขวางก็ต้องเอาไว้ที่หลัง รายใดไม่มีใครขีดขวางทำไปก่อนในวันธรรมดาดำมัญญงมื่อประชุมอีก ๑๕ นาทัจะ ๑๕ นาฬิกา ครนถึง ๑๕ นาฬิกาถ้ายังมีร่างกฎหมายไปรเวตค้างก็ต้องเลื่อนไปวันอื่น ในวันหนึ่งให้เวดา ๑๕ นาทัเท่านั้นเอง ที่ทำได้เช่นนั้นเพราะไปรเวตบิตมอบกรรมการเด้มอ

ครนเวดา ๑๕ นาฬิกา หรือเมื่อไปรเวตบิตหมด

ไปแล้ว ถึงเวลาเรียบเรื่องราวร้องทุกข์หรือเรื่องราว
 อย่างอื่น หัดการเรื่องนมมาแต่โบราณว่าราษฎรมี
 ทุกข์ร้อนอาจร้องต่อพระเจ้าแผ่นดินแต่ปาดิเมนต์ได้
 เดิมอ แต่เมื่อจกคัดชำระคดีชนทั่วไปในบ้านเมือง
 การยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ต่อพระเจ้าแผ่นดินแต่ปาดิ-
 เมนต์กันอยดง แต่มเรื่องราวอย่างอื่น ๆ อยู่เดิมา
 เปนต้นว่าเรื่องราวร้องขอปลดหนี้ซึ่งเป็นหนี้รัฐบาล
 ร้องขอให้การเก็บภาษี เปนต้น ต้มุดของ เซอร์
 เออด์กิน เมย์ ให้ตัวเตชทุกระยะ ๕ ปีคงแคบ ๑๘๓๒
 มาจน ๑๘๔๒ ปรากฏว่าบางระยะ ๕ ปีมีเรื่องราวคง
 ๖-๗ หมื่นฉบับ ที่ถึง ๓๐๐,๐๐๐ ฉบับก็มี แต่ใน
 ต้มียนคอระยะ ๕ ปีเพียง ๑๘๔๒ มี ๒๔๕ ฉบับเท่านั้น
 วิชาเรียบเรื่องราวนนคอเมื่อต้นไปรเวคบิตแล้ว ต้มึ-
 เกอรักถามว่าใครจะนำเรื่องราวด่นอบ้าง ต้ม่าชิกที่
 เรียบเรื่องราวด่นมาเด้นอ ก็ย่นชนอำนยอใจความใน
 เรื่องราว ต้มึเกอรบอกว่าเชิญย่นเกิด ต้ม่าชิกผู้ย่น

ก็ถือเรื่องราวไปทั้งดงในถุงดำซึ่งมีไว้สำหรับ เท้าน
เป็นเสร็จพิธี ค่อนนไปมีกรรมการพิจารณา

ในห้องประชุมเมื่อถึงค่อนน ต่มาชิกเข้ามากันมาก
เพราะถึง “เวตาปัญหา” คือใครจะถามปัญหาอะไร
ที่เกี่ยวกับดวงการเพื่อขอให้เฒ่าบดตอบ ก็ถามได้
เวตานั้นเป็นเวตาชวนเพดินเฒ่ามอ ดีทธิของต่มาชิกที่
จะถามปัญหาให้เฒ่าบดตอบนั้นเป็นสิทธิสำคัญ แต่
มีระเบียบแวดต้อมมิให้ทำเกินไป

วิธถามปัญหานั่นของเขียนไปยื่นต่งหน้าต่อเฒ่ามย
บางที่เฒ่ามยเห็นว่าถ้อยคำที่เขียนไปนั้นไม่ถูกหรือไม่
เหมาะ ก็แก่ให้ ผู้ที่ตัดสินว่าปัญหาไหนจะยอมให้
ถามหรือไม่นั้นคือตบเกอว์ ต่มาชิกมีสิทธิจะถามได้
ทุกคนก็จริงอยู่ แต่ถ่าตบเกอว์เห็นว่าใช้สิทธิจนจำ
เกินไป จะไม่ยอมให้ถามก็ได้ ต่มาชิกคนหนึ่งมีสิทธิ
จะถามได้วันละ ๔ ปัญหา จะปัญหาเรื่องใหญ่ที่สุด
หรือเล็กที่สุดก็ได้ทั้งนั้น แต่เฒ่าบดจะไม่ยอมตอบ

โดยอ้างว่าจะทำให้เสียราชการก็ได้ เช่นปัญหาที่เกี่ยวข้อง
กับราชการต่างประเทศ เป็นต้น ปัญหาที่จะถามนั้น
เมื่อชนดวงหน้าแล้วก็พิมพ์ในระเบียบวาระการประชุม
หมายเลข ๑, ๒, ๓ ตามลำดับ ถ้าจะขอให้ตอบด้วย
วาจาต้องมีตอกจันทน์เป็นเครื่องหมายให้ทราบ ถ้า
ไม่มีเครื่องหมายท่านเดิณาคก็พิมพ์คำตอบแจกจ่าย
หลัง อนึ่งมีปัญหาต่อนางชนิดซึ่งดัมโมเถรยอมให้ถาม
โดยที่ไม่ต้องพิมพ์ล่วงหน้า แต่ต้องบอกให้เดิณาคผู้
จะตอบรู้ตัวเสียก่อน แต่เมื่อถามปัญหาหนึ่งแล้ว อาจ
ถามปัญหาเพิ่มเติมเนื่องแต่คำตอบปัญหาเดิมก็ได้ โดย
ไม่ต้องบอกล่วงหน้าเหมือนกัน แต่ดัมโมเถรมักจะคอย
ระวังไม่ให้ถามปัญหาเพิ่มเติมนอกเรื่องไปได้

ปัญหาถามเดิณาคนั้นคิดถว้ประมาณวันละ ๑๕๐
ปัญหา ในระหว่างสงครามปาติเมณฑได้ตั้งกรรมการ
พิจารณารายจ่ายของชาติ กรรมการรายงานในเรื่อง
ปัญหาเหล่านี้ว่า รัฐบาลต้องเสียเงินในการตอบปัญหา

ประมาณปัญหาละ ๓ ปอนด์ครึ่ง

วิธีถามปัญหา^๕ เมื่อสืบเถรฐานข้อให้ถาม ผู้ถาม^{๕๕} ก็นั้นถาม^{๕๕} วิธีเดิมต้องอ่านปัญหาตามที่พิมพ์ไว้ในกระดาษ เดียวนี้ใช้วิธีย่อ ผู้ถามกล่าวเพียงว่า “ข้าพเจ้าขอถามเด้นาบดักทหารเรือตามปัญหา๑” หรือ “ข้าพเจ้าขอถามเด้นาบดักดังตามปัญหา ๑๘” แล้วก็นั่งลง

จะตอบเก็บปัญหาที่ถามและตอบในเดือนมิถุนายน แดกรกฎาคม^{๕๕} บินมากต่างแปดตัวอย่างดัก ๒-๓ ปัญหา เด็ดอกแต่ปัญหาเล็กซึ่งไม่ต้องเคิมคำอธิบาย ถ้านำปัญหาใหญ่มาต่าง ต้องขแรงเพิ่มเติม จะกินเวลายาก.

ในสภาสัมมนา เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน มีผู้ถามเด้นาบดักศึกษา ถึงประโยชน์แห่งหีบเลี้ยงที่ใช้ในโรงเรียน เด้นาบดักตอบว่าหีบเลี้ยงใช้เป็นประโยชน์มากทั้งในโรงเรียนปฐมแต่มัธยม เช่นในการสอนภาษา

ต่างประเทศเป็นต้น

มีผู้ถามเด้นาบตีต่าธารณตุ้งว่า บันหมคนเป็นฝัดาค
กักคน เด้นาบตีตตอบว่า เพียงกรังบมี ๒,๖๐๗ คน. ถาม
เพิ่มเติมว่าคนที่เป้นฝัดาคเหล่านันเป้นคนจร คือไม่
ใช้พตเมืองประจำประมาณเท่าใด เด้นาบตีตตอบว่า
ไม่มีทางทราบ

เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ในสภาดำมัญ มีผู้ถาม
เด้นาบตีตถึงว่า เหนือทองแดงของตราที่มีอยู่ในบ้านเมือง
เทียบกับเมื่อแรกกดใช้มาตราทองคำ มีปริมาณ
ผิดกันเท่าไร เด้นาบตีตตอบว่าไม่มีทางทราบ

ในสภานุ nang เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม มีผู้ถามว่า
ตามที่ปรากฏว่ามีผู้เอาหนูเป้น ๆ ลงไฟเทียนจนตาย
แต่ศาลาคัดดินปรับ ๑๕ ชิดถึงนั้น รัฐบาลอาจทำอะไร
หรือคิดจะทำอะไร เพื่อว่าในภายหน้าให้ผู้มีใจร้ายกาจ
เช่นนั้นได้รับโทษอันควรแก่ความผิด รัฐบาลตอบ
เป้นใจความว่าไม่รู้จะทำอะไร เพราะกฎหมายกำหนด

โทษไว้พอแล้ว ที่จะลงโทษเต็มที่หรือลดหย่อนเพียง
ไรนั้นแล้วแต่ศาล รัฐบาลจะผ่อนหรือจะบังคับศาล
ก็ได้

ในสภาสามัญผู้ถามรัฐบาลว่า ใน ๓๒ เดือนที่
ล่วงมาแล้วมีผู้^๕หาบน^๖แดง^๗ระดับ^๘เข้าไปในเมืองจีน
เท่าใด ตั้งจากประเทศไหนบ้าง รัฐบาลตอบจะนัย
ชื่อประเทศที่ตั้ง^๙บน^{๑๐}แดง^{๑๑}ระดับ^{๑๒}เข้าไปในเมืองจีน แด
บอกราคาด้วย ที่บอกไม่ได้แม้แต่ระดับประเทศเดียว.

ในประเทศหนึ่งซึ่งข้าพเจ้าเคยไป ได้พบปะกับผู้
ว่าราชการตามท้องที่ต่าง ๆ หลายจังหวัด บางคน
เล่าว่าการเตรียมตอบปัญหาที่ถามในรัฐสภานั้นลำบาก
ยากเย็นนัก ผู้ถามไม่มีความรับผิดชอบอะไร นึกอะไร
ขึ้นมาได้ก็ถาม पूं ๆ เจ้ากระทรวงได้รับบอกดังนั้น
แล้วต้องลงไปตามท้องที่ให้รายงาน บางปัญหาต้อง
รายงานทุกท้องที่ทั้งใกล้แต่ไกล กว่าจะได้รายงานครบ
ก็เปลืองเวลาแถมเงินเป็นอันมาก ครั้นเจ้ากระทรวง

พร้อมที่จะตอบกันดีกำหนดวันแต่เวลาที่จะตอบในที่
ประชุม แต่ผู้ถามบางคนต้มปัญหาเสียแล้ว หาได้ไป
ฟังตอบไม่ ตามที่กรรมการในเมืองอังกฤษกล่าวว่า
คำตอบปัญหาในเมืองอังกฤษประมาณปัญหาตะปอนต์
ครึ่งหนึ่ง ในประเทศที่ข้าพเจ้าว่าเห็นจะแพงกว่านั้น
หลายเท่า ต้องนึกดูต่างว่ารัฐบาลของเราจะต้องตอบ
ปัญหาว่า ในมณฑลปักกิ่งได้มีที่ดินเป็นพวงหย้าคา
ประมาณเท่าไร เด่นาบดีเจ้ากระทรวงคงจะอยากตอบ
ทันควันว่ามี ๗,๗๓๒,๕๖๗ ไร่ครึ่ง แต่ถ้าจะตอบโดยข้อ
ดีก็ยากคงจะลำบากแต่เปิดต้องเงินเป็นอันมาก แต่เมื่อ
ตอบแล้วก็เห็นจะแล้วไปเท่านั้นเอง ท่านอย่านึกว่า
ข้าพเจ้าแกล้งประดิดขรู้ตัวอย่างซึ่งเป็นไปไม่ได้ ข้าพเจ้า
เคยได้ยินปัญหาร้ายกว่านี้

นี่แหละวิธีที่มีดีที่ถามปัญหาได้นั้นเป็นประโยชน์
มากก็จริงอยู่ แต่เป็นอาวูช๒คม บาดได้ทั้ง๒ข้าง
จะกล่าวต่อไปถึงการประชุมในปาติเม้นต์ว่าเมื่อ

เสร็จการถามแต่ตอบปัญหาแล้ว ต้มเป็กอ์ก็กล่าว
 “ต้มมาชิกที่เข้าใหม่ เชิญมาที่โต๊ะ” ถ้าต้มมาชิกเข้าใหม่
 แทนคนเก่าที่ตายหรือเลื่อนไปเป็นขุนนางหรือตำแหน่ง
 ว่างเพราะเหตุอื่น ก็มีต้มมาชิกเก่า ๒ คนพาต้มมาชิกใหม่
 เข้าไปสาบานตั้งชื่อในทางว่าตามธรรมเนียม แล้ว
 จับมือกับต้มเป็กอ์กลับไปนั่งตามที่

ก่อนถึงกำหนดเวลาเสนอญัตติขอเลื่อนการประชุม
 เพื่อจะได้มีมติเบคปัญหาเก่าว่าโทษรัฐบาลว่าผิดเพราะ
 กระทำหรือเพราะไม่กระทำอันใดอันหนึ่ง ปัญหา
 ต้องเป็นปัญหาดำคัญแต่เป็นปัญหาค่วน ถ้าต้มเป็กอ์
 ไม่เห็นสำคัญแต่ไม่เห็นค่วนก็ไม่ยอมให้เสนอ หรือถ้า
 ไม่มีต้มมาชิกรับรอง อย่างน้อย ๔๐ คนก็เสนอไม่ได้
 เหมือนกัน ถ้าที่ประชุมตกลงกันว่าจะมีมติเบคเรื่อง
 ปัญหา นั้น ก็กำหนด ๒๐ นาฬิกา ๑๕ นาที เป็นเวลา
 ที่เบิกปัญหานั้นใหม่

ก่อนนี้ไปถึงงานสำคัญของสภา คือพิจารณา

ร่างกฎหมาย บัณฑิตบิต ดับเกอร์ตั้งให้เต็มยขนชื้อ
ร่างกฎหมายซึ่งกำหนดพิจารณาฉนั้น กฎหมาย
สำคัญ ๆ มักจะมีดีเบคยัคยาว ส่วนดับเกอร์นั้นเปน
แต่นั่งฟัง คอยระวังไม่ให้ใครพูดหรือทำอะไรผิด
ระเบียบ แต่เรียกชื่อคนให้พูด ผู้จะพูดต้องได้อนุญาต
จากดับเกอร์ก่อนจึงจะพูดได้ เพราะฉนั้นต้องคอย
จับตาดับเกอร์เพื่อจะขออนุญาตพูด ตาดับเกอร์นั้น
จับยาก คนคอยจับหาย ๆ คนพร้อมกัน แต่จับได้
ทีละคนเท่านั้น คนอยู่ในตำแหน่งสำคัญหรือเคยพูดเปน
แก่นสารมักจะจับตาดับเกอร์ได้ก่อน ต่อเมื่อไม่มีคน
ที่เปนหลักฐานแล้ว ดับเกอร์จึงจะเห็นคนอื่น ๆ แต่
เมื่อเห็นแล้วก็เรียกให้พูด ขณะนั้นห้องประชุมอาจ
โหรงไปทันที

ตรงนี้ควรอธิบายถึงองค์ประชุมเล็กน้อย ตภา
ขุนนางมีสมาชิกราว ๗๐๐ คน แต่ถ้าไปประชุมเพียง
๓ คน ก็เป็องค์ประชุมได้ ส่วนองค์ประชุมในตภา

ต้มโมทนีย ๕๐ คน แต่บางเวดามีคนหนึ่งประชุมอยู่
 ๒-๓ คน นอกนั้นออกจากห้องไปหมด ต่อถึงเวลา
 สำคัญจึงกตัญญูมากันใหม่ ในเวลาที่ไม่มีองค์ประชุม
 เหตุใดประชุมกันได้ ตอบว่าเพราะสปีเกอร์ไม่เห็น
 ถึงจะถูกพรากกันไปต่อหน้าก็ไม่ได้เห็นเพราะไม่ใช่ธุระของ
 สปีเกอร์ที่จะตรวจองค์ประชุม ต้องมีใครร้องขึ้นว่า
 ไม่มีองค์ประชุม สปีเกอร์จึงจะทราบ พอทราบ
 ก็บอกงดการประชุมทันที

หนึ่งควรกล่าวว่า การพูดในสภาต้มโมทนีย ต้อง
 พูดกับสปีเกอร์เสมอ จะพูดกันเองไม่ได้ ออกชื่อกัน
 ก็ไม่ได้

การประชุมปาติเม้นต์นั้นตามปกติเด็กเวด ๒๓
 นาฬิกา แต่ถ้ามีเรื่องสำคัญอาจประชุมกันไปจนเช้า
 ก็ได้ แต่ประชุมเรื่อยกันไปอีกก็มี เมื่อ ๔๗ ปีมาแล้ว
 สภาต้มโมทนียประชุมกันตั้งแต่ ๑๖ นาฬิกาวันจันทร์ไปจน
 ๘ นาฬิกาวันพุธยังไม่เลิก สปีเกอร์เห็นเหลือเกินนัก

แต่ก็ไม่เรียกชื่อให้ใครพูดอีก ใครจะจับตาของพูด
ก็เคยเคย คงบัญชาให้โหวดทีเดียว ที่ดัมเบอร์ธา
เช่นนี้ไม่ถูกระเบียบ แต่คนโดยมากเห็นด้วย จึงตั้ง
ระเบียบขึ้นใหม่ว่า ถ้าดัมเบอร์เห็นว่าสภาไม่ต้องการ
ฟังพูดอีก ก็ให้ดัมเบอร์ปิดประตู แต่คงบัญชาให้
โหวดทีเดียว

เมื่อปิดประตูแล้ว ดัมเบอร์ก็บัญชา
ให้โหวด กล่าวว่า “ใครเห็นด้วยให้ว่า ‘ไอ’” พวกที่
เห็นชอบก็ร้องว่า “ไอ” ขึ้นพร้อมกันหลายเสียง
ดัมเบอร์ก็ถามต่อไปว่า “ใครไม่เห็นด้วยให้ว่า ‘โน’”
ก็มีเสียง “โน” ร้องขึ้นพร้อมกันหลายเสียงเหมือนกัน
ดัมเบอร์จึงเกิดว่า เสียงไหนมากก็ถามว่า ชิมตางว่าดู
เหมือนเสียงไหนชนะ อันที่จริงถ้ามีคนร้องว่า “ไอ”
๓๐๐ คน ร้องว่า “โน” ๘๘ คน ดัมเบอร์จะสังเกต
ให้ถูกแม่นยำก็ไม่ได้ จำเป็นจะต้องเดา แต่ดัมเบอร์
เดาว่ารัฐบาลชนะเสมอ เพราะรัฐบาลเป็นฝ่ายที่มีพวก

มาก ต่างว่าฝ่ายรัฐบาลเป็นฝ่าย “ไอ” ดัมเปเกอร์ก็
 กล่าวขิมตางว่า “ดูเหมือนฝ่าย ไอ ชนะ” (I think
 the Ayes have it) ทนไค่นั้นพวกที่ไม่เห็นด้วยก็ร้อง
 เกียงว่า “ฝ่าย โน ชนะ” (The Noes have it) ที่เกียง
 ซึ่งๆ หน้าเข่นนั้นไม่ถือว่าเป็นการหมิ่นดัมเปเกอร์ ถือว่า
 เป็นอบายที่จะขอให้พ้นตัวคนโหวตกันจริง ๆ ดัมเปเกอร์
 จึงตั้งให้ค่อนคนออกจาก ถอบบี คือระเบียบข้างห้อง
 ประชุมทั้ง ๒ ด้าน กระดิ่งไฟฟ้าซึ่งติดอยู่ทุกแห่งทุกหน
 ก็กริ่งพร้อมหมด ระฆังก็ตี ตำรวจยามก็ช่วยกัน
 ตะโกน “ดิวิชั่น” จนเต็มแรงปอด เคียงก็กกกอง
 เข่นนอนอยู่ ๒ นาที ดัมมาชิกก็เทียวกระจายกันอยู่ใน
 ห้องกินเช้า ห้องสูบบุหรี่ ห้องอ่านหนังสือ หรือที่
 ไหน ๆ ก็ตาม ได้ยินเคียงตั้งญญาที่ปากนรึบไปเข้า
 ห้องประชุม ครั้นได้เวลา ๒ นาที ดัมเปเกอร์ก็ตั้งปัญหา
 ให้ว่า “ไอ” แด “โน” อีกครั้งหนึ่ง แดวกดัว
 ขิมตางดังคราวก่อน ฝ่าย “โน” ก็ร้องเกียงอีก

ดัมโมทนียกถาว่า “ฝ่าย โอิ ไปข้างขวา ฝ่าย
โน ไปข้างซ้าย” แล้วตั้งคนคอยนับข้างละ ๒ คน ผู้
โหวตก็เดินออกไปทางระเบียงขวาแต่ซ้าย เดินผ่านโต๊ะ
ซึ่งเดิมยืนนั่งคอยทาบาญชี่ชื่อสมาธิภูมิโหวต พอถึง
โต๊ะก็บอกชื่อให้เดิมยืนทาบาญชี่ ส่วนผู้นับจำนวน
ก็นับตัวคนอีกส่วนหนึ่ง บาญชี่รายชื่อผู้โหวตซึ่ง
เดิมยืนทาบาญชี่เป็นส่วนตัวหนึ่งแห่งรายงานการ
ประชุม

การนับคนแนโหวตนั้นกินเวลาดาว ๑๐ นาที บาง
ที่ถึง ๑๕ นาที ครั้นเสร็จแล้วผู้นับก็จดจำนวนมาส่ง
ให้เดิมยืน เดิมยืนอ่านเลขข้อดัมโมทนี เป็นต้นว่า
“ฝ่าย โอิ ไปข้างขวา ๓๕๓ คน ฝ่าย โน ไปข้าง
ซ้าย ๑๘๔ คน” ดัมโมทนีก็กล่าวออกมาแน่นแน่นว่า
“ฝ่าย โอิ ชนะ” ถึงหากว่าผู้นับจะนับได้เท่าไรและ
รายงานว่การไรก็ตาม ความแพ้ชนะนั้นเป็นใหญ่ที่
คำประกาศของดัมโมทนี

เมื่อเด็กการประชุมถึงเวลาดำสมาธิจะกลับบ้าน ก็
มีเสียงตะโกนตามเฉลียงแฉทางเคียวว่า “ใครจะกลับ
บ้าน” ผู้จะกลับบ้านได้ ยินก็ไม่มีใครตอบว่าอะไร
ต่างคนต่างกลับ แต่มีร้องถามเช่นนั้นทุกคืน เพราะ
เป็นธรรมเนียมโบราณซึ่งยังไม่เลิก หตายร้อยปีมา
แล้วเมื่อเด็กประชุมปาติเม้นต์เวลาดึกๆ สมาธิกลับ
บ้านเดินไปตามถนนมืดๆ ถูกคนร้ายดักชิงวิ่งราวเนื่อง ๆ
จึงต้องมีคนถือคบเพลิงไปส่งถึงบ้าน พวกที่บ้านใกล้ๆ
กันก็ไปด้วยกันเป็นหมู่ เพื่อจะไม่ต้องเปลืองคนถือ
คบเพลิง ดอนดอนต้มยั้นไม่ใช่คบเพลิง ไม่มีคนดักชิง
วิ่งราวตามถนน มีตำรวจรักษาการทั่วไปหมด แต่ทั้ง
สมาธิปาติเม้นต์ก็ใช้รถยนต์ ไม่เดินกลับบ้าน แต่
เวลาดึกประชุมยังมีเจ้าพนักงานตะโกนถามว่า “ใคร
จะกลับบ้าน” ทุกคืน เพราะเป็นธรรมเนียมมาหลาย
ร้อยปี เขาใจว่า ถ้ามีสมาธิอุดูตรขอให้มีคนถือคบ
เพลิงส่องทางไปบ้าน คบเพลิงที่เตรียมไว้ก็คงจะไม่มี

พิธีชอบกถาในเรื่องต้องไฟยังมีอีกอย่างหนึ่ง เกี่ยว
กับคันชื้อโด่งดังคนหนึ่งซึ่งคนรู้ภาษาอังกฤษเห็นจะรู้
ทุกคน คือเมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ปี ๑๖๐๕ (ถ้าจะ
นับถึงเดี๋ยวนี้ก็เกือบ ๓๒๕ ปี) เจ้านาที่ทราบข่าวว่ามี
ผู้เตรียมการจะระเบิดรัฐสภาอังกฤษในเวลาที่พระเจ้า
แผ่นดินเสด็จไปเปิดปาติเมนต์ จึงให้เจ้าพนักงานลงไป
ค้นห้องใต้ดิน พบคนนั้น ๓๖ ถึงตามชนวนไว้แต่รั้ง
ทั้งจับผู้ไปซ่อนคนยุดชนวนได้ด้วย ผู้นั้นคือ Guy
Fawkes ไก่ ฟอกส์ ซึ่งอันที่จริงเป็นผู้ใด ไม่มีอะไร
พิปริต เว้นแต่ความคิด แต่วันที่ ๕ พฤศจิกายนซึ่ง
นิยมว่าเป็นวันของไก่ฟอกส์นั้น เด็ก ๆ ทำหุ่นรูปร่าง
ชอบกถา แต่งตัวบ้า ๆ แห่ไปเผาอยู่จนสมัยนี้ ใน
รัฐสภาอังกฤษคงแต่ครั้งนั้นมา เมื่อถึงวันกำหนด
พระเจ้าแผ่นดินเสด็จเปิดปาติเมนต์ ก็ต้องมีคำสั่งให้
เจ้าพนักงานคุมกันเที่ยวค้นทั่วไปในสถานที่ ในคำสั่ง
ว่าให้ผู้ค้นถือโคมไปต้องตรวจทุกหนทุกแห่ง สมัยนี้

จุดไฟฟ้าสว่างทั่วไปหมด แต่ผู้คนที่ต้องถือโคม
 รีบหนีไปด้วย มิฉะนั้นคำสั่งซึ่งยังเขียนตามแบบ
 โบราณอยู่จนเวลานี้

ทันทีที่เจ้าอธิการพิจารณาร่างกฎหมายแต่เพียงย่อๆ
 ร่างกฎหมายนั้นต้องเห็นชอบทั้ง ๒ ต่ภา แล้วจึงจะ
 นำถวายพระเจ้าแผ่นดิน เมื่อพระราชทานพระบรม
 ราชานุมัติแล้วจึงจะเป็นกฎหมายของบ้านเมือง ใน
 ต่ภาดัมมัญ การพิจารณาร่างกฎหมายต้องเคียรตาม
 คนดังนี้ คือ

(๑) อ่านหน้าที่ ๑ (๒) อ่านหน้าที่ ๒ (๓) กรรมการ
 ตรวจ (๔) กรรมการรายงานต่อต่ภา (๕) อ่านครั้งที่
 ๓ เมื่อผ่านพ้น ๕ คนนี้แล้ว จึงส่งไปต่ภาขุนนาง
 ต่ภาขุนนางก็พิจารณา ๕ คนเหมือนกัน กฎหมาย
 โดยมากทำในต่ภาดัมมัญก่อน แล้วส่งไปต่ภาขุนนาง
 แต่ที่ทำในต่ภาขุนนางก่อน ต่ภาขุนนางทำเสร็จแล้ว
 จึงส่งไปต่ภาดัมมัญก็มีไม่น้อย

วิธีเสนอร่างกฎหมายนั้น ตามแบบเก่าต้องได้อ
อนุญาตจากสภาเดียวก่อนจึงจะเสนอได้ เดิมนั้นไม่ต้อง
ได้ออนุญาต ผู้เป็นเจ้าของร่างบอกตวงนำให้ลงใน
ระเบียบวาระประจำวันทีเดียว ครั้นถึงเวลาดับเบเกอร์
ก็เรียกให้เสนอ เจ้าของก็นำร่างไปยื่นให้เสมียนที่โต๊ะ
แถวอ่านหนังสือ ๑ ที่เดียว บางทีถ้าเป็นร่างกฎหมาย
สำคัญควรจะมีแรงความมุ่งหมายให้สภาทราบ ก็ให้
เสนาบัดผู้เป็นเจ้าของร่างพูดอธิบายได้ ๓๐ นาที ใคร
จะคัดค้านก็ให้พูดได้ ๓๐ นาทีเหมือนกัน ระเบียบ
เรียกว่า “ระเบียบ ๓๐ นาที”

บางทีกฎหมายสำคัญมาก เสนาบัดผู้เป็นเจ้าของ
ขออนุญาตเสนอร่างตามแบบเก่า เพราะจะได้มีโอกา
สพูดได้ยาว ๆ ฝ่ายพวกคัดค้านก็พูดได้ยาวเหมือนกัน
แต่ในที่สุดมักจะยอมให้เสนอ เพราะยังไม่ทราบว่า
กฎหมายร่างไว้ว่ากระไร จะคัดค้านแต่ต้นก็ไม่ถูก

ร่างกฎหมายที่เสนอนั้นบางทีก็กระดาดเปล่า เขียน

ไว้แต่ข้อกฎหมายเท่านั้น ที่เป็นกระดาดเปด้าก็เพราะ
ยังไม่ได้ร่างหรือร่างยังไม่แล้ว เมื่ออ่านหนังสือที่ ๑ ก็
อ่านแต่ข้อกฎหมายเท่านั้นเอง เพราะฉนั้นร่างกฎหมาย
บางฉบับซึ่งเรียกว่าอ่านหนังสือที่ ๑ แล้วนั้น เป็นแต่
กระดาดเปด้าซึ่งผ่านไปแคว้นเดียวเท่านั้น

อ่านหนังสือที่ ๑ กับอ่านหนังสือที่ ๒ อาจห่างกันนาน ๆ
เพราะต้องร่างให้เสร็จแต่พิมพ์แจกเสียก่อน เมื่อถึง
วันกำหนดอ่านหนังสือที่ ๒ มีคำสั่งแจ้งแต่โต้แย้งกันด้วย
เรื่องหลักแห่งกฎหมายที่จะออก ถ้าตกลงกันทำให้
อ่านหนังสือที่ ๒ ก็คือว่าร่างกฎหมายนั้นสภาเห็นชอบใน
หลักการ

คนที่ ๓ คือคณะกรรมการนั้นเป็นคนสำคัญที่สุด
เพราะพิจารณากันแต่ยัดจนถึงถ้อยคำ พูดกันจุจิก
เท่าไรก็ได้ กรรมการนั้นเรียกว่า “กรรมการทั้งสภา”
คือสภาทั้งหมดนั่นเอง แต่สมัยก่อนไม่ว่าเป็นประธาน
มีผู้หนึ่ง การที่สภาจำแนกตัวเป็นกรรมการไปนั้น

เพื่อจะเปดียนวิชการปรัक्षा คัดความเคร่งครัด
เดี่ยบ้าง เช่นว่าคนหนึ่งให้พูดในเรื่อง ๆ เดียวกันกว่า
ครึ่งหนึ่งใดดงนเปนคน คนกรรมการนถากฎหมาย
ใหญ่่มักจะกินเวลาดังเดื่อน

เมื่อกรรมการทำเสร็จแล้ว ถึงค่นรายงานค่อตภา
คือเชิญสืบเกอรักดบมานั่งที่ แล้วประธานกรรมการ
นำร่างเสนขอ ถ้าไมม่แกไขร่างเดิมก็เดยอ่านหนที่ ๓
ทีเดียว แต่ถ้ามแกกตของปรัक्षाอีกครึ่งหนึ่ง แกไข
อื่กก็ได้

ค่อค่นรายงานถึงค่นอ่านหนที่ ๓ การอ่านหนที่ ๓ น
จะแกไขอะไรไมได้ แต่มตเบคในรื่องหัดการได้อีก
ครึ่งหนึ่ง เพราะฉนั้นในการอ่านหนที่ ๓ น ร่างกฎ
หมายนตของเปนอันตกลง หรือมิฉนั้นกโยนทงเดย
อันทจริงเมอร่างกฎหมายผ่านค่นต่าง ๆ มาถึงอ่าน
หนที่ ๓ แล้ว ที่จะไม่ตกลงนนแทบไมม่ตัวอย่าง

ทนถงคราวพระราชทานพระบรมราชานุมัติ พระ

เจ้าแผ่นดินโปรตให้มั่งหนึ่งตีอประทับพระราชัญจกร
 ๕ ขุนนาง ๕ คนเปนข้าหัตถวงแทนพระองค์ ข้าหัตถวง
 ๕ นั้นอาคันในสภามุขนางแล้ว ให้เชิญพวกสภ
 ดำัญเข้าไป ครั้นพร้อมกันแล้ว เฒ๋มีย่นอ่านพระบรม
 ราชโองการว่าโปรตเกด้า ๖ ให้ท่านทั้ง ๕ เปนผู้แทน
 พระองค์ แล้วเฒ๋มีย่นอีก ๒ คนเข้าไปยืน ๒ ข้างโต๊ะ
 เฒ๋มีย่นคนหนึ่งก้มศีรษะคำนับท่านข้าหัตถวงแล้วขานชื่อ
 กฎหมายขึ้น เฒ๋มีย่นอีกคนหนึ่งคำนับท่านข้าหัตถวง
 แล้วหันหน้าไปหาดีปเกอร์ กล่าวคำเปนภาษาฝรั่งเศส
 นอร์มัน (Norman French) แปลเปนอังกฤษว่า
 "The King wills it" แปลว่า "พระเจ้าแผ่นดิน
 โปรตให้เปนไป" ร่างกฎหมายนั้นก่เปนกฎหมายของ
 บ้านเมือง

ได้กล่าวมาในเบื้องต้นแล้วว่าปาติเม้นต์นั้นกำหนด
 ๕ ปี เว้นแต่จะมีเหตุที่ตองยุบก่อนถึงชัษาอายุ ระหว่าง
 ชัษาปาติเม้นต์นั้นสมาชิกสภาดำัญลาออกไม่ได้ แต่

ถ้ารับยศเป็นขุนนางหรือรับตำแหน่งราชการ ซึ่งต้ม
มคว่ามีเงินเดือนหรือรายได้อีกอย่างอื่น ก็ต้องปลดจาก
ธรรมาสน์ไปในตัว เหตุฉนั้นจึงมีวิธีเพียงวินัยไว้สำหรับ
ให้คนตาออกจากปาติเมนต์ได้ โดยไม่ผิดกฎหมาย ใน
ตำแหน่งราชการต่างๆ ซึ่งต้มมคว่ามีเงินเดือนนั้น มี
ตำแหน่งหนึ่งซึ่งเคยจนไม่มั่งงาน ไม่มีเงิน ไม่มีอะไร
หมด มีแต่ชื่อตำแหน่งเท่านั้น ถ้าใครจะตาออกจาก
ปาติเมนต์ก็ร้องขอรับตำแหน่งนั้น เป็นอันได้ออกโดย
ไม่ผิดกฎหมาย เมื่อได้ออกแล้วก็รับตาจากตำแหน่ง
โดยเร็ว เพื่อจะได้ว่างไว้สำหรับคนอื่นต่อไป

ตำแหน่งไม่มั่งงาน แต่ตำแหน่งไม่มีเงินเดือนนั้น
หลายตำแหน่ง ตำแหน่งไม่มั่งงานแต่มีเงินเดือน มี
ตัวอย่างคือเสนาบดีไม่มีกระทรวง มักจะได้แก่ท่าน
ผู้ใหญ่ผู้เฒ่าซึ่งชำนาญราชการ มีประโยชน์แก่
รัฐบาลในการปรึกษาหารือ แต่ไม่มีกำลังที่จะคราก
ครำบบัญชาการกระทรวงได้

ตำแหน่งที่ตรงกันข้าม คือมีงานมากแต่ไม่มีเงิน
เดือนนั้น ที่สำคัญที่สุด คืออัครเสนาบดี ใครเป็นอัคร
เสนาบดี คนนั้นต้องว่าราชการกระทรวงอีกตำแหน่ง๑
เพื่อชำระบัญชีเงินเดือน เพราะถึงเงินเดือนอัคร
เสนาบดีก็เท่ากับเงินเดือนเสนาบดีกระทรวงใหญ่เท่านั้น
ตำแหน่งไม่มีเงินเดือนอีกตำแหน่งหนึ่งคือ Paymaster-
General ท่านผู้นั้นส่งจ่ายเงินเดือนข้าราชการทั้งหลาย
เว้นแต่ตัวเอง

บัดนี้ถึงเวลาปิดปาฐกถา ควรจะเคยปิดปาดิเมนต์
เสียด้วย วิธีปิดปาดิเมนต์นั้น มีประกาศพระบรม
ราชโองการให้ระงับการประชุมไว้ชั่วคราว เรียกว่า
prorogation แต่ในระหว่างที่ระงับการประชุมนั้น มี
ประกาศพระบรมราชโองการใช้ออกมาอีกฉบับหนึ่ง
ยุบปาดิเมนต์

ความขยายตัวแห่งภาษา
กล่าวที่สามัคยาจารย์สมาคม
เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๒

ปรากฏการณ์นี้ว่าด้วยความขยายตัวแห่งภาษา แสดง
เหตุด้วยที่ภาษามีคำมากออกไปเสมอๆ ความ
ขยายตัวแห่งภาษาคงที่จะถ่วงต่อไปนี้ ไม่ใช่แต่
จำเพาะภาษาของเรา ถึงภาษาไหนๆก็ย่อมจะขยายตัว
ออกไปด้วยเหตุเดียวกัน แต่โดยวิธีเดียวกัน ชะ
ช้าความที่ถ่วงเวลานี้ ในที่ใดควรยกตัวอย่าง จะยกตัว
อย่างภาษาไทย เว้นแต่ในที่ซึ่งถ่วงตัวอย่างภาษาอื่น
จะเห็นได้ถนัดกว่า ก็จะทำภาษาอื่นมากถ่วงดัดแห่ง
ต้องแห่งเท่านั้น

มีต้นมุขชนิดหนึ่งซึ่งเรารู้จักกันหมด เคยใช้กัน
แทบทุกคน เปนต้นมุขซึ่งเก็บเอาคำในภาษามาเรียง

ลำดับตามพยัญชนะแต่ละระ แล้วย่อยทุก ๆ คำไว้
ให้ทราบว่าย่ความว่าอะไร ดมฺุดชนินฺภาษา
อังกฤษเรียกว่าดิกชันนารี ภาษาไทยยังไม่มีคำกวาง
ดิกชันนารีเล่มหนึ่งจึงเรียกไปอย่างหนึ่งแต่เจ้าของ
จะตงซือ เปนค่นว่าดิกชันนารีไทยแปลเปนไทยของ
หมอปรีดเตเรียกว่า “อักษรวิธานศัพท์” ของกรม
ศึกษาธิการเก่าเรียกว่า “พจนานุกรม” ของกระทรวง
ธรรมการใหม่เรียกว่า “ปทานุกรม” แต่ตงซือเปน
ซือเฉพาะ ถ้าหวัเรียกดมฺุดเล่มหนึ่ง ๆ เท่านั้น ไม่
ใช้คำกวางแปลว่าดิกชันนารีทั่วไป คำกวางเช่นนั้น
เข้าใจว่ายังไม่มี ในท้นจึงจะใช้คำอังกฤษว่าดิกชันนารี
ไปก่อน

มีคำของฝรั่งผู้หนึ่งกล่าวว่ ดิกชันนารีอาจดอให้
เห็นภาพแห่งชาติซึ่งเปนเจ้าของภาษานั้นได้ ที่กล่าว
เช่นนั้นจะผิดหรือถูก หรือผิดเพียงไหนถูกเพียงไหน
ก็ตาม แต่จะต้องชักตัวอย่างมาให้เห็นว่าเขาหมาย

ความอย่างไร

ในประเทศสยามนี้ มีชาวป่าชาวเขา^๕มี^๖ภาษาพูด
คือ ข่า เกรียง มูเซอ เปนต้น ซึ่งมีคำพูดผิดเพี้ยนกัน
เข้าใจกันไม่ได้ ข่าชนิดหนึ่งเรียกว่าข่าตโอย มี
เกล็ดอื่นๆไปในแดนเรา แดในแดนฝรั่งเศษที่ติดต่อกับ
กับเรา ถ้าจะสำรวจคำในนครวัดก็เห็นจะมีจำนวนไม่
น้อย ข่าตโอยไม่มีหนังสือ จะมีสมุดดิกชันนารีของ
ตัวเองก็ย่อมจะไม่ได้ แต่ถ้ามีใครพากเพียรเรียนรู้
ภาษาข่าตโอยจนแตกฉาน แล้วเขียนคำทั้งหลายใน
ภาษานี้ลงเปนคริกชันนารีไว้ เราพลิกค้นให้ตลอด
เล่มก็จะไม่พบคำที่แปลว่าต้นไม้ เพราะอะไร เพราะ
ข่าตโอยไม่รู้จักต้นไม้^๗ไม่มีที่ใช้ต้นไม้^๘ จึงไม่มีคำไว้ใน
ภาษา ถ้าจะหาคำว่ากลองหาให้จบเล่มดิกชันนารีก็หา
ไม่พบเหมือนกัน ข้อที่ดิกชันนารีไม่มีคำ ๒ คำนี้^๙ดื้อให้
เห็นภาวะของข่าตโอยในทางตำราณดูๆ ถ้าเราไม่
รู้อยู่แล้วว่าข่าตโอยสกปรก เหม็นสาบไปไกล ความ

ด้อดในบ้นเรือนไม้มี เราก็จะรู้ได้เพราะดิกชันนารี
ไม้มีคำเป็นข้อตั้งของซึ่งใช้บำรุงความด้อด เราไม่
ทราบว่คำว่ซักจะมีในดิกชันนารีหรือไม่ ถ้าไม้มีก็
เป็นอันทราบได้ว่าเดื่อฝำไม่รู้จักซักกันเคย

ออกจากภาษาชาติโอย พุดเตยมาถึงภาษาเราเอง
เรามีคำว่ เดื่อ หมี หมู ช้าง เพราะดัดว่เหต่นั้นมีใน
ป่าของเรา จึงอยู่ในแดนความคิดของเรามาแต่ไหนๆ
ด่อน ยีราฟ แด ไตออน นั้นไม้มีในป่าของเรา ไม่เป็น
ดัดว่ซึ่งอยู่ในแดนความคิดของเรา เราจึงไม่มีคำใน
ภาษาไทยไว้สำหรับเรียก ไตออนเป็นดัดว่ซึ่งชาว
อินเดียรู้จัก เรียกว่ สิงห แด ดัห์ แหกอินเดียพาดัดว่
นั้นมาได้ในแดนความคิดเรา แต่พามาแต่ชื่อ ไม้พา
ดัดว่ดัดว่มาด้วย เราจึงเขียนรูปดัดว่ชนิดนั้นขอบก
จะเป็นดัดว่ประเภทแมวก็ไม่ใช่ ประเภทม้าก็ไม่เชิง ดู
ท่าทางเหมือนจะวาดครอยเป็นนิตย์ จงดูรูปราชดัห์
เกิด คงจะเห็นว่เป็นดัดว่มีชีวิตไม่ได้

ส่วนภาษาอื่น ๆ ก็เหมือนกัน เปนต้นว่าภาษาอังกฤษไม่มีคำที่จะแปลคำว่ากราบได้ตรงตามความในภาษาไทย เพราะอังกฤษไม่กราบ การกราบไม่อยู่ในแผนความคิดของเขา แม้ภาษาอังกฤษจะมีคำกว่าดีแสนสองหมื่น คำก็ไม่มีคำว่ากราบในคตินั้นนาร์อังกฤษ คำไทยว่า “นัยของ” ก็อีกคำหนึ่ง “คิดถึง” ก็อีกคำหนึ่ง ถ้าพูดเป็นอังกฤษจะพูดว่าอะไรจึงจะพูดสั้น ๆ ได้

ถ้าจะสืบสาวหาเหตุว่าทำไมภาษาจึงเกิด แต่ทำไมจึงขยายตัว ก็จะต้องสาวถอยหลังไปถึงข้อเริ่มแรกที่ว่า มนุษย์มีสภาพเปนสัตว์ชอบอยู่ด้วยกันเปนหมู่ เปนเหล่า ผิดกับสัตว์บางจำพวกซึ่งชอบอยู่โดดเดี่ยว การอยู่ด้วยกันเปนหมู่เปนเหล่านั้น ทำให้จำเปนต้องเข้าใจซึ่งกันแฉกกัน คนหนึ่ง ๆ ต้องการเข้าใจคนอื่น ๆ แฉกต้องการให้คนอื่นเข้าใจตน ในสมัยโบราณเมื่อมนุษย์ยังไม่สูงกว่สัตว์จำพวกนก มีวิธีที่จะทำให้

เข้าใจกันได้ ๓ วิธี (นอกจากวิธีเขียนรูป ซึ่งเกิด
 ภายหลัง) วิธีที่สามนั้นคือทำกริยาวิธี ๓ ทำหน้า
 วิธี ๓ ทำเสียงวิธี ๓ การให้สัญญาให้เข้าใจกันโดย
 วิธีที่สามนี้อาจเรียกได้ว่าภาษาใบ้ เพราะการทำเสียง
 อันเป็นวิธี ๓ นั้น ยังหาใช้ออกเสียงเป็นคำพูดดังที่
 เราใช้กันในสมัยนี้ไม่ การใช้ภาษาใบ้นั้น อันที่จริง
 ถึงในสมัยนี้เราก็นิยมใช้ไปด้วยกันทุกคน เป็นต้นว่า
 ถ้าท่านไปในเมืองที่ท่านไม่รู้ภาษา ท่านจะขอให้นัก
 ท่านก็อาจทำให้เจ้าของหน้าเข้าใจได้ง่ายๆ แต่ถ้าท่านจะ
 ทำบุญใบ้ให้เขาเข้าใจอะไรมากนัก ท่านก็คงทำไม่ได้
 เพราะท่านไม่เคยฝึกซ้อมภาษาใบ้ แต่ที่ท่านไม่ได้
 ฝึกซ้อมไว้ ก็เพราะไม่มีความจำเป็นที่จะใช้ภาษานี้
 ถ้าจะพูดถึงความสามารถใช้ภาษาใบ้ ท่านผู้ทศกัณฐ์
 ไม่ได้ เพราะอะไร เพราะท่านอ้าปากได้ ท่านก็อาจรับ
 ปากพูดตะพึดไป ส่วนทศกัณฐ์นั้นแกล้งหัวโชน
 อ้าปากไม่ออก ถ้าทำบุญใบ้ไม่เก่ง ก็ไม่ทำให้ใคร

เข้าใจได้ เมื่ออำปากไม่ออก ถ้าจะขึ้นพูดให้ได้ ก็
จะต้องถอดหัวโชน แต่ถ้าวอดหัวโชนก็ไม่ใช่ทศกัณฐ์

ท่านที่นั่งฟังอยู่ในสัมาคมนี้ บางคนพูดอังกฤษ
ไม่ได้ ถ้าพบอเมริกันมาแต่เมืองนอกใหม่ ๆ ไม่รู้
ภาษาไทยเลย ท่านก็ตั้งภาษากับเขาไม่ได้ ตรงนี้ท่าน
แพทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์เคยพูดภาษาไปกับอเมริกัน
๕๐๐ คนเข้าใจทั้งหมด

ประมาณ ๒ ปีมาแล้ว มีนักเรียนมหาวิทยาลัยอเม-
ริกันทั้งหญิงชายกองโตมาชมพระนคร ไปรดเกล้า ๆ
ให้มีโชนหลวงให้ดู แต่ข้าพเจ้าได้รับมอบให้กล่าว
ปาฐกถาขึ้น ๆ พอให้คนดูทราบคิดปะแห่งโชนละครของ
เราบ้างตามควร ข้าพเจ้ากล่าวข้ออื่น ๆ อันเป็นหลัก
ของโชนละครแล้ว พูดถึงตอนทำบทใบ้ ก็เรียกให้
ทศกัณฐ์ออก แล้วบอกให้เกยวแม่สาวด้วยคนที่นั่ง
อยู่แถวหน้า พอเกยวทำท่าโธมพยักเพียดกับแม่สาว
คนนั้น คนดูเข้าใจก็ฮักดังทงโรง แม่สาวหน้าแดงแล้ว

พลอยหัวเราะไปด้วย

ภาษาทศกัณฐ์นั้นท่านอย่างนี้ว่า ในสมัยนั้นไม่มี
ประชุมชนไหนไว้ อันที่จริงยังมีอเมริกันอินเดีย
หลายจำพวก ที่เรียกกันว่า Prairie tribes เป็นคน
ไม่ประจำอยู่ที่ ไปไหนก็ยกกันไปทั้ง ๆ พวก เวลาที่
พวกต่อพวกไปพบกันเข้า พูดกันไม่เข้าใจ ก็ใช้
ภาษาไม้ ซึ่งข้าพเจ้าอ่านในหนังสือเมื่อเร็ว ๆ นี้ว่า เป็น
ภาษากวางซึ่งฝึกหัดจนเข้าใจกันได้ เพราะมี Syntax
คือวิธีลำดับทำไม้ ให้ถูกแบบแผน ถ้าลำดับไม่ถูก ก็
เห็นจะเรียกว่าผิดไวยากรณ์ได้กระมัง ท่านไปดูโฉน
ครวน่าจะดังเกิดเกิด ทศกัณฐ์แกมี Syntax
เหมือนกัน

การออกเสียงให้เป็นคำพูดนั้น ในขั้นต้น ๆ เป็น
การออกเสียงเอาอย่าง เช่นนกชนิดหนึ่งร้องกา ๆ
เราก็เรียกนกชนิดนั้นว่า กา ดังนี้เป็นต้น ต่อมาการ
ออกเสียงก็เป็นคำพูดชนิดอื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่เอาอย่าง แต่

การที่คำใหม่ ๆ จะมีมาช้าหรือเร็ว ก็แต่ด้วยความ
เจริญแห่งความคิดความรู้ของประชุมชนนั้น ๆ ดังได้
กล่าวมาแล้วในเรื่องคำไทยว่า อะไรเราไม่รู้จัก เรานึก
ไปไม่ถึง ไม่อยู่ในแดนความคิดของเรา เราก็ไม่มี
คำไว้สำหรับเรียก ภายหลังเมื่อเรารู้จักสิ่งนั้น สิ่งนั้น
มาอยู่ในแดนความคิดเรา เราก็ต้องมีคำไว้เรียก พูด
สั้น ๆ ภาษาของเราขยายตัวออกไปเพราะความรู้ของ
เราเจริญขึ้น แต่เมื่อกล่าวเช่นนั้นแล้ว ก็จะต้องกล่าว
อีกข้อหนึ่งว่า ภาษาที่ขยายตัวออกไปจนใหญ่แล้วนั้น
นานเข้ากลับเสื่อมจนตายไปก็มี คราบไตรชาติที่เป็น
เจ้าของภาษาคงตัวอยู่เป็นนัยหนึ่ง คราบนั้นภาษา
ก็ย่นหม่นอยู่ได้ แต่ถาชาติตมจมนไป หรือไม่มีบ้าน
เมืองคงเป็นนัยหนึ่ง ภาษาก็ซุกซมจนสูญไปในที่สุด
ถ้าจะยกตัวอย่างไทยพวกหนึ่งซึ่งภาษาซุกซมไป ก็
อาจอ้างได้ถึงไทยอาโหม ซึ่งอยู่ในแอชเชมอันเป็น
ภาคหนึ่งของอินเดียในเวदान ข้าพเจ้าได้ไปเกือบถึง

ท้องถิ่นซึ่งไทยอาโหมอยู่ แต่เดี๋ยวย้ายไปไม่ถึง มีฉนั้น
คงจะได้ความรู้มาบ้าง ไทยอาโหมแต่ก่อนมีฤทธิเดช
มาก ในสมัยเมื่อสุโขทัยตั้งเป็นราชอาณาจักรใหม่ ๆ
ไทยอาโหมได้ยกข้ามเขาปาดไก่อ (แปลว่าเขียดไก่อ)
ไปถึงดุ่มแม่น้ำพรหมบุตร ต่ได้แอซแซมทั้งหมด
แล้วครอบครองบ้านเมืองอยู่หลายร้อยปี แดงได้ให้
ชื่อของตนแก่ภูมิภาคนี้ด้วย ประเทศซึ่งเรียกกัน
เดิมนั้นตามเสียงอังกฤษว่า แอซแซม นน เซอร์ ยอช
เกรียชัน กล่าววาคือ อาดาม แดกล่าว อาโหม กับ
อาดาม นน เซอร์ ยอช เกรียชัน กล่าววาคำเดียวกัน
เป็นแต่เพี้ยนกันคนละรูปเท่านั้น คำว่า อา หมายความว่า
อย่างไร เซอร์ ยอช เกรียชัน ไม่ได้อธิบาย แด
ข้าพเจ้าก็ได้แต่เดา ความเดานี้ยังไม่ถือว่าเป็นความ
รู้ จึงไม่นำมาลงไว้ในที่นี้ ส่วนคำว่า ดาม นน ท่าน
ย่อมทราบอยู่แล้วว่าคำเดียวกับ ดยาม แดคำเดียวกับ
ฉาน ซึ่งพม่าอ่านเป็น ฉาน แดอังกฤษเรียกไทยเงี้ยว

ว่า ตามเสียงพม่า ถ้าเป็นดังนี้ ชื่อของกฤษ
เรียกว่า แอชแซม นั้น จะเขียนอย่างที่แปลคำไทย
ก็ควรเขียน อาดัม หรือ อาณาม หรือ อาดยาม
คอกกระมัง อนึ่งขอกล่าวที่เขียนว่า อาโหม ใช้สระ
โอ ในปาฐกถา เขียนตาม เซอร์ เอ็ดวาร์ด เทต
ผู้แต่งคำนำรแอชแซม

ไทยอาโหมได้เข้าไปตั้งเป็นบึงแผ่นอยู่ในแอชแซม
แล้วหลายร้อยปี จึงมีเจ้าแผ่นดินอาโหมองค์หนึ่ง
ทรงนามดังฟ้า เกิดเดิมนได้ดำนานินทุ เพราะ
พวกพราหมณ์เข้าครอบงำ ในที่สุดรับเอาดำนานินทุ
เป็นดำนาดำหรับบ้านเมือง แต่ก่อนพวกอาโหม
เคยพึ่งตัวเอง ก็เปลี่ยนเป็นพึ่งเทวดา เคยเชื่อตัวเอง
ก็เปลี่ยนเป็นเชื่อพราหมณ์ พวกที่ถือดำนานินทุ
ก็หันพวกถือดำนานินทุเก่า จึงเกิดความวิวาท ความ
เลื่อมก่เกิด ความนับถือชาติก็หมดไป ภาษาของตน
ก็ทิ้งไปพูดภาษาแขก ในที่สุดรักษาอิสระไว้ไม่ได้

เดิวนภาษาไทยอาโหมนับเป็นภาษาตาย เมื่อ ๒๕ ปี
มาแล้วมีคนพอฟดได้ราว ๓๐๐ คน เดิวนคงจะ
เหลือน้อยกว่านั้น นี่เป็นตัวอย่างภาษาที่ตายไปใหม่ ๆ
หรือกำลังตายแต่ยังไม่ถึงขั้น ภาษาไทยอาโหมนี้ เพราะ
เป็นภาษาของชาติซึ่งเคยมีกษัตริย์ปกครอง มีอำนาจ
ใหญ่โต มีความเจริญอยู่สมัยหนึ่งดอกกระมัง จึงดู
ใกล้เคียงกับภาษาไทยกรุงสยามกว่าภาษาไทยใหญ่อื่น ๆ
ตัวหนังสืออาโหมมีพยัญชนะถึง ๒๕ ตัว (นอกจาก อ)
ไทยอื่น ๆ ที่ข้าพเจ้าเคยเห็นหนังสือ คือไทยเงว
ไทยคำคั ไตรง (ไทยหลวง) ไทยโนรา ไทยไ
โตเนี้ย (เรียกตามฝรั่งเรียก) เหล่านี้ มีพยัญชนะ
๑๘ ตัวบ้าง ๑๗ ตัวบ้างเท่านั้น

เมื่อได้กล่าวจนแล้วถึงภาษาไทยอื่น ๆ ก็ขอถือ
โอกาสกล่าวแซกเสียเดี๋ยวว่า ภาษาไทยทั้งหลายจะ
ว่าใครแก่กว่าใคร หรือใครมาจากใครนั้นไม่ได้ ข้อที่
ไทยสยามกับไทยอื่น ๆ แปรตกกันก็คือว่า ไทยสยาม

มีความรู้ความเจริญสูงกว่าไทยอื่น ๆ ภาษาจึงขยายตัวออกไปทุกที่ และเมื่อขยายตัวออกไป ก็เปลี่ยนไปเป็นอันมาก ดังจะได้กล่าวข้างหน้า ถ้าเราพยายามเทียบภาษาไทยสยามโบราณกับไทยสยามเดี๋ยวนี้ ก็ไม่มีเครื่องเทียบ เพราะหนังสือโบราณแท้ๆ ของเราไม่มี เหตุฉะนั้นถ้าจะค้นรูปคำเก่า ๆ ก็ต้องเทียบกับภาษาไทยอื่น ๆ ซึ่งยังดำรงอยู่ในเวลานี้ เพราะไทยพวกที่ไม่เคยเจริญหรืออยู่ด้อยเจริญมานานแล้วนั้น ภาษายังยืนหยัดอยู่เหมือนภาษาของเราครั้งโบราณ

ตามที่ได้อธิบายมาแต่เพียงนี้ ควรจะเป็นคำชี้แจงพอให้เห็นได้แจ่ม ว่าภาษาเกิดขึ้นเพราะมนุษย์มีสภาพเป็นสัตว์ชอบอยู่เป็นหมู่เป็นเหล่า อยากเข้าใจคนอื่น แต่อยากให้คนอื่นเข้าใจตน เมื่อภาษาเกิดขึ้นแล้วก็ต้องขยายตัวออกไป เพราะแต่คนมีความคิดกว้างขึ้น นัยหนึ่งเพราะความรู้เจริญขึ้น แต่เมื่อขยายตัวออก

ไปแล้ว ถ้าชาติหรือเจ้าของภาษาชุดโซมหรือตู่ญไป
ภาษาก็หยุดขยายตัว จนเคยเป็นภาษาตาย

ก่อนจะพูดถึงวิธีที่ภาษาขยายตัวออกไป แต่วิธี
ที่ภาษาไทยขยายตัว ก็วิธีเดียวกับภาษาอื่น ๆ คือเรา
รู้จักอะไรใหม่ หรือมีอะไรใหม่มาในแดนความคิด
ของเรา เราก็ต้องมีคำใหม่สำหรับเรียกสิ่งนั้น คำ
ใหม่นั้นอาจเอาจอย่างมาจากภาษาอื่น หรือเราคิดขึ้น
เองก็ได้ ถ้าจะพูดถึงสิ่งซึ่งเรารวบรวมจากชาติอื่นภาษาอื่น
วิธีตั้งศัพท์ใหม่สำหรับเรียกสิ่งนั้น ๆ มี ๓ วิธี คือเอา
คำของเขามาดัด ๆ วิธีหนึ่ง เอาคำของเรามาผูกหรือ
ผสมกันเข้าวิธีหนึ่ง เอาคำในภาษาตายคือมาดัดหรือ
ดัดถุกฤตเป็นคำมาใช้ วิธีหนึ่ง หนึ่งคำบางคำในภาษา
ไทยของเรามีอยู่แล้ว แต่เราได้ยินคำใหม่ซึ่งเราชอบ
มากกว่า หรือสังเกตที่จะนำมาใช้ เราก็รับเอาคำใหม่
นั้นมาใช้ในภาษาเราด้วย ดังจะกล่าวต่อไป

แต่ก่อนเราไม่เคยกินเนย ไม่รู้จักเนย แยกหมิพ

มาสอนให้เรารู้จัก เราจึงเรียกเพี้ยนว่าเพี้ยนตามภาษาแขก
 ทมิฬ แต่ก่อนเราไม่ใช่ภาษาหะคอยยาวดำหรับพรมน้ำที่
 เรียกว่าตู้ห่วย เราจึงเพี้ยนจากที่ใช้ภาษาเปอเซีย
 นำมาให้อ่าน แขกพวกนั้นเขียนชื่อภาษาหะคอยนั้นว่า
 ตู้ราหิ แต่อ่านเร็ว ๆ ดังเป็นตู้ห่วย เราจึงเรียก
 ภาษาหะคอยว่าตู้ห่วย แต่ก่อนเราไม่รู้จักอิฐ แขก
 อินเดียสอนให้เราจัก เราจึงเรียกว่าอิฐตามภาษา
 อินเดีย แต่ก่อนเราไม่มีปูนซีเมนต์ เราขอปูนชนิด
 นั้นจากฝรั่ง เราจึงเรียกปูนซีเมนต์ตามภาษาฝรั่ง ดัง
 เป็นดังนี้

วิธีที่ ๒ คือผูกคำไทยของเราเองขึ้นเป็นชื่อของใหม่
 นั้น มีตัวอย่างเช่นแกรโมโฟนภาษาฝรั่งพูดไม่คงต้อง
 ปาก เราใช้คำของเราเองเรียกว่าหีบเสียง เดียว
 เขาใจกันดี ไฟฟ้า เรือบิน เรือไฟ น้าแข็ง ตครพูด
 เหล่านี้เป็นศัพท์ซึ่งผูกคำในภาษาของเราขึ้นใช้เรียกของ
 ที่เรารู้จักมาจากคนชาติอื่น

วิธีที่ ๓ มีตัวอย่างเช่นเตเลโฟนแปลว่าเตียงโกด
เตเดกราฟแปลว่าเขียนโกด เราเอาคำबाटหรือ
ดั่งกฤตมาผูกใช้ว่าโทรเลขเตโทรศัพท์ แปลว่าเขียน
โกดเตเตียงโกดเหมือนกัน

ทีนี้จะยกตัวอย่างคำซึ่งเรามีอยู่เดิมแล้ว แต่เรา
ไม่ใคร่ใช้ กลับไปเอาคำในภาษาอื่นมาใช้แทน คำ
เช่นนมแปลต้นว่า ดวงด่างใหญ่ที่สุดในฟ้า ซึ่งเรา
เห็นได้ในเวดากตางวันนั้น เรารู้จักมาแต่ไหน ๆ รู้จัก
ก่อนรู้จักแขกนานทีเดียว แต่ทำไมเราเรียกดวงด่าง
นั้นว่าอาทิตย์ตามภาษาดั่งกฤต มีหน้าซ้ำแถม “พระ”
ยกให้เป็นเทวดาตามคติแขกเสียด้วย เรารู้จักดวง
อาทิตย์มาแต่ช่อนแต่ออก ย่อมจะมีคำไทยของเรา
เอง แดคำไทยก็คือ “วัน” ซึ่งไทยเงี้ยว ไทยคำคั
แดไทยอื่น ๆ ยังใช้อยู่จนเดี๋ยวนี้ คำว่า “ตา” แปล
ว่าดวงกลม แดเราใช้คำว่า ตาวัน หรือตวัน เปน
คำควบจำหรับเรียกดวงอาทิตย์ แต่คำว่า วัน เฉย ๆ

นี่ เราใช้หมายความว่าเป็นอย่างอื่นในเวลานี้

ที่กล่าวมาแล้วเพียงนี้ เป็นแต่เพียงให้ตัวอย่างให้เห็นวิธีที่ภาษาขยายตัวออกไป นัยหนึ่งว่าวิธีที่คำเกิดใหม่ ถ้าจะพูดเพียงวิธี พูดเท่านั้นก็พอเข้าใจได้แล้ว แต่เวลายังมีอีกมาก จึงน่าจะพูดบรรยายออกไปอีกสักพักหนึ่ง

ภาษาไทยสยามเรา นักปราชญ์ฝรั่งคนหนึ่ง คำนวณว่า ถ้าจะเขียนแต่คำไทยแท้ ๆ แต่ไม่นับเสียงสูงต่ำตามวิธีผันไม่เอกโทตรีจตุร ก็มีเพียง ๑๘๕๓ คำเท่านั้น นักปราชญ์ผู้นั้นคือ เซอร์ ยอช เกรียซัน เป็นผู้ต้องชื้อตอหนามในเรื่องความรู้เทียบภาษาต่าง ๆ ในประเทศที่ศึกษานอกแถบเรา เซอร์ ยอช เกรียซัน เป็นหัวหน้าเจ้าพนักงานซึ่งรัฐบาลอินเดีย ด้ให้ตรวจสอบภาษา ๆ ในอินเดีย เรียกว่า Linguistic Survey of India เปนงานใหญ่ที่สุดในชนิดเดียวกัน ไม่มีประเทศไหนเคยทำเต็มเหมือน การสำรวจภาษา

๕๕๐ ครึ่งนทาทอยู่ ๓๐ ปีจึงเสร็จ ได้สำรวจกว่า ๘๐๐ ภาษา
พิมพ์รายงานแปดมุดเต็มโต ๆ ถึง ๓๒ เต็ม ภาษาใน
อินเดียมี ไทยหลายจำพวก คือ อาโหม คำดี ไตรง
เป็นต้น อันต้องกล่าวเทียบเคียงมาถงภาษาไทยอื่น
ซึ่งอยู่นอกอินเดีย คือไทยสยามเป็นตัวอย่าง ข้อที่ว่า
คำไทยสยาม ถ้าไม่คำนึงถึงไม่เอกโท ฯ ก็มีคำเขียนได้
๑๘๕๓ คำนี้ หดกทไซค่านวนคือว่า ภาษาไทยเป็น
ภาษาซึ่งมีคำพยางค์เดียวทงนั้น คำไหนมีก็ว่าพยางค์
เดียว คำนั้นไม่ใช่ภาษาไทย เว้นแต่จะเป็นคำผสม
เช่น ควัน (ตาจีน) มพร้าว (หมากพร้าว) เป็นต้น
อักษรไทยสยามมีพยัญชนะเท่านั้นตัว มีสระเท่านั้นตัว
ถ้าเอาพยัญชนะแต่ละระผดัมกันทุกทางที่จะผดัมได้แล้ว
จะมีทางที่ผดัมได้ ๑๘๕๓ ทาง ซึ่งเป็นจำนวนคำไทย
แท้ซึ่งอาจเขียนได้ ๑๘๕๓ ข้างเจ้าไม่ได้คิดตอบ แต่ไม่
นึกจะคิดตอบ แต่อยากไห้ใครเป็นคนหมั่นจำไปคิด
ตอบดุ๊กที่ ถ้าคิดได้เท่าไรบอกไห้ข้าพเจ้าทราบบ้าง

แต่อย่าลืมว่าฉันทานพนธ์นั้น ไม่คำนึงถึง
การผันเสียงดังตาเคย บางที เซอร์ ยอช เกรียซัน
จะไม่ทันทราบว่ายไทยสยามมีวิธีใช้เครื่องหมายเอกโท
ตรีจตุร ทงมีวิธีใช้อักษรสูงนำอักษรต่ำด้วย ถ้าเขา
ได้ยงตั้งคำมาคิดเข้าด้วยกัน ก็จะได้จำนวนคำไทย
เพิ่มขึ้นอีกเป็นอันมาก เป็นต้นว่าคำว่า มา ถ้าเขา
ไม่โทเคิมเข้าก็เปน มา เขา ห นำ กตายเปน หมา
เท่านั้น ๓ คำเข้าไปเสียแล้ว อนึ่งท่านย่อมทราบว่าย
ภาษาของเราขยายตัวใหญ่ออกไปทุกทีก็จริงอยู่ แต่
คำที่เราได้แต่เดี๋ยวก็น้อยมาก ถ้าท่านอ่านมหาชาติ
คำหัตถ์ ซึ่งแต่งยังไม่ถึง ๔๕๐ ปี ท่านจะพบคำ
หลายคำซึ่งท่านไม่เข้าใจ หรือถ้าท่านอ่านคิธจาวริก
ของขุนรามคำแหง ท่านจะพบคำว่า “สูญหาย
ตายกว่า” แทนที่เราใช้ว่าสูญหายตายจากในสมัย
“ตายกว่า” หมายความว่ากระไร เราไม่รู้หรือลืมกัน
เสียแล้วโดยมากดอกระมัง

ถ้าเราชอบแพ้วิธีคำนวณอย่างที่ว่าเมื่อกี้ ใช้วิธี
เก็บคำเอาคำ ^{ขึ้น} ๆ อย่างทำดิกชันนารี แต่เก็บไม่ว่าคำ
ของเรามีมาเดิม หรือคิดขึ้นใหม่ หรือรับเอาคำใน
ภาษาอื่นมาใช้ ครั้นเก็บหมดแล้ว หรือนึกว่าหมดแล้ว
บอกยอดรวมกันเข้า จะได้คำในภาษาไทยสยามสักกี่คำ
ใครอยากทราบอย่างที่ว่านี้ ก็คงจะเอาปทานุกรมของ
กระทรวงธรรมการมาเปิด ได้คิดว่าในเล่มมุดเล่มนั้น
มีคำ ๒๖,๒๓๐ คำ แต่ไม่จำแนกให้ทราบว่าเป้นคำขึ้น
(Main words) กี่คำ เป้นคำรอง (Subsidiary words)
กี่คำ เป้นคำผสม (Compound words) กี่คำ ทราบ
ได้แต่จำนวนรวมทั้ง ๓ ประเภทแห่งคำเท่านั้น

แต่ถ้าเราจะพูดว่าคำที่ใช้อยู่ในภาษาไทยกรุงสยาม
เวลานี้ ^{ขึ้น} ๒๖,๒๓๐ คำ ก็คงไม่มีใครเชื่อว่าถูก เจ้า
พนักงานกระทรวงธรรมการผู้เป้นเจ้าหน้าที่ทำปทานุกรม
ก็ไม่เียงพอนที่จะยืนยันว่าคำไทยของเรามีจำเพาะเท่านั้น
เราตรวจดูคำในปทานุกรมเห็นหลายคำที่ยังไม่ไว้ใจว่า

ใช้กันซ้ำของแถวจนควรจะถือเอาว่าเป็นคำไทยได้ เป็น
ต้นว่า คีต คิษฏี เหล่านี้ยังสงสัยอยู่ว่าจะควรถือ
เอาเป็นคำในภาษาไทยได้หรือยัง ถ้าคิดคำเช่นนั้นแต่
จำนวน ๒๖,๒๓๐ ในปทานุกรมคงจะลดลงไปเป็นอันมาก
อีกทางหนึ่งตรงกันข้าม คือเราเชื่อว่าคำไทยที่ใช้ใน
หนังสือจำพวกที่นับอยู่ในวรรณคดี แต่ไม่มีในปทา-
นุกรม คงจะมีไม่น้อย เช่นคำว่า “เตียม” ซึ่งใน
ที่อาจารย์ขุนรามคำแหงใช้ว่า “ฟเฒ่ผุ่ยตายจาก
เฒ่เตียมแต่ยังเดก” แดมหาชาติคำหลวงใช้ว่า
“แต่่นคดุกเคด้าตามเตียมด้า” แด “เตียมแต่่มิตดา
ด้าให้หาค์” เป็นต้นอย่าง ถ้าคิดคำที่ตกดงกันว่าเกิน
แต่เดิมคำที่ตกดงกันว่าขาดแล้ว คำในปทานุกรมอาจ
มีใกล้ ๆ กับจำนวนที่ว่าไว้ก็เป็นได้ ถึงจะอย่างไร ๆ
เราก็ไม่มีจำนวนอื่นมาแทน จึงเอาเป็นตกดงกันว่า
คำที่ใช้กันอยู่ในภาษาไทยกรุงสยามเวลานี้มีประมาณ
๒๖,๐๐๐ คำ จำนวน ๒๖,๐๐๐ คำนี้ ถ้ามาทางจะเทียบ

กับจำนวนคำไทยเมื่อ ๒,๐๐๐ ปีมาแล้วได้ ก็คงจะเห็น
 ว่าคำเดิวนั้นมากมายนักหนาทีเดียว ถ้าเทียบสมัย
 ๒,๐๐๐ ปี กับสมัยขุนรามคำแหงประมาณ ๗๐๐ ปีมา
 แล้ว สมัยขุนรามคำแหงคงจะมีคำมากกว่าหลายเท่า
 ถ้าเทียบสมัยขุนรามคำแหงกับสมัยนี้ คนสมัยโน้นฟัง
 เราพูดน่าจะ听不懂จะไม่เข้าใจทีเดียว สมัยขุนรามคำแหง
 กับสมัยเราห่างกันมากนัก ต้องเทียบสมัยพระนารายณ์
 ดูก็น่าจะเห็นได้ว่า ในตัว ๒๕๐ ปี คำพูดของเราเพิ่ม
 ขึ้นโดยตัวอย่างประการใดบ้าง

เมืองนครศรีธรรมราชมีสระ ๆ หนึ่ง เขาขับออก
 ข้างเจ้าว่าเปนสระซึ่งเพชรฆาตผู้ตัดหัวศรีปราชญ์เอา
 ดาบเบือนเล็ดไปต่าง เพราะว่าศรีปราชญ์ถูกประหาร
 ชีวิตใกล้สระนั้น เมื่อข้าพเจ้าไปนครศรีธรรมราช
 เขาจัดให้พักที่พิพัฒน์พา ซึ่งอยู่ใกล้สระ นอนกลางคืน
 นึกว่า ศรีปราชญ์แก่เห็นเราเปนกบฏด้วยกัน แกจะมา
 หดอกหรือมาเข้าฝักบ้างกระมัง แต่เปล่า จะเป็นด้วย

แกไม่รับรองว่าเราเป็นกวี หรือแตกตัวความรักคน
สมัยนี้ หรือด้วยเหตุใดก็ตาม แกไม่มาดีแฉกกับเรา
เลย ที่แท้แกอาจไม่ได้ถูกประหารชีวิตที่ตรงนั้น หรือ
ไม่ได้ถูกประหารชีวิตที่ไหนเลย หรือไม่ได้ตายที่นคร
ศรีธรรมราช หรือไม่เคยมีศรีปราชญ์จริงๆ เลย ก็ได้
๒๒
ทงน

ต้มมตว่าแกถูกประหารชีวิตที่ตรงนั้นจริง เพชร-
ฆาฏได้เอาดาบเขี่ยเลือดไปต้างที่ตรงนั้นจริง แต่
ต้มมตว่าท่านอาจารย์เขี่ยเลือดดังเดิมเป็นผู้มีเวท
มนต์ดี แฉกนำไปเทลงในสระนั้น เกิดเป็นศรีปราชญ์
คืนชีวิตขึ้นมาในเวดานไชร์ ถ้าท่านรับหน้าที่เป็นผู้รับ
รองเลี้ยงดูแก ท่านจงเชื่อแน่ว่าแกจะเบื่อท่าน แต่
ท่านจะเบื่อแก ในสองสามวันเป็นอย่างมาก ตอนนั้นๆ
ท่านคงจะค้นอยากรู้เหตุการณ์ในแผ่นดินพระนารายณ์ แต่
ในเวดานั้นศรีปราชญ์เป็นผู้คอย หนึ่งคือพิมพ์ข่าวก็
ยังไม่มี แกไม่อยู่ในตำแหน่งที่จะรู้อะไรจริง ๆ ได้

มาก หรือถ้าแหกหาญเด้าเรื่องราวมากมาย ก็คงจะ
ทำให้ท่านสงสัยว่าเกรูเรื่องแผ่นดินพระนารายณ์ อย่าง
ที่ดราม่าประเภทรู้คืออกกรรมัง

ส่วนท่านจะได้ความลำบากที่พูดกันไม่เข้าใจ เพราะ
ความคิดเคี้ยวไม่ทันกัน เราพูดอะไรออกมาที่ต้องอธิบาย
แต่แถมจะไม่เข้าใจคำไทยสมัยนั้นที่ท่านใช้อธิบายนั้นด้วย
ต่างว่าท่านจะพาแกลไปวัดพระแก้ว ท่านจะต้องอธิบาย
เสียก่อนว่าวัดพระแก้วคืออะไร ครั้นเวลาจะไป ท่าน
ว่าเคี้ยวโกตหนัก ไปแต่กซ์เกิด แก่ดัดถามเปนใจ
ความว่า อ้าว จะไปแต่กซ์คือกวี ไหนว่าจะไปวัด
พระแก้วไฉน ถ้าท่านชวนไปคนเดียว แกลจะถามว่าจับ
ถึงหัวค้ำกั้ม ท่านบอกว่างดมื่อ ๒๐ นาฬิกา แกลงง
ว่าทำไมท่านเขาจำนวนนาฬิกามาตอบ นาฬิกาจะ ๒๐
หรือ ๓๐ เวียน ก็ไม่ตอบปัญหาของแกลเลย ถ้าพูดถึง
หีบเลี้ยง แกลจะพิศวงว่าเขาเลี้ยงไปได้หีบอย่างไรได้
ถ้าท่านพูดถึงน้ำแข็ง แกลคงจะนึกว่าท่านเป็นบ้าเลย

ถ้าเราช่วยกันนึกถึงคำเช่น ไฟฟ้า โทรศัพท ยี่เก
 ดัดวรรค ไม่ขัดไฟ พิมพ์ดี เหล่านี คงจะนึกได้
 ไม่รู้จำเท่าไร ส่วนเป็นคำซึ่งคนแผ่นดินพระนารายณ์
 ไม่อาจเข้าใจได้ทั้งนั้น ส่วนคำซึ่งแก่เข้าใจ แต่เข้าใจผิด
 กันมาก เป็นต้นว่าถ้าท่านพูดถึงรถไฟ แกคงจะนึกถึงรถ
 ดึงโคมาจุดไฟไปในกระบวนแห่ศพ คือไฟที่ใช้เผาศพ ถ้า
 พูดถึงน้ำขิง แกจะนึกถึงน้ำต้มขิงซึ่งใช้เป็นกระสายยา
 พุดต้น ๆ ชาวกรุงศรีอยุธยาเมื่อ ๒๕๐ ปีมาแล้วพูด
 กับชาวกรุงเทพศัณย์จะไม่เข้าใจกันแจ่มแจ้ง ถ้าถอย
 หดงไปถึงสมัยกรุงสุโขทัย ก็เกือบเต็มอกกับพูดคน
 ตระกษาที่เดียว เราเห็นจะพอเข้าใจชาวกรุงสุโขทัย
 ได้บ้าง เช่นเมื่อขุนรามคำแหงเขียนว่า “เมื่อออกขุน
 ใหญ่ได้สืบเก่าเข้า” เราพอเข้าใจ แต่ถ้าเราเขียนว่า
 “ข้าพเจ้าขจรจรยานถึงชุมทางรถไฟของเราแล้วเคยไป
 แตนอังกฤษ” นี่ ชาวกรุงสุโขทัยจะไม่เข้าใจว่า
 กระไรเลย คำทั้งหมดยกนั้นจะเข้าใจถึงคำของคำเท่านั้น

๒๕๔
 ทงนกเพราะใช้คำต่างกัน แต่ในสมัยนี้เรามีคำมากกว่า
 สมัยโน้นหลายเท่า หนึ่งคำที่เคยใช้มีความอย่าง
 หนึ่งในสมัยโน้น เปลี่ยนมีความอย่างอื่นในสมัย
 นี้มาก เช่นคำว่า กว่า ที่ว่าเมื่อก่อน แต่คำว่า ราม
 แปลว่า กดาง เป็นต้น

หนึ่งความบางอย่างซึ่งไทยโบราณ หรือไทย
 จำพวกที่บัญญัติมาตั้งอยู่ในสมัยนี้ ต้องพูดขึ้น
 หรือพูดทับศัพท์จึงจะเข้าใจกันได้ ไทยกรุงสยาม
 เคยจนพูดห้วนๆ เพราะอิทธิพลของเราดีกว่า ชอน
 ถ้าจะยกตัวอย่างคำไทยแท้ ซึ่ง โบราณคง ๓,๐๐๐ ปี
 ขึ้นไป ก็ไม่มีหนังสือที่จะอ้างได้ จำต้องเอาไทยพวก
 ตั้งอยู่ในสมัยนี้มากเป็นตัวอย่าง เป็นต้นว่าไทย
 อาโหมพูดว่า ขาฉั้น หมายความว่า คัด เดียวนี้เรา
 พูดกันบ่อยๆ ว่า ข่าฟัน แต่เราจะใช้ ข่า คำเดียว
 ก็ได้ความอย่างหนึ่ง ใช้ว่า ฟัน คำเดียวก็ได้ความ
 อีกอย่างหนึ่ง ไทยอาโหมใช้คำเดียวไม่พอ คือคำว่า

ฆ่า ของเรานี้ อาโหมใช้ว่า ขา แปลว่าบ่าว (คำ)
ก็ได้ แปลว่าคัต (ฆ่า) ก็ได้ แปลว่าขาที่ได้ คำว่า
ผ่าน ผ่าน พ้น ของเรานี้ รวมอยู่ในคำอาโหมว่า
ผ่าน คำเดียว ถ้าไทยอาโหมจะพูดออกมาว่า ขา
ก็ไม่ว่า ขา ไหน ถ้าพูดว่า ผ่าน ก็ไม่ว่า ผ่าน ไหน
แต่๒ คำนี้มีคำว่า คัต เป็นความสำคัญ ถ้าพูด
รวมกันออกมาทั้ง๒ คำเป็นคำอักษะคำแปลไปในตัว จึง
จะเข้าใจกันได้ ไทยสยามเวลานี้ไม่จำเป็นจะพูด
ทับศัพท์ เพราะอักษรวิธของเราทำให้เราแยกคำออก
เป็นคำละความได้ แต่ถึงกระนั้นในเวลานี้เรายังชอบ
พูดซ้ำคำ เช่น เข้าวเอน เลี้ยวขวาน ยักย้าย เป็นต้น
ทั้งชอบพูดมั่วร้อยคำ เช่น วิตวา ลูกเต้า เป็นต้นอย่าง
ทั้งไม่ควรตั้งนิษฐานว่าเป็นด้วยเคยพูด ซ่อนคำมาแต่
โบราณ จึงเคยติดอยู่จนบัดนี้

ยังมีคำอีกชนิดหนึ่งซึ่งน่าเชื่อว่าแต่ก่อนใช้ไปทาง
อธิบาย ภายหลังกลายเป็นชื่อ ไม่เกี่ยวกับความ

เดิมเคย ตัวอย่างคือในสมัยโบราณเรือนมุงด้วยหญ้า
 ๕๕ ทงน ^{๕๕} ส่วนแห่งเรือนซึ่งให้ความร่มทางข้างบนจึง
 เรียกว่า รังคา (อาโหม รังชา) รัง คือแต่งหรือทำ
 ให้เรียบร้อย คา คือหญ้า เดิมนเราเรียกว่าหลังคา
 มุงด้วยกระเบื้อง แผ่นดังกล่ ีกระดานชนวน แลอื่น ๆ
 ก็ได้ให้ตายอย่าง ไม่เกี่ยวกับคำว่าแต่งหรือคำว่
 หญ้าเลย นี่เป็นวิธีหนึ่งซึ่งคำเพี้ยนความเดิมไปจน
 กลายเป็นคำใหม่

มีคำอีกชนิดหนึ่งซึ่งได้ก่เกิดจากความหดแห่ง
 คำเก่า คือคำเดี่ยวยาว เราใช้ห้วนเข้า คำห้วนกลตาย
 ความเป็นอย่างอื่น เกิดเป็นคำใหม่ขึ้นอีกคำหนึ่ง
 ตัวอย่างที่จะชักมาให้เห็นได้ก็คือคำว่า นุช มาจาก
 ๕๖ อนุช แปลว่าเกิดตาม หมายความว่าน้อง อนุช นน
 ใช้กันจนชินเข้า อ หลุดไป เหลือแต่ นุช ก็ยังแปลว่า
 ๕๗ น้องอยู่นั่นเอง แต่คำว่าน้องนั้น นอกจากใช้เรียก
 ๕๘ ผู้เกิดตาม ยังเป็นคำดำหรับผัวเรียกเมีย หรือชาย

เรียกหญิงที่รักอีกด้วย เหตุฉะนั้นในกาพย์กลอนของ
เราจึงมีเต็มอ ๆ ที่เรียกเมียว่า นุช ครั้นใช้เพ็ด
หนักเข้า นุช เลยแปลว่านาง ดังตัวอย่างคือ

“จะรำปางนางสวรรค์ด้วยสุข

อยู่ปรางมุขพิมานต์โมสร

เผยพระแกตแดงแผ่นดินคอน

เห็นไกรสรคดอดตูกในหิมวา

ผดกรรมนำจิตให้พิศวาด

นุชนาฏจะใครมีไอรดา”

นางสวรรค์นั้นมิได้กล่าวว่าเป็นน้องใคร ผู้แต่งกลอน
เรื่องโคบุตรคือสุนทรภู่ พอเบิกเรื่องก็เรียกนางฟ้าว่า
นุชทีเดียว แต่ไม่ใช่หมายความว่านางฟ้าเป็นน้อง
ของผู้แต่ง ถ้าพูดตามใจฉันก็สุนทรภู่ก็คงอยากมี
นางฟ้าเป็นน้อง หรือเป็นเมีย แต่แก้ไม่ได้ตั้งใจจะอด
ว่ามี เพราะฉนั้นคำว่า นุช ในตอนเบิกเรื่องโคบุตรนี้
จึงต้องแปลว่านาง แปลว่าน้องไม่ได้ ถ้าท่านเบ็ดดู

หนังสือคำพูดที่ได้อ่านนั้นทวิภาคอันเป็นคำราชาศัพท์ ท่าน
จะพบคำ ฆงนุช แปลว่า หญิงงามอย่างดี

ตัวอย่างคำที่เปลี่ยนรูปห้วนลงไปนั้น ยกอุทาหรณ์
คำไทยไม่เข้าใจ จะนึกหาตัวอย่างที่โดดเด่นจริง ๆ ก็นึก
ไม่ได้ ขอยกเอาคำฝรั่งมาเป็นอุทาหรณ์ดีกว่าคำหนึ่ง

เปิดฉากยุโรปสมัยกรุงโรมโบราณ ได้ยินนาง
สาวใช้พูดกับนายผู้หญิงตงกระตงเออว่า Mea Domina
เป็นภาษาละตินแปลว่า นายผู้หญิงของฉัน

เปิดฉากกรุงโรม เปิดฉากประเทศกอด (ฝรั่งเศส)
โบราณ ได้ยินสาวใช้พูดกับนายผู้หญิงว่า Ma-dame
ก็คือคำละตินนั่นเอง แต่หัดสั้นเข้า

เปิดฉากประเทศกอด เปิดฉากประเทศอังกฤษ
สมัยหลังลงมา ได้ยินคนพูดกับหญิงผู้ดีว่า Madam
เฉียงห้วนเข้า อีกต้องตามซ้ำคนเฉียงห้วนเข้าอีก
เหลือเพียง Ma'am ต่อคั่นนั้นมา Ma'am กลายเป็น
Mum จนในสมัยนั้นนางายผู้หญิงเรียกว่าว หรือถาม

อะไร มันตอบว่า Yes'm หรือ No'm ก็นับว่ายังใช้
คำตาติน แต่คำตาตินว่า Mea Domina นั้นเหลือ
เพียง 'm เท่านั้นเอง

พูดมาถึงเพียงนี้ถึงเวลาควรจะกล่าวลำดับความ
ติดต่อกับชนชาติอื่น อันเป็นเหตุให้ภาษาไทยขยายตัว
ออกไป ตันนิษฐานตามตำนานไทยเป็นหลัก ไทยเรามี
แหล่งเดิมอยู่ในภูมิภาคประเทศซึ่งเคยวนเป็นอาณาจักร
พูดเพียงทีทราบก็ตองว่าไทยมีความติดต่อกับจีนก่อน
ชาติอื่นบรรดาที่ติดต่อกันอยู่เคยวน ท่านยอมทราบ
อยู่แต่ว่าคำจีนหลวงกับคำกวางตุ้งมีเหมือนกันคำ
ไทยเป็นอันมาก นั้นใครเขาอย่างไร จีนกวางตุ้ง
มีผู้แต่งหนังสือฝรั่งบางคนยืนยันว่าเดิมเป็นไทย แต่
จีนกวางตุ้งที่ได้รู้เรียนบางคนก็มีความเห็นเช่นนั้น
ส่วนชาติจีนทั่วไปกับชาติไทยนั้น ใครจะแก้กว่ากัน
หนังสือฝรั่งมีหลายเล่มที่จะนำมาอ้างได้ว่าไทยอยู่ใน
เมืองจีนบางตอนก่อนจีนมาอยู่ คือไทยอยู่ทาง

วันออก จันมาทางตะวันตก ครั้นมาพบกันเข้า มีความคิดต่อกัน จนถึงอยู่ประปรัง ก็คงจะหาอย่างซึ่งกันแต่กันในเรื่องภาษา แต่จะออกความเห็นในเวลานี้ว่าคำไหนใครหาอย่างใคร ก็มีแต่คำใหม่ ๆ ซึ่งผู้ระมัดระวังจะกลายกันไม่ได้ มีพวกใจเร็วของเราบางคน ถ้าทราบคำไทยคำไหนเหมือนกับคำในภาษาอื่น ก็ยืนยันทันทีว่าไทยเป็นคำอย่าง หนึ่ง เป็นด้วยไม่ระแวงว่าไทยเป็นชาติเก่าที่สุด ชาติหนึ่งอยู่ในโลกในเวลานี้

ในสมัยโบราณจีนจะรับเอาคำไทยคำไหนไปใช้บ้าง ไทยจะรับเอาคำจีนคำไหนมาใช้บ้างก็ตาม แต่ควรกล่าวได้ว่าภาษาจีนเป็นภาษาหนึ่งซึ่งมีคำเข้ามาอยู่ในภาษาไทยเป็นอันมาก ตัวอย่างคำจีนที่ใช้อยู่ในภาษาไทยเวลานี้ ถ้าท่านนึกหาคงจะนึกได้มีไม่น้อย โดยมากเป็นวัตถุหรือความคิดซึ่งแต่ก่อนเราไม่รู้จัก หรือไม่เคียดคิด เราได้จากจีนเราก็ดำคำจีน แต่วัตถุหรือ

ความคิดบางอย่างเรามีคำอยู่แล้ว ครั้นเรารู้จักคำนั้น
เราชอบมากกว่า เราก็อใช้คำจีนแทนคำไทย เป็นต้น
ว่าหนังสือหนึ่งซึ่งเรียกตามคำจีนว่าเกาหลิน ถ้าเรา
จะตอบไม่ใช้คำจีน จะใช้คำไทยเกาว่า คง ก็ได้ บน
พระที่นั่งไพศาลทักษิณมีราชอาสน์องค์หนึ่งชื่อพระที่นั่ง
ภัทรบิฐ เป็นที่พระเจ้าแผ่นดินประทับในคราวบรม
ราชาภิเษก เมื่อทรงรับราชกกุธภัณฑ์แล้วของต่าง ๆ
ซึ่งเป็นที่หมายแห่งราชสมบัติ คำว่า ภัทรบิฐ นั้น
แปลกันว่า คงเจริญ ไม่มีใครแปลว่าเกาหลินเลย
ก็เป็นอย่างคำคำ คง ยังมีที่ใช้อยู่บ้าง แต่ถ้าจะเรียก
ตามเข้ ว่าคงแซน เรียก ไซฟ้า ว่าคงยาว ก็น่า
กตัญจะไม่มีใครนึกออกว่าพูดถึงอะไร

พูดถึงไทยกับจีนเขาอย่างคำกันไปใช้ พระเจนจัน
ฉกษรเด้าให้ข้าพเจ้าฟังว่า ในคำบดใหญ่คำบดหนึ่ง
ในเมืองแต้จิ๋ว มีคำไทยท่อนหนึ่ง (จะใช้อำคำหนึ่ง
ที่ไม่ถูก) ซึ่งใช้พูดแต่เข้าใจกันทุกคน จนเป็นภาษา

จีน คือเดิมมีจีนคนหนึ่งมาอยู่เมืองไทยแล้วกลับไป
อยู่เมืองจีน มีภริยาช่วยกันเลี้ยงเบ็ด วันหนึ่งผัวเมีย
ทะเลาะกันมากมาย (ชรอยจะเรื่องเบ็ด) ผัวโกรธ
ใหญ่โต เอาเท้ากระทืบตักเบ็ดตายที่ตะคั่วๆ กระทืบ
ที่หนึ่งก็ว่า “ตงกางอะไ” คนอื่นๆ ได้ยินชรอยจะ
เห็นไฟระเริง เลยใช้กันจนเป็นภาษาจีนแพร่หลายไปทั้ง
คำบด คำไทยที่จีนจำไปจากเมืองไทย ใช้กันในเมือง
จีนหนักเข้าจนแปดงชาติเป็นจีนไปนั้นทราบว่ามีไม่ใช่
น้อย แต่คำเหล่านี้คงจะแปดงจนเราฟังไม่ออก โดย
มาก ดัง ตงกางอะไ (ต้องการอะไร) เป็นตัวอย่าง

ไทยถือพุทธศาสนาเมื่อไรไม่ปรากฏ ดังคายนา
ครั้งที่ ๓ ในแผ่นดินอโศกได้ทำในอินเดียราว ๒๘๗ ปี
จากพระพุทธเจ้าเข้าปริณิพพาน เมื่อเสร็จดังคายนา
แล้ว สัณณะแผ่นดิน ๒ ของค่านำพุทธศาสนามาสอนใน
สุวรรณภูมิประมาณ ๒๘๗๕ ปีมาแล้ว แต่สุวรรณภูมิ
ไม่ได้อยู่ในเมืองไทย หรือหากว่าจะอยู่ในดินแดนที่

แปลประเทศสยามเวลานี้ ในสมัยนั้นไทยก็ยังหาได้มา
อยู่ไม่ ไทยจะเริ่มถือพุทธศาสนาเมื่อไรก็ตาม แต่
เมื่อถือแล้วก็ได้คำในภาษาอื่นเค้ามานำใช้ในภาษาไทย
เป็นอันมาก คือบาตเตอร์ดัดถดเป็นต้น หนึ่งแขก
อินเดียที่มาอยู่เมืองไทยรุ่นก่อน ๆ คงจะเป็นแขกทมิฬ
มาจากมัทราสโดยมาก เห็นได้จากมนต์คาถาในพิธี
พราหมณ์เป็นต้น เหตุตั้งภาษาทมิฬจึงมาติดอยู่ใน
ภาษาเราจนไม่มีใครรู้จัก ไม่ใช่แต่คำทมิฬแท้เท่านั้น
ถึงคำดัดถดที่เป็นรูปทมิฬก็มีมาก เช่น เทวัน ดุริยัน
เป็นต้น คำ๒ คำ๓ ขาพเจ้าเคยนึกว่าเราเอาคำดัดถด
มาแสดงใช้ผิด ๆ พังทราบจากพราหมณ์คำศัพท์เมื่อ
เร็ว ๆ นี้ว่าเป็นรูปศัพท์ซึ่งใช้ในภาษาทมิฬ หนึ่ง
รามเกียรติ์ไทยนั้นไม่ได้ตรงมาจากฉบับดัดถดของ
วามัก มาจากฉบับทมิฬ เห็นได้เพราะเนื้อเรื่องใน
รามเกียรติ์ไทยบางเรื่อง เช่นเรื่องไมยราพเป็นต้น มี
ในรามายณะฉบับทมิฬ ไม่มีในฉบับดัดถด หนึ่ง

ข้อบางข้อในรามเกียรติ์ซึ่งดัดดัดกับไทยผิดกันก็ดัด
ไทยเหมือนทมิฬ แต่ทมิฬกับดัดดัดก็ผิดกันเหมือน
กัน ข้อที่รามเกียรติ์ไทยมาจากทมิฬ ข้าพเจ้าก็ฟัง
ทราบจากพราหมณ์คำศัพท์เหมือนกัน แต่เมื่อทราบ
แล้วก็ทำให้เห็นว่าคำทมิฬคงจะคิดมากับหนังสือเป็น
อันมาก เหมือนภาษาชาวาคิดมากับอิเหนา

การรับเอาคำในภาษาอื่นเดี่ยมาใช้ ในภาษาไทยนั้น
มีทั้งในทางดัดนาแต่ในทางหนังสือ จึงเป็นไปได้
ในเวลาที่เขียนปาฐกถา ข้าพเจ้าได้อายุคเขียน แล้ว
เอาปทานุกรมมาหัดคาเบ็ดตามบุญตามกรรม ๓ หน้า
นับคำใน ๓หน้านั้น แล้วแยกว่าเป็นคำมาจากอินเดีย
กี่คำ คำไทยแท้หรือภาษาอื่นกี่คำ

หัดคาเบ็ดได้น้ำ ๓๘๓ นับได้คำ ๒๔ คำ เป็นคำ
มาจากอินเดีย ๒๓ คำ คำไทยคำเดียว

หัดคาเบ็ดได้น้ำ ๖๐๐ มีคำ ๒๒ คำ เป็นคำมาจาก
อินเดีย ๑๔ คำ คำไทย ๘ คำ

หัดตาเปิดได้น้ำ ๔๘๗ มีคำ ๒๓ คำ เป็นคำมาจาก
อินเดียทั้งหมด คำไทยไม่มีเลย

ถ้าเอาคำทั้ง ๒๖,๒๓๐ ที่มีในพจนานุกรมมาแยกให้
หมด จะได้คำมาจากอินเดียกี่คำ คำไทยแท้หรือมา
จากภาษาอื่นกี่คำ

ภาษาดำคัญอีกภาษาหนึ่งซึ่งเรารับเอาคำมาใช้มาก
ในภาษาไทยก็คือภาษาเขมร ภาษานี้ควรต้องเชื่อว่า
ไทยรับเอาคำมาใช้เมื่อยกเสียดกันลงมาข้างใต้ในดิน
แดนซึ่งเขมรเคยอยู่เก่า การที่ไทยรับเอาคำเขมรมาใช้
ก็ด้วยเหตุอันน่าทึ่งมาแต่บัด คือเมื่อเราได้ความคิดใหม่
จากเขมร ภาษาของเรามีคำใช้ไม่พอ เราก็อยิบ
เอาคำเขมรมาใช้ แต่นอกจากใช้คำเขมรเพราะคำ
ของเรายังไม่มี เรายังเอาคำเขมรมาใช้เพราะชอบมาก
กว่าคำของเรา หรือเพื่อจะได้มีคำใช้หลายคำสำหรับ
ความเดียวกัน เป็นต้น การเอาภาษาอื่นมาใช้แทน
คำเดิมของเรานั้น มีตัวอย่างที่เราเอาคำแขกมาเรียก

ศวันว่า อาทิตย์ ดังกล่าวมาแล้ว แด่คำมาจากเขมร
 ก็มีตัวอย่างเช่นกัน คือกริยาที่ก้าวไปทีละก้าวนี้
 เราทำเป่นมาแต่ไหนๆ ไม่ใช่ว่าเขมรเป็นผู้มาสอนให้
 เราทำ แต่ทำไมเราจึงใช้คำเขมรว่า เติร คำไทยของ
 เราไปอยู่ไหนเสียเล่า ปัญหาที่ตอบว่า ในสมัยโบราณ
 จริงๆ เราจะไปไหนก็ใช้เท้าของเรา ไม่นั่งรถ ไม่นั่ง
 ขนเรือเหาะ เป่นต้น เหตุฉนั้นเรามักคำว่า ไป ไปได้
 เดียวก็พอ ไม่ต้องมีคำว่า เติร เพราะ ไป ก็หมาย
 ความว่า เติร อยู่ในตัว ฉนั้น เมื่อจบปาฐกถาแล้ว
 เรากลับจากนี้ บางคนก็ไปรถยนต์ บางคนก็ขึ้นรถราง
 หรือรถเจ๊ก บางคนอยู่ใกล้กับเตรกลับบ้าน เห็นได้ว่า
 คำว่า ไป คำเดียวไม่พอใช้ ในสมัยนี้ จึงต้องมีคำว่า
 เติร เติมเข้าอีกคำหนึ่ง

ข้าพเจ้าได้ตรวจค้นหาคำว่า เติร ในภาษาไทย
 หาดายจำพวกที่ไม่ติดต่อกับเขมร โดยมากไม่ได้อยู่ใน
 ในสยาม แด่เป่นไทยจำพวกต่ำหัง ไม่มีคำใช้มาก

เหมือนเรา ภาษาไทยเหล่านั้ใช้คำแทนที่เราใช้ว่า
 เคิร คังนี้ ไทยอาโหม ใช้ว่า ไฝ (อ่านว่า ไฝร)
 ไทยคำคั ใช้ว่า ไป หรือ ไปกา (พูดทับศัพท์ กา
 คือ กว่า ก็แปลว่าไป) ไทยเงี้ยว ใช้ว่า ยังคัณ
 (ย่างคัณ) คำหนึ่ง กวา (กว่า) คำหนึ่ง ไทยใน
 ยunnanหลายจำพวก ใช้ว่า กา บ้าง ใช้ว่า ไป บ้าง
 ใช้ว่า มื่อ (เมือ) บ้าง ไทยในกองเกี้ยว ใช้ว่า กา
 หรือ มื่อ จีนไทยในกลุ่มแม่น้ำแยงซีของประเทศจีน ใช้ว่า
 กา หรือ มื่อ

ข้อที่ภาษาไทยจำพวกที่ไม่ติดต่อกับเขมรไม่มีคำว่า
 เคิร นั้ ทำให้เห็นว่าคำนั้นไม่ใช่คำไทย เป็นคำเขมรที่
 เรานำมาใช้ ไม่ใช่เขมรเอาคำ เควิร ของเขาไปจาก
 เรา ไทยกับเขมรได้ติดต่อกันมานาน ต่างก็ยืมคำ
 กันไปใช้ จนบางทียากที่จะรู้ว่าใครยืมจากใคร
 จำต้องสอบกับภาษาไทยพวกอื่น ๆ จึงจะพอรู้ได้บ้าง
 ไปรเฟซเซอร์ เซเคต์ เคยบอกข้าพเจ้าว่า มีคำ ๆ

หนึ่งซึ่งไทยยืมจากเขมรแต่โบราณ ใช้ตามความที่
เขมรใช้ในสมัยนั้น ครั้นนานมาเขมรใช้คำนั้นเปลี่ยน
ความไปจนลืมความเดิม แล้วกลับมาเรียนความเดิม
จากไทยอีกชั้นหนึ่ง นี่กว่าคำนั้นเป็นคำไทย

คำเขมรที่เรายืมมาใช้มี มักมากในพวกคำที่
เรียกว่าราชาศัพท์ ท่านที่มีได้เป็นเจ้านาย เวदानอน
มักหนุนหมอน เจ้านายไม่หนุนหมอนหนุนแขนย แต่
คาดป้เหว่อเขมรแก่หนุนแขนยเหมือนกัน คำอื่นๆ
ในราชาศัพท์ ถ้าไม่เป็นคำบาลีสันสกฤต ก็มักเป็น
คำเขมร เช่นพระคัก พระทรง พระชนอง เป็นต้น
ที่แปลดังนี้เห็นจะเป็นเพราะเราคนภาษาอื่นที่ใช้กันน้อย
ในพวกเรา จึงเคยยกเป็นคำสูง ครั้นไปถึงเมือง
เขมรเข้า ผมคาดป้เหว่อแก่คัก ออกแก่ทรง หดัง
แก่ชนอง ไม่ใช่คำวิเศษอะไรเลย

พูดเช่นนั้นทำให้มาถึงข้อบางข้อซึ่งเราถือกันว่าสูง
เช่นอิศวรรแตนารายณ์ เป็นต้น จะใช้เป็นชื่อคนต่ำมัญ

ไม่ได้ แต่ในอินเดียไม่เป็นเช่นนั้น เมื่อข้าพเจ้าไป
อินเดีย เห็นจะได้ใช้ อิศวรแตณารายณ์ ขัดเกือกเดี่ยว
หลายคู่

ตั้งแต่พวกไทยตั้งถิ่นฐานอยู่ในดุ่มแม่น้ำเหลือง
ในดินแดนซึ่งภายหลังเป็นแผ่นดินจีน เรียกในปัจจุบัน
ตามเสียงฝรั่งว่า ฮูเป่ แด่ ไช่หนาน ถูกจีนรบกวตัญยก
ครอบครวั้เหตาดกันมาอยู่ย่นนาน แล้วออกแยก
ย้ายกันไปหลายทาง พวกหนึ่งลงมาทางใต้จนถึงดุ่ม
แม่น้ำเจ้าพระยา จนในที่สุดถึงฝั่งทเดณ การเดอน
ตั้งแต่ดุ่มแม่น้ำเหลืองมาถึงดุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาเกินเวตา
นับเป็นพัน ๆ ปี ในระหว่างนั้นภาษาไทยขยายตัวออก
ไปมาก เพราะเก็บคำระมาตตลอดทาง แต่ครั้นมาถึง
ทเดพบของใหม่ ๆ เข้าอีก ก็ต้องมีคำพูดเดิมขึ้น
สำหรับเรียกของเหล่านั้น ภาษามตายุควรเข้าใจว่าเรา
มาเริ่มใช้เมื่อตอนมาใกล้หรือมาถึงทเด ดังเกิดคำ
มตายุที่เราเอามาใช้เกี่ยวกับทเดม่มาก ข้าพเจ้าไม่

ได้สืบค้นจริงจังในเรื่องคำมตายที่ติดเข้ามาในภาษาไทย แต่ถ้าจะพูดเพียงที่นึกได้ นอกจากคำสำหรับเรียกของมตายแท้ ๆ เช่น สโหรงแตกฤษเปณคัน ยังมีความเช่น กำปั่น กตาสี ตมตตาคัน สหรั้ง ปดากูเรา เหล่าเหล่านี้จะเป็นคำมตายทั้งนั้น มีคำชอบกตอยู่คำหนึ่งซึ่งไทยกับจีนใช้พูดกัน เราพูดกับจีนว่า “เก๊าแกโต๊หตงน่า” เรานึกว่าเราใช้คำจีน จีนพูดกับเราว่า “นายเถาโต๊หตงน่า” จีนนึกว่าพูดไทย แต่ที่จริง “โต๊หตง” เป็นคำมตายไม่ใช่คำไทยหรือจีนเลย นอกจากมตาย ยังมีชาวอังกฤษหนึ่งซึ่งเราเก็บคำมาใช้ แคดดูเหมือนจะเกี่ยวกับหนังสืออเอนาเดียนนแหตมมาก

ท่านจะขอกล่าวถึงภาษาดำคิยุที่เข้ามาอยู่ในภาษาไทยมากในสมัยนี้ ก็คือภาษาอังกฤษ อาจไม่มากนักในหนังสือ แต่ตกคั่นในคำพูด ที่เป็นดังนี้ เพราะคนชั้นสูงหน่อยย่อมรู้ภาษาอังกฤษมากบ้างน้อยบ้างเกือบทั่วหน้า ความคิดอย่างอังกฤษอยู่ในหัวเรามากมาย

ถ้าพูดไทยแกมอังกฤษก็เข้าใจกันซึ่ม ซาบ เร็วกว่าพูด
ไทยล้วน ต่างว่าจะพูดว่า “จะใคร่ตรองปัญหาโจ
รร้าย จำต้องศึกษาวิชา Criminology ซึ่งเปนกิ่งแห่ง
social science อันว่าด้วย crime in general แด
analyse the social causes แห่ง crime แด psychic
contents ด้วย” นี่ คำสำคัญ ๆ ที่พูดนั้นเปนคำ
อังกฤษหมด ถ้าไม่ใช่คำอังกฤษจะใช้ว่าอะไร ท่าน
หรือข้าพเจ้าหรือใครที่พูดไทยเก่งที่สุดก็ตาม จะพูด
เปนไทยอย่างไรจึงจะเด่นแต่ได้ความเท่ากันได้ จริง
ดอ ก ถ้าพูดอย่างทีพูดเมื่อครู่ คนไม่เข้าใจภาษา
อังกฤษอย่างด็กก็ไม่เข้าใจ แต่ถ้าพูดเปนคำไทยล้วน
จะยาว ๓ หดาแต่ไม่มีใครเข้าใจเลย ถึงแม้ไทยที่รู้
อังกฤษอย่างด็กเข้าใจไม่ได้ พูดให้คนเข้าใจบ้างด็กว่า
พูดไม่มีคนเข้าใจเลย

ดังนั้นถ้ามีคณาจารย์เปนต้นามพูดบอด พอ
พูดเท่านั้นก็เข้าใจหมด ไม่ต้องแปลว่าอะไรเลย

ถ้าจะขึ้นแปด ฟุ่คบอด เปนคำไทย แปดให้ถูกแท้
ให้ตรงแท้ ใช้คำไทยเก่าแท้ ก็ต้องแปลว่า หมาคัน
แต่เห็นจะไม่มีใครต้องการคำแปล เรียกตามภาษา
อังกฤษก็ได้อยู่แล้ว

เมื่อคนบนชาฟเจ้าไปช้อ คันหนึ่งเพื่อนชาว
กรุงเทพ ฯ ที่ไปพักอยู่ชายทะเลด้วยกันมาหา มีตา
ชาวบ้านคนหนึ่งเป็นผู้ถือโคมนำทางมา ตาคณน
แกเป็นคนอยากรู้อยากเห็น ครันมีโอกาสดจะได้ฟังเจ้า
นายแต่ผู้คุยกัน แกก็เข้ามานั่งฟังที่เชิงบันได เรา
คุยกันดัง ๆ แกได้ยินหมด รุ่งขึ้นเช้าแกเอาให้พวก
พ้องฟังเป็นใจความว่า ท่านคุยกันที่จะตักให้ต้อเกิน
เลี้ยงหัวเราะตั้น บางทีก็เถียงกันเอะอะ แต่ท่านพูด
กันเรื่องอะไร ฟังอยู่แต่หัวคางจันตักก็ไม่เข้าใจเลย

นอกจากภาษาไทย ๆ ที่เรารับเอาคำมาใช้ในภาษา
ไทยดังออกชื่อมาแล้ว ยังมีภาษาเด็ก ๆ น้อย ๆ เห็น
จะหลายภาษา ที่เราไม่รู้จกก็คงจะมีบ้าง คำที่เรา

ยืมจากภาษาอื่นเอามาใช้แต่เวลานเข้าตื้นไปก็คงจะมี
มาก เพราะคำในภาษาต่าง ๆ ย่อมจะมา ๆ ไป ๆ อยู่
เต็มอ แต่หากมามากกว่าไป ภาษาจึงใหญ่ขึ้น ที่ว่า
เราเอาคำจากภาษาเด็ก ๆ น้อย ๆ มาใช้นั้น ขออ้าง
อนันตวิภาค ซึ่งว่า “ในหนังสือเก่าขึ้นคำศรวณ
เห็นเอาภาษาต้ว กวย ของ มาใช้ก็มีบ้าง” คำ
มาแต่ภาษาต้ว กวย ของ นั้น จะคำไหนบ้าง
ข้าพเจ้าไม่ทราบ คำศรวณนั้นจับขึ้นอ่านที่ไร ประเดี๋ยว
ก็เบื่อ อ่านไม่จบสักทีเดียว

บัดนี้จะขอก้าวข้อสำคัญว่า ภาษาของเราไทย
กรุงสยาม ซึ่งเป็นภาษาใหญ่กว่าไทยรุ่นเก่าแต่ไทย
ปัจจุบันซึ่งหย่อนปัญญากว่าเรา นั้น ถ้าจะไม่พูดถึงคำ
ที่มาจากภาษาอื่น จะพูดแต่คำไทยแท้ ๆ ก็พูดได้ว่า
ขยายตัวออกไปเป็นอันมากเพราะอิทธิพลของเรา คือ
ตัวหนังสือ วิธเขียน วิธเบียดย่นถัก วิธใช้อักษร
ต้งนำอักษรต่ำ แต่วิธใช้ไม้เอกโทเป็นต้น วิธเหตวน

ข้าพเจ้าเองเห็นสำคัญนัก แต่เคยได้ยินพวกเราบางคนกล่าวความเห็นว่ามีเอกโทเป็นของไม่สำคัญ เพราะแต่ก่อนไม่ใช่พูดกันมาได้ บางพวกเห็นว่าคำ ๆ เดียวกัน ประเดี๋ยวเขียนอย่างโน้นประเดี๋ยวเขียนอย่างนี้ไม่คิดรูปการจึงเป็นไปในทางที่จะเขียนคำ ๆ เดียวให้เหมือนกันหมด เพียงที่พูดกว้าง ๆ เช่นนี้ ท่านผู้ฟังเห็นจะยังไม่เข้าใจความหมาย ขอยกตัวอย่างมากต่างเพื่อเถียงว่า ความเห็นเช่นที่ฉันนี้ไม่เป็นไปในทางที่จะทำให้ภาษาของเราแจ่มแจ้งขึ้น ถ้าฉันหันไปหาวิธีเขียนคำ ๆ เดียวเหมือนกันหมด จะเป็นการถอยหลังเข้าคลอง คำในภาษาไทยกรุงสยามจะน้อยลง ไม่พอที่จะใช้ให้ทันกับแผนความคิดของเราซึ่งเจริญขึ้น ดอนนี่กล่าวว่าถ้าเรามีปัญญามากขึ้น แต่มีคำพูดน้อยลงจะได้หรือเพื่อจะให้เห็นประโยชน์ของมีเอกโทแต่วิธียกย้ายตัวหนังสือของเรา ขอยกตัวอย่างภาษาไทยที่ไม่มีมีเอกโทแต่ไม่รู้จักยกย้ายตัวหนังสือมาเทียบให้เห็น คือ

ภาษาไทยคำคือว่า	ไซ	ภาษาไทยกรุงสยามว่า	ไซ
„	„	„	„ ซาย
„	„	„	„ ควาย
„	„	„	„ ไซ
„	„	„	„ ไคด
„	„	„	„ ไซ

ตอ้งนึกดูว่าถ้าเราจะพูดว่า “คนไซ ซึควายซายไซ”
 แต่เราไม่มีไม้เอกโทแแต่เปลี่ยนตัวหนึ่งตั้งไม่เป็นเหมือน
 ไทยคำคือ เราก็จะต้องว่า กน ไซ ซึ ไซ ไซ ไซ
 เราจะกลับไปไ่งเช่นนั้นทำไม

ภาษาไทยชาวมณฑลพายัพ เที้ยว แปลว่าเตีร
 ภาษาไทยกรุงมีคำว้าเที้ยวแแต่เที้ยว ความคนตะอย่าง
 ถ้าเด็กไม้เอกเดี่ยว เหลือแต่ เที้ยว คำเดี่ยว ไซทั้ง
 ๒ ความ จะคั้งทศตรงไ่ไหน

แต่ก่อนข้าพเจ้าเคยเขียนคำว้า หย่า ห นำคำหนึ่ง
 อย่า อ นำคำหนึ่ง หย่า ห นำ แปลว่าเด็กร้าง เช่น

ผิวเมื่อยำร้างกัน อย่า อ นำไ้ไปนคำห้าม พจนานุกรมฉบับ ร.ศ. ๑๑๐ มี หย่า อย่า ทั้ง ๒ คำ ขำพเจ้า ได้ถามคนอื่น ๆ ก็มีหลายคนที่เคยเขียนอย่างขำพเจ้า แต่ก็มีหลายคนที่เขียน อ นำเดิมอ อย่างที่เขียนกันเคยจนตามปทานุกรม ขอนถาจะอ้างประกาศรัชกาลที่ ๔ ก็อ้างได้ว่า “ตัว ห นั้นเฉพาะนำแต่อักษรคำ” ทรงหมายว่านำตัว ย ได้ ส่วนหนึ่งคือ นิตินำราชกของพระยาศรีสุนทร (น้อย) มีถตอนว่า “คำ อยู่ อย่า อยาก อย่าง นั้น นำ อ เอาตัว ห นำก็ได้แต่ไม่ค” ดังนถพอเข้ากันได้กับประกาศรัชกาลที่ ๔ อย่างน้อยเอา ห นำ ย ได้อยู่เดิมอ ทนถของดอบหนึ่งคือในแผ่นดินพระพุทธรยอดฟ้าคูบัว เบ็ดคพระดมุคพระไอยการลักษณะผิวเมื่อยรัชกาลที่ ๓ ที่เรียกกันว่าฉบับตรา ๓ ดวง คือประทับตราพระราชดำหิ ตราพระคชดำหิ แดตราบัวแก้วเป็นดำคัญ เป็นฉบับซึ่งอาดลักษณะเขียน แดอาดลักษณะ ๓ คนทวน ๓ ครั้ง ไ้

เปนหัตถ์กฎหมายบ้านเมือง อ่านในบานแพนทพคำ
ว่า “ชายหาผิคมได้ หึงขอหย่า ท่านว่าเปนหึง
หย่าชาย หย่าได้” หย่าให้ ห นำทุกคำ พดิก
ค่อไปเมื่อจะจบบานแพนทพมีความว่า “ถ้าพระเกษม
พระไกรดีเชิญพระธมฺมพระราชกำหนดบทพระไอยการ
ออกมาพิพากษากิจคดีใด ๆ ถูกขุนทั้งปวงไม่เห็น
บิดตราพระราชสั่งให้ ตราพระคชสั่งให้ ตราบัวแก้ว ๓ ดวง
ขึ้นไ้ร อย่าให้เชื่อฟังเขาเปนอันตรายทีเดียว” คำว่า
อย่าให้เชื่อฟังนั้น อย่า ใ้ ือ นำ เปนที่ดังเกิด
ได้ว่าคนละคำนั้น การเขียนหนังสือในธมฺมไทยนั้น
เมื่อเขียนลงไปแล้วก็แล้วกัน ถ้าเขียนผิดจะแก้เหมือน
แก้รูปหนังสือคัมภีร์ไม่ได้ ถ้าเด็มนเขียนผิดเด็ก ๆ
น้อย ๆ ไม่ถึงเดี่ยความก็ปด้อยไป เพราะณนัย่อมจะ
มีผิด ๆ พลาด ๆ บ้างทุกเล่มธมฺมที่เคยเห็น ในพระธมฺม
บทพระไอยการลักษณะฉวเมียนั้น คำว่า หย่าที่นำ ห
พดิกค่อ ๆ ไปพบนำ ือ ก็มีบ้าง แต่มัน้อย จึงควร

ดังเกิดได้ว่า ในรัชกาลที่ ๑ เขียนหย่านำ ห แปลว่า
 หย่าร้าง อ ย่านำ อ ใช้เป็นคำห้าม ไม่ใช่ นำ อ ทั้ง
 ๒ คำเหมือนเดยวน ถ้าถามข้าพเจ้า ๆ เห็นว่าเขียนให้
 แปลกกันไว้ดีกว่า ทำให้ดังเกิดง่าย การเขียนคำ
 ที่มี ๒ ความให้เหมือนกันนั้น ยากจะขอเทียบว่า
 เหมือนกับเขียน คนใช้ชายใช้ เปน กนไชไชไช ตาม
 แบบไทยคำดี เปนคติถอยหลังเข้าคลองอย่างเดียวกัน
 มีคำคำหนึ่งซึ่งแต่ก่อนเคยเขียนแต่พูดกันว่า บานฺยชี้
 ถ้าพูดจำนวนก็ว่า บานฺยชี้ ๒ บานฺยชี้ ๓ บานฺย (ไม่
 ว่า บานฺยชี้ ๒ เต็ม ๓ เต็ม เพราะบานฺยชี้ บานฺยหนึ่งอาจ
 หดหาย ๆ เต็มก็ได้) คำ บานฺยชี้ นี้ถ้าเปิดดูในปทานุกรม
 ก็ว่าให้ดู บัญชี้ ครั้นเปิดดู บัญชี้ จึงมีคำแปล การที่
 ปทานุกรมมีทั้ง บานฺยชี้ แดบฺยชี้ เช่นนี้ เข้าใจว่าให้
 เขียนได้ทั้ง ๒ อย่าง แต่เดยวนเราเขียนกันว่า บัญชี้
 เต็มอ อธิบายว่าเพราะเป็นคำดังตฤต ปญฺชิ การ

ยื่นยื่นขึ้นมาแห่งคำ ๆ นี้ อาจถูกก็ได้ อาจผิดก็ได้ แต่
ไม่เห็นสำคัญเลย ถ้าคำดังกล่าว ปณฺชิ เราเอามาใช้ว่า
ปานฺชิ ก็เป็นไรไป คำฝรั่งว่า English เราเอามา
ใช้ว่า อังกฤษ ทำไมจึงได้ นาม Jesus เราเรียก
ไม่ชัดเพราะหนังสือของเราไม่มีตัว J เราจึงเรียกว่า
พระเยซู กัดแล้ว คำว่า Gaddi แทนนามว่า Hosain
เราพูดไม่ถนัดปาก เราเรียก กัดเจ้าเซ็น กัดแล้ว
ถ้าหากว่าเราไม่คำนึงถึงความผิดของเรานี้ ได้คำมา
จากภาษาไหนก็จะเขียนแต่พูดให้ตรงตามภาษานั้นใช้
เราพูดไทยสมัยนี้จะลำบากเหลือเกิน เพราะจะต้อง
ออกคำเนียงคำฝรั่งได้อย่างฝรั่ง คำเขมรได้อย่าง
เขมร คำจีนได้อย่างจีน แต่คำแขกได้อย่างแขกเป็น
ต้น ตอนนี้ถึงคำดังกล่าวที่เข้ามาอยู่ในภาษาไทย ถ้า
เราจะต้องหัดต้นให้กระตักคดอย่างแขก เช่นว่า
อรุณ แด ศุภรุณ จะเป็นอย่างไรบ้าง

ที่พูดนี้^๕ผมคิดว่า บาญชี่ มาจาก ปณฺชิ คำ
 ดั้งเดิมจริงๆ* แต่ถ้ามันมาจากอื่น หรือเป็นคำไทย
 แท้ๆ ไม่ใช่มาจากดั้งเดิมเลย ก็อาจชักโยงกันอีก
 พักหนึ่ง

ต้องผมเดาเด้นว่าคำ^๕ไปภายหน้าเพื่อนมี^๕ไปคิด^๕ขึ้นว่า
 คำว่า บาญชี่ นั้น เป็นคำไทย ๆ เรา^๕นี่เอง คือคำไทย
 ๒ คำควบกันใช้^๕เป็นชื่อวัตถุอย่างหนึ่ง ความที่^๕ผมมค
 ๕๕ ๕๕ ไม่มีใครยืนยันว่าถูกต้อง แต่^๕คงไม่มีใคร

* คำว่า “บาญชี่” มีในศิลาจารึกเขมรเก่ามาก แต่นักปราชญ์
 กล่าวว่าไม่ใช่ภาษาเขมร เป็นคำซึ่งเขมรยืมจากภาษาอื่น ในภาษา
 สันสกฤต มอเน็ช วิลเลียมส์ แปล ปณฺชิ ไว้ ๔ ทาง คือ (๑) the
 ball or roll of cotton from which the thread is
 spun (๒) an almanac (๓) a journal (๔) (perhaps)
 a register กับมีปณฺชิภาอิกรูปหนึ่ง คำปณฺชิแปลปณฺชิภานี้ว่าพบ
 แต่ในหนังสือชนิดที่เป็นเลขิกอนส์คือตำราศัพท์อย่างเก่า ไม่
 พบที่ใช้ในหนังสืออื่นเลย ครั้นเปิดดูอมรโกษก็ได้ความไปคนละ
 อย่างกับบาญชี่ แปลปณฺชิภา ว่า ถั่วแระ แต่สมุดชนิดเดียว
 ที่ผมเห็นอื่นกล่าวว่า ปณฺชิภา เป็นสมุดซึ่งพระยมนันท์กับบาปญ
 ที่คนทำ สำหรับตัดสินเวลาตาย

ยืนยันทันน่อนว่าผิด เพราะยังเป็นเรื่องเตาด้วยกันทั้งนั้น

ต่างว่า บาญชี่ นั้นคือ บาน คำไทย น ดกดเรา
นี่เอง หรือจะดกด ญ ก็ตามที่ เพราะคำไทยแม่ถน
ดกด ญ มีตัวอย่างในภาษาอาโหมเป็นอันมาก คำว่า
บาน นี้แปลว่าแผ่น เช่น บานแพนง บานประตู บาน
พับ เป็นต้น ส่วนคำว่า ชี่ นั้นต่างว่าเป็นคำไทยอีก
คำหนึ่ง คือคำเก่าซึ่งไทยสยามเรายังใช้กันอยู่บ้าง
เช่น ฝาชี เป็นต้น ไทยอาโหมใช้ ชี่ แปลว่า ที่เก็บ
ของ ว่าคลัง ว่านางเข้า ไทยเจียวปัจจุบันใช้ว่า ถัง
แปลว่าเก็บ ไทยดยอยใช้ว่า ชี่ แปลว่าเก็บเหมือนกัน
ข้าพเจ้ายังไม่ได้ค้นเดียด แต่เข้าใจว่าไทยอื่น ๆ
คงจะมีความด้วยกันโดยมาก

เมื่อคำไทยมีว่า ชี่ แปลว่า เก็บ แปลว่าที่เก็บของ
เช่นนี้ จะสมมติเอาว่า บาญชี่ เป็นคำไทยแท้ ๆ ก็ควร
เห็นว่ามีทางจะสมมติได้ ส่วนคำว่า ฝาชี นั้น ก็เป็น
อันได้ความว่าแปลว่ากระไร แม้คำว่า ชุกชี่ ก็ออก

จะมีทางเราได้คอกกระมัง

การเขียนแต่เรียก บัญชี ว่า บัญชี นั้น อันที่จริง
ไม่ใช่พื้งมีในสมัยนี้ พวกที่นึกแน่นอนในใจว่าคำนั้น
มาจาก ปณฺธิ คงจะเคยมีมาแต่ก่อนแล้ว จึงมักดอน
ในหนังสือนิคดาร์ดารก

“บางคนเขียนบัญญัติว่าบัญญัติ
มาตอนต้นแต่ยังไม่พ้นคนจะหัว
เพราะจึงมมมกง่ายเหมือนควายงัว
ไม่รู้ทวดาภาษาคน”

กตอนนั้นเขาเจ้าไม่ได้ชมว่าดี ว่าพูดถูกดก เห็นว่า
อยู่ข้างจะดุกเกินไปสักหน่อย ที่นำมาดวกก็เพื่อให้เห็นว่า
เห็นว ในสมัยที่แต่งนิคดาร์ดารกนั้น ใครเขียนว่า
บัญญัติ ก็ถูกหาว่ามบัญญัติคำด้อยนักทีเดียว ใน
สมัยนี้ถ้าจะย่อนว่าคนสมัยนั้น ว่าไม่รู้ก็ยอมจะว่าได้
เพราะ “ความรู้ทวดาภาษาคน” นั้นเป็นความรู้
ใหญ่หลวง ไม่เชื่อว่ามใครรู้ทวในสมัยโน้นสมัยนี้

หรือสมัยไหนเลย

ตัวอย่างที่จะชักมาพูดได้ในข้อนี้มาก พูดไม่หมด ใจความที่ประสงค์จะแสดงมีว่า คำไทยเดิมซึ่งเขียนเหมือนกัน แต่มีความหมายหลายอย่างนั้น เรามิควรใช้ไม้เอกโทแตรยกย้ายพยัญชนะทำให้แยกออกไปเป็นคำละความเห็นได้ชัดแจ้ง เป็นกฎหมายอันด้นึกหนา คนรุ่นเก่า ๆ หลายรุ่นท่านคิดแบบหรือวิธีนั้น ๆ ขึ้นเป็นลำดับ เราล้มรดกกฎหมายของท่านมา ถ้าเราทอดทิ้งเสีย กลับกลับไปหาวิธีของพวกอับปัญญาเช่นไทยคำคี่ กฎหมายของเราจะเสื่อมลงไปด้วย เราพึงใช้มรดกกฎหมายให้เป็นประโยชน์เต็มที่ ถ้าอาจเลิกล้มให้เผ็ดดุดอกออกผดยั้ง ๆ ขึ้นให้สัมพันธ์กับความเจริญของเราได้ก็ควรทำ แต่ที่จะทอดทิ้งให้ถอยหลังกลับไปอย่างเก่า นั้น เหมือนคนโง่ได้ทรัพย์มรดกมาแล้วทำสุรุษสุร่ายให้หมดไป ไม่รักษาให้งอกงามไว้ได้

ตามที่พูดมาเพียงนี้ ขอถือเอาว่าได้อธิบายแล้วว่า

เหตุใดจึงเกิดมีภาษา เมื่อมีแล้วเหตุใดจึงขยายตัว
ออกไป แลขยายอย่างไร ทั้งนกตัวโดยสังเขปทั้งนั้น
มันจะขอพุดถึงโรคบางอย่างซึ่งไม่มีในตำราแพทย์
หรือถ้ามันก็มีในวิชาแพทย์ที่เรียก psychiatry คอก
กรรมัง

โรคชนิดหนึ่งขนานนามว่าโรคคิด ไม่ใช่โรคคิด
คือ โรคคิดเฉย ๆ สิ่งที่เกิดขึ้นคือภาษาต่างประเทศ
ถ้าพูดตามลำดับที่ข้าพเจ้าเคยสังเกตรว่า ระบาดมากแ
น้อย โรคคิดดังกล่าวนั้นเป็นที่ ๑ โรคคิดเขมรเป็นที่ ๒
โรคคิดจีนเป็นที่ ๓ นอกนั้นนับว่ามีเพียงประปราย

การนำเอาภาษาโบราณของอินเดีย คือดังกล่าวนั้น
แต่บัดนี้ มาใช้นั้น บางทีก็เพราะจำเป็น บางทีก็เพราะ
สะดวก แต่บางทีไม่ใช่เพราะจำเป็นหรือสะดวก ชำร่วย
เอาศัพท์มาใช้เพื่อจะอวดดุกแกเท่านั้น ครั้นดุกแกถูก
อวดหนักเข้า ผู้อวดเพ็ดนจนไม่มีขัดค้น ก็เลยเป็น
โรคคิดดังกล่าวนั้น คนใช้ชนิดนี้เวลาที่ได้ออกงานว่า

ดัดถุคตมาใหม่ ๆ เปนเวลาโรคหนักที่สุด ข้าพเจ้า
เองก็เคยเปนโรคชนิดนี้อยู่พักหนึ่งหลายปีมาแล้ว แต่
เดี๋ยวนี้อาการค่อยทุเลา เปนต้นว่า เมื่อจะพูดถึงคน
ฆ่ากันตาย ก็ว่าฆ่ากันตายออกมาไทย ๆ ไม่ว่าฆาฏ
กรรม ถ้าจะพูดถึงคนฆ่าตัวตาย ก็พูดออกมาไ้ ๆ
ว่าฆ่าตัวตาย ไม่ว่าอัตตวินิบาตกรรม ถ้าจะว่ากลาง
คืนก็ว่าออกมาตรง ๆ ไม่ว่า “ในยามรัตติกาล” รว
กับเทศน์มหาชาติ ดังนี้เป็นต้น เมื่อข้าพเจ้าหัดอ่าน
ตัวหนังสือดัดถุคตออกด้วยเสียงเดียว แต่ได้ดึกชันนารี
มาใหม่ ๆ ถ้าถึงต้นความรู้ดึกชันนารี คำอะไร ๆ ก็
นึกจะให้เปนดัดถุคตไปหมด เมื่อจะเขียนว่า เขาตั้ง
ก็แทบจะเปิดค้นดึกชันนารี เพื่อจะได้ความว่าควร
เขียน เขาตั้ง หรือ เขาตั้งค์ หรือ เขาตั้งคณ
บ้างกระมัง พูดก็จริง ถ้าเปิดค้นดึกชันนารีดัดถุคต
ก็ไม่ค้นเจอ เพราะจะได้ความว่า ในลุ่มแม่น้ำ
ดงรายุดอนบนมีคนจำพวกหนึ่งเรียกว่า ดังคน ถ้าเรา

เหมาเอาว่าไทยรู้จักเขาคงมาจากแขกพวกนั้น ก็เห็น
จะพอเขียนได้ว่า เขาคงคน ดอกกระมัง ที่ว่าท่าน
อย่าพาชื่อ ข้าพเจ้าไม่เคยคิดจะเขียน เขาคงคน
ดอก เปนแต่สมมุติตัวอย่างให้สะใจเท่านั้น การที่เขา
คำไทยแท้ๆ ไปยกให้ตั้งถกถกหรือบาดันนั้น หาตัวอย่าง
จริง ๆ ก็ไม่ยาก แต่ตัวอย่างจริง ๆ มักจะใหม่ ๆ
การยกตัวอย่างใหม่ ๆ มาพูดไม่สู้ดี อาจถูกออกรับ
อันที่จริงเราพูดถึงวิธี ไม่ใช่พูดถึงบุคคล ซึ่งเราไม่
รู้ตัว แต่อาจถูกออกรับก็ได้

อาการโรคคิดตั้งถกถกมีคำปัญ้อยกอย่างหนึ่ง คือ
เมื่อต้องการคำใหม่ก็ตรงได้ตั้งถกถกทีเดียว ชื่อนอาจ
ยกตัวอย่างจริง ๆ ให้เห็นง่าย ๆ แต่การยกตัวอย่าง
จริง ๆ นั้น ไม่ใช่คดีของคนซึ่งขาดกตัญญูออกรับ
เพราะฉะนั้นจะต้องสร้างตัวอย่างขึ้น ต่างว่าจะคิดหา
คำเรียกฟุตบอดเปนภาษาไทย เป็ดดิถีขันนารีตั้งถก
ได้คำว่า บาทาหคกันทุก คนอื่นได้ยินนี้ก็ว่าเรียก

พูดบอดเห็นจะง่ายกว่า ถ้าเรียก พูดบอด ไม่รู้ถนัด
ปาก จะเรียก พูดบอน ก็ยังได้ หรือถ้าจะขึ้นแปด
เป็นไทยให้จนได้ ก็เรียกว่า หมาดคัน เตี้ยรูแต้ว
รูรอด

โรคคิดตั้งถกถกหรือบาดันั้น เป็นเหตุให้คำบางคำ
ซึ่งเป็นคำไทยแท้ ๆ ถูกเปลี่ยนตัวถกถกเสียใหม่ตาม
วิธีในภาษาอินเดีย ไม่ถึงกับเอาคำไทยไปยัดให้เปน
คำแขก เปนแต่เปลี่ยนตัวถกถกเขาอย่างแขกเท่านั้น

ความชอบจะยกคำ ๆ หนึ่งในปทานุกรมพิมพ์ครั้งที่ ๒ ขึ้นเป็นตัวอย่าง คือหน้า ๒๕๓ คำว่า ดาบ
ถกถกตัว บ แต่ในใบแก้คำผิดมีว่า ดาบ ถกถก บ
นั้นให้เปลี่ยนเป็น ดาพ ถกถก พ ข้าพเจ้าเห็นดังนี้ก็
พิศวง จึงเที่ยวถามใครต่อใครหลายคนว่าทำไมจึง
เปลี่ยน เขาตอบว่าเป็นเพราะ ดาบ คำเดียว กับ
ดาว ถ้าเปลี่ยนตัว ง ต้องเปลี่ยนเป็น พ เปลี่ยน
เป็น บ ไม่ได้ คำว่า ดาว นั้นข้าพเจ้าก็รู้จักอยู่

แล้ว แลวิธเปลี่ยน ว เป็น พ ก็รู้ มิใช่ว่าไม่รู้
 แต่ก็ไม่หายพิศวงว่า ดาบ เปลี่ยน บ เป็น พ ทำไม
 จึงเพี้ยนกันคำว่า ดาบ ในภาษาไทยต่าง ๆ ซึ่งมีใช้
 ไทยกรุงสยาม หรือมิได้อยู่ในสยาม ได้ความว่า ดาว
 ยวน เขิน เรียก ดาบ ว่า ดาบ บ้าง เรียกว่า
 ง้าว บ้าง ตามขนาดสั้นยาว ไทยเงี้ยวเรียก ดับ
 บ้าง เรียก ดาว (ตจ) บ้าง ไทยเหนือเมืองบ่อ
 อยู่ในยูนนานเรียก ดับ ไทยคำอยู่ในตองเกียเรียก ดับ
 ไทยมุงอยู่ทางึงฟูเรียก ดับ ไทยคำคืออยู่แอซแซม
 เรียก นับ เป็นอันได้ความว่า ดาบก็ดี ดาวก็ดี เป็น
 คำไทยแท้ ๆ วิธเปลี่ยน ว เป็น พ เป็นวิธแรก
 เราเอาวิธแรกมาเปลี่ยนตัวสกดคำไทยแท้ ๆ ทำไม
 หนึ่งคำไทยแท้ ๆ แม่นกก็สกด น แม่นกก็สกด ค
 แม่นกก็สกด บ คำไทยแท้ แม่นกสกด พ มีที่ไหน
 บ้าง อีกประการหนึ่งตัว บ กับ ว ในภาษาไทย
 พวกต่าง ๆ ใช้ปะปนกันเป็นอันมาก เป็นต้นคำที่เรา

ใช้ว่า บิน นั้น ไทยนอกดยามหลายพวกใช้ว่า วิน
ถ้าเรากลั๊อคคิว่า ว ต้องเพี้ยนเป้น พ เราจะมีคั๊องพูด
ว่า นกพิน ดอกกระมัง

การเพี้ยนดังนี้จึงทำให้นึกว่า การใช้ไปเขียนตัวดกด
ดาบ เป้น ดาพ นั้น จะเป็นโรคคิดดั่งดกถูกินตาม
มาถึงตัวดกดคำไทยแท้ ๆ ด้วยดอกกระมัง

โรคคิดภาษาเขมรกับภาษาจีนมีอาการคล้ายๆ กับ
ที่กล่าวมาแต่ในเรื่องโรคคิดดั่งดกถูก จะยกมากล่าว
ซ้ำอีกก็จะยืดยาวเกินไป จึงเพ้นจบปาฐกถาเพียงนี้

.....

.....

.....

347

พิมพ์ที่โรงพิมพ์วิริยานุกาฬ

๑๕๑๕ ถนนประมวดี

๑๒ ธันวาคม ๒๔๗๒

ราคาขาย เล่มละ ๒ บาทถ้วน

สำหรับสมาชิก ๑ บาท ๘๐ สตางค์